

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs In Primam Digesti Novi

Bartolus

Lvgdvni, M.D.LXVII.

Solutionibus & liberationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-96158](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-96158)

ceterum, in gl. mag. que ponit multas sol. dicit quidam q. p. deit in hoc, q. poterit eligere debitum, cuius probationem nō habebat. Istud est verum in gl. et oēs modernos. q. hoc faciendo non faceret negotium debitoris vsuuz. P. cetera istud debitum est in controuersia, ergo istud non pot. eligere, vt hic in ter. P. cetera, non esse, aut esse et non apparere. paria sunt, l. in lege. s. de pben. emp. et hoc tangitur per Cy. in l. j. C. e. in j. oppo. Dat ergo gl. alias solutiones ostendendo quod hoc p. deit cre ditor. et in omnibus gl. bene dicit. Et vnum nō inter cetera, q. ista electio p. deit creditori in hoc, q. poterit eligere in cāz le uiozem. dicit in lic eligat p. aut in re sua eligeret. Quid em si est homo ita curialis, et nobilis, q. ipse citius solueret creditoris si ne vsuris quam ei creditori qui est eius vsuris: sufficit em qd fa ciat negotium debitoris. vt suum negotium gereret. C. item oppo. de l. ceterum. j. eo. vbi d. q. semper vt debere computari in cām deteriorē. Sol. Istud est verum in dubio. sed si constat, vel per confessionem partium, vel per alias probationes sic ip sum gerere negotia sua, et sic p. se facere et soluere, si haberet soluere, satis est. Sed oppo. fatuitas creditoris non d. obesse de bitori, si non d. de reg. iur. Sol. Imputet sibi debitor, qui cum poterit ab initio eligere, non eligit, vel cum poterit creditori eligenti in talem cām, non resistit, l. quod quis. s. reg. iur. C. j. re oppo. de l. si constante. s. si maritus. s. sol. mat. vbi culpa que in reb. p. p. i. a tolleratur in alienis puniatur. R. n. aduert. q. hoc est multum notandum. Culpa et in reb. communib. estimatur, si alias non facit illud in communib. sicut in suis, vt l. heredes. s. non tm. s. fami. et ci. et socius socio. s. p. socio. in reb. alienis esti mat culpa, si non facit illud qd deberet facere diligens paterfa milias, vt d. l. si constante. s. si maritus. vt s. de acti. et obli. l. j. s. is quoz. quod verum est nisi res aliena sit commissā eius arbi trio. Tunc em ista verba, eius arbitrio. hoc impositum, vt faciat illud quod in re sua faceret. et si minus diligenter faceret. C. ex. est hic, cum sua gl. qd est valde notandum. Adde ter. ibi. quoties vero non dicimus id quod solum sit, in arbitrio est accipien tis, et. Aliud est ergo deponere, commodare, vel locare vna rez simpliciter. aliud est committere in arbitrio tuo, q. tunc excusa rio, s. male facta, si ita facis, sicut faceres in tuis. Adde gloss. in verb. debitum, que incipit, hec exempla, et. Item vide glo. in l. ceterum. et. in verb. debitum lit. que incipit, nec a creditore, et. Alterius pcedo hic ter. vt innuere, quod d. eligere in id, q. p. 2o alio quis fidei iusserat, aut cuius dies nondum venerat. Sed iste non sunt cā grauiorē, et magis. j. eo. ergo. et. Sol. huius timo re quidam intelligunt hunc ter. vt dicat, non d. eligere debitū quod est liquidum, sed debitum quod est in controuersia. Vñ cū ter. d. non eligat debitum qd est in controuersia, bene sequitur, aut illud qd p. alio quis fidei iussit, aut cuius dies nondum venit, quali diceret, ista non el. gat. et sic non obstant tria. Ista lec. non p. q. d. debitum, qd est in controuersia, non potest eligi, donec liq det. arg. C. de compen. l. i. et arg. s. de re iud. l. a diuo Pio. s. si super reb. et s. seq. et d. d. eligi affirmatiue, vt dicamus in debitū qd non est in controuersia. Sed si est liquidum, d. eligere solu tum: et qd sequit, aut in illud, q. quo. et. ponatur, haud, p. 2o non, et sic cum aspiratione, vt hic haud p. 2o non ponatur, et qd sequitur, aut cuius dies, et illud aut, sicut p. p. 2o. C. item ad ter. etiam particulam, sed constituere. vt q. ista litera sibi dicit. Nā p. 2o dicit, qd d. fieri statim cum soluta est, et sic re perfecta, de inde d. eū in re agenda: et sic vt q. debeat fieri ante rem pfectā, huius timore gl. supplet hic, qd d. in re agenda, supple, que fuit. Aliq. aliter dnt q. apparebit ex declaratione sequentis questio. C. Quero qualiter intelligat in re presenti. Quidam dnt, pa rum ante, vel parum post. Et istud est satis bene dictum, l. iij. C. de edil. actio. et l. ad hōdestinus. j. eo. continet. l. vt in iurandi. circa p. inc. s. de ope. lib. et l. in bone fidei. C. de pact. in Jac. de Bre. dicit magis intelligibiliter, ea oia dnt incontinenti fieri, q. sunt antequam pfectus, vel alius actus sit a partib. habitus p. p. fecto et absolutus. C. de fide instr. Et hoc idem dicam in solutione hic, antequam solutio sit habitus, p. perfecta, et absolu ta, d. fieri ista electio. Et hoc refert. C. de l. j. in j. qd. s. et sic ter. q. hic dicit statim atq. solum est, i. antequam res sit habita p. ab soluta, et quod requiritur in re agenda, et. eodem mō intelligo, q. res agenda d. ante, quam sit habita p. 2o perfecta et absoluta a partib. polito q. numeratio sit perfecta. C. Secundo querō, video qd debitor debeat eligere incontinenti, quid de credito re, an possit eligere ex intervallo. Gl. magna in hac l. ceterum. in p. inc. gl. mag. vt dicere q. sic, q. creditor possit eligere do nec viuit, non post, quam est mortuus, q. non transit ad heredē. Alia gl. in hoc vers. sed constituere. super verbo, constituere, et 2o. istam puto veram per ter. qui dicit se ab alio noie exfo lutum quis eozuz vellet, et qd quod quilibet eozum debeat in continenti eligere, d. bet tamen aliquantulum expectare cre

ditor debitorē eligentem, cum prius electio ad eū pertineat. Item puto q. quod creditor debeat facere illam electionem pre sente debitorē, q. licitum est sibi p. dicere, et hoc potest ledi, et go d. esse p. cetera, l. nam ita dicitur. s. de adoptio. C. j. Ter. io q. pone quod cum iam pecunia esset in manibus creditoris, ip se dixit, ego adscribam tibi in talem causam, debitor dicit, imo adscribas in talem causam, nec conuocatur creditor teneatur reddere pecuniam debitorē volente. Certe puto q. sic, si non reddit, videtur cum spoliare per vim, illa pecunia, ar. l. iij. s. de p. g. actio. et hoc videtur sentire glo. que est hic in l. j. super ver bo, debitum, in fi. gl. C. Venio ad quartam particulam ibi, quod si forte, et oppo. quod non cedat in causam duriorē, vt j. co. l. in his. s. imperator. Sol. ibi loquitur i. pecunia redacta ex pigno re vendito, hic in pecunia soluta. C. Item oppo. de l. j. C. eod. et de vsur. l. si vsuras. Sol. dnt quidam, istud debet intelligi qd vtraque causa est principalis: scilicet si vna est principalis, alia vsuraria, quia tunc prius cedit in vsuras, quā in fortem. Et ita dicit prima glo. parua anti. qua, que est super l. hodie est super principio legis prime, vna glo. magna, que fuit addita, que in fi ne sui pontificaliam solutionem ad ista contraria, et dicit, quod nō obstant ille leges, quia vsura est grauior causa, q. debitor te naces quando soluit vsuras, videtur sibi extrahere oculos, et ideo est melius quod cedat in solutionem vsurarum, ne de cete ro teneantur soluere vsuras. Alij dnt, quod hoc non est verum, quia sors partit vsuras, sed vsura non partit vsuras. Tunc pi mam solutionem, quia licet causa fortis sit durior, tamen videt prius solum in vsuras, et hoc expresse constitutione principis, vt in l. e. ibus contrarijs. Quod est verum, si vsura esset debita ciuilitur, et naturaliter, secus si naturaliter tantum, d. in his. s. Imperator. Et potuit esse ratio, odium debitoris, qui passus est vsuras concurrere sua mora. De hoc no. in l. vsuras. C. de vsur. C. Ultimo habemus hic distinguere. Nam de ista materia ha betis gloss. no. politam in p. inc. legis, que distinguit, et habetis glo. antiquam super l. ceterum, in fin. gl. magne, que similiter di stinguit. Syn. etiam de hoc ponit vnam suam distinctionem, et Syn. C. eod. l. j. quas omitto hic, dicam forte in p. cessu tituli, q. ille sunt imperfecte. Ultimo nota hanc l. magis, quod in du bio magis videtur quis soluere, vel alium actum suo noie i. fa cere, quam alieno. Tetigi in l. i. ita stipulatus. s. de p. ylogonuo, s. de verb. obli.

ADDITIONES.

- a Quoties. Pro saluatione Bar. in hac l. quoties, et in quo ar guatur de contrarietate, vide concordantiam quas posui ad s. quimmo. in l. iur. gentium. s. de pact.
- b Poma. C. Tamen vnum no. Quod ita d. qd arbitrari, vt vellet, q. in se iudicaret, istum ter. allegauit Bal. in l. j. C. eo. et in l. j. C. de his que pe. no.
- c And. Barb. C. Respondeo. Tene menti, licet culpa in alienis rebus commissā punienda sit, vt d. s. si maritus, salit in mli eet commissā arbitrio alicuius, q. videtur tūc posse facere id quod in re sua, quod valde not.
- d Alex. C. Si minus diligenter. Quando commissā est res arbi trio alicuius, adde Bal. in l. j. C. eo. facit ter. q. quod ibi glo. in l. venditione. s. j. de bo. aut iud. poss. et ibi Bar. vbi qui habet ar bitrium, non tenetur de leui culpa, secundum 2mo. hic tenentē expresse contrariuz, vide Bal. in l. j. in j. oppo. C. de his que pe. no. Et per hoc posset limitari l. si v. certo. s. nunc videnduz, s. commo.
- e Poma. C. Quero qualiter. Qualiter intelligat in re presenti, vide quod no. Bar. in l. ab hostibus. s. j. s. et quib. cau. maio.
- f Alex. C. Pro perfecto. Sed Bart. in l. in bone fidei. C. de pact. et 2o. ibi dicit. Et adde Bar. in l. iur. gentium. s. quimmo. in fi. s. de pact. Et de hac p. ditione incontinenti, vide glo. Bar. et quod dixi in l. iij. s. cum igitur. s. de vi et vi arma. C. Adde de ditione incontinenti. Bal. consil. c. l. iij. lib.
- g Poma. C. Item puto. 2o. quod creditor cum eligat, debet eli gere presente debitorē. Et per hoc potest decidi, q. cum legata rius eligat, eligere d. presente herede, vel eo citato. cum in re legata videtur esse creditor, q. sub dubio reliquit. l. scyphi. s. de opt. leg. vbi vide omnino.
- h laud. de Seyssel. C. Quod si forte. Aliter limitat Aret. cōf. v. in j. ou. vt regula huius legis p. cedat, quando solues scribat se debitorē et alia causa: alias autem nunquam intelligeretur in illam imputare, quam ignorauit.
- b Alex. C. Item oppo. De hac materia, vide vnum bonum ver bum per Bal. in l. j. C. eod. m. b. alie. et vide ter. no. et ibi Bar. in l. i. ex pluribus. s. j. in fi. j. eod. et in l. cum ex pluribus. j. et vbi plene.

Poma.

4. Autela. ut tutor impediatur administrare.
5. Administratio quod non sit interdicta tutori postulat suspensio, quando est coniunctus, sed datur ei adiunctus.
6. Relato postulat suspensio non interdicta administratio, sed datur ei adiunctus.

S. Sunt quidam. Hic est valde magistralis

1. bas. s. de ant. tuto. Solu. p. Quandoq. vni conceditur administratio, ita q. ipse solus administrat et non aliter tunc alius videtur interdicta administratio. Quandoq. vni conceditur administratio, per hoc non videtur interdicta administratio, ut hic, et plerumq. distinguitur in lege sua, die ut ibi. Hic dicitur hic tutoris honorarii iure, qui sunt isti tutores honorarii. Dicitur gl. sit dati causa honorarii sui, alij dicunt dati a pretore, sicut dicitur honorarii ius pretoris ita isti vocantur tutores honorarii. Et tenet prima q. honorarii dicitur honorarii sui causa, q. intelligit sui hoc est, pupilli. Ita intelligit gl. in l. i. n. nostris.
2. s. i. s. de test. tutor. illa veritas. Q. Quero secundo, quid possit facere isti tutores honorarii? Dicit gl. non cognoscit administrare, possunt tamen si voluit, ut hic et l. i. si parens. et tantundem.
3. s. de admin. tut. Q. Quero, dicitur hic, tene me q. ei qui est postulat suspensus, est interdicta administratio. Et alleg. gl. con. q. que reperiuntur in l. cum quem. C. de susp. tut. et in l. i. eo. s. si quis. Et hoc faciunt multo aduocati, quia quando volunt impedire tutorem ad administrare, faciunt eum accusari de suspensio. Nam interim pendente causa de suspensione, non potest administrare. Q. Quero vtrum hoc sit verum simpliciter, q. si qui est postulat suspensus si interdicta administratio? Gl. dicit q. sic. Et dicunt idem in prelato: vti no in d. s. si quis in l. i. de susp. tut. Sed text. habemus in contrarium, extra de off. c. de lege. c. venerabili. vbi dicitur, q. adiungitur sibi alius cum quo administrat. Ratio huius potest esse, quia prelatus p. suspensionem etiam probatur non remouetur sed alias sibi adiungitur: ut in cap. licet. l. de. c. tra. de simo. merito interim non debet sibi administratio interdicta, ideo dico, quod si est talis tutor, qui accusatur suspensus, qui propter suspensionem etiam probatur non debet remoueri, sed debet alias adiungi sibi ut puta si est coniuncta persona. si tutor aliquis, s. de susp. tu. secundum distinctionem ibi positam, tunc non esset sibi interdicta administratio pendente lite, sed deberet sibi alius adiungi, ne sit deterioris conditionis, que est in casu dubij, quam qui est in casu certi. l. ordipata. de l. causa.

ADDITIO.

- a. Alex. C. Dagistralis s. Bald. in l. i. s. vbi autem. C. de adu. tol. allegat itam legem.
b. Alex. C. Quero vtrum. Sed. Bal. l. i. ea que post Bar. C. de susp. tut. indistincte tenet. q. ipso iure administratio tutori accusato de suspensio interdicta. Et vide p. de. de Ancha. in c. omni pot. de causa. in verba. quid in eo, qui est certus de crimine.
1. s. Tutoris p. presentia an requiratur, quando curator substituitur in locum eius.
2. p. presentia pupilli requiritur quando curator in locum tutoris substituitur, et ipse petit.
3. Tutori solui non potest, quando sibi est datus substitutus.
4. p. curator substitutus alium, non potest amplius gerere.
5. Autela ut procurator substitutus possit eam gerere.
6. Curatori pupilli potest solui.

S. Quid ergo si ei solui. Not. text. ibi si

1. alius re. Hic no. text. in vers. curatori. ibi, sed et pupilli re. tene menti hunc casum. Q. Quero, hic dicitur, q. curator substituitur in locum tutoris, vtrum ad hoc requiratur presentia tutoris? Gl. dicit q. sic. Curator. s. de tut. c. cur. dat. ab h. s. Tu dic melius ut ibi no. C. Quero, vtrum requiratur presentia pupilli? Gl. dicit sic, q. ipsemet debet sibi petere, et debet esse maior infante. allegat gl. l. i. s. qui pet. tuto. melior. text. habetis in l. qui habet. s. si pupillus. s. de tutel. C. Alterius no. q. post quam est aliquis substitutus in locum tutoris, non potest tutor solui, sicut in procurator, qui habet mandatum ad substituedu procuratori substituit procuratorem, ipse procurator substitui tuens non potest amplius gerere, et desinit esse, procurator, vbi hic est casus in cas. qui. extra de procur. lib. v. i. ideo cautela est q. in mandato ponantur ista verba, q. possit substituere et etiam substitutus remaneat procurator. Idem forsan si dicitur in manda to q. possit substituere semel, et pluries. Nam p. hoc q. dicitur pluries, videtur velle constituens q. procurator substituendo non desinat esse procurator. C. Ultimo not. q. curatori pupillus potest solui, ut hic in vers. curatori. in fi. quod tene menti.

ADDITIO.

- a. Alex. C. Quero vtrum requiratur. Et de quod legitur, et not.

in l. illud. de tuto. et cura. da. ab h. s. et adde quod not. Bal. l. q. quis. C. de procurator

- a. **S. Pupillum.** Q. Quero, dicitur hic, sed si dederit. p. q. inuicem translati dominij: postea sequitur, vendicari poterit. hic contradicit sibi. Sol. expone de. derit. id est, tradidit. Secundo opp. de l. interdu. de cod. ind. solu. ubi soluit pupillus tantum debetum natura e. hic soluit de bitu ciuit. Et ita vera. De hoc dic. vbi no. l. i. si aduer. sol.

ADDITIONES.

- a. Alex. C. Pupillum. Hic s. non habet locum in adulto secundum gl. no. in l. i. s. fuit quicquid ad Trebel. LEX XVI.

1. s. Dominium pecunie solute statim efficitur accipientis, licet liberatio contingat vere tempore existentis conditionis.
2. Lex fingere super impossibili quando possit.
3. Fictiones due possunt simul concurrere quando vna venit in consequentiam alterius, vel concurrunt circa diuersa, vel ex diuersis fontibus oriuntur.
4. Intellectus l. antep. C. de dona. inter virum et vxor.
5. Dispositio huius l. quod quis fingatur retro liberatus, quando habet locum in debitorum conditionali.
6. Utilitas resultans ex hoc, q. aliquis fingatur retro liberatus.
7. In calibus in quibus quis non fingitur retro liberatus, quando erit locus Pauliane, vel communi diuindundo.
8. Dictio, ut iuncta cum ditione, si, vel cum ablatiuis absolutis, facit conditionem.
9. Traditio sine causa transfert titulum pro suo.
10. Conditio appositae quando impedit translationem dominij.

S. Sub condicione. Ista lex est multa

1. conditionalis solutione vera vel ficta, tunc liberatur vere, quando conditio erit vera, retro tamen fingitur liberatus. b. d. Et diuiditur in duas partes. p. 1. loquitur in vera solutione secundo in acceptatione. C. Not. q. retro fingitur quis liberatus, licet liberatio contingat vere, tempore conditionis existentis. C. p. ille qui non est obligatus, non potest liberari. l. decem. s. de ver. b. obl. et l. quoties. s. it. i. l. q. i. d. i. de accep. Sol. dicit gl. fateor, q. vere liberatur tempore existentis conditionis, ante non potest liberari, q. non erat obligatus, sed fingitur retro liberatus, ita loquitur iste text. secundum hoc non contradicit sibi primus casus cum secundo. Nam in primo loquitur secunda fictionem, in secundo loquitur secundum veritatem, ut apparet ex litera. Et ratio huius fictionis est, q. quis fingitur retro obligatus, l. p. 1. in prin. l. i. qui balneus. qui po. in pig. hab. eadem ratione fingitur retro liberatus. Sed contra op. fingitur impossibile, q. quis fuerit obligatus, et liberatus illo tempore quo non erat. Gl. s. circa finem, fatetur istud, quod fingitur impossibile, istud non videtur verum. Nam lex non potest fingere impossibile, l. si pater. i. fi. et l. seq. s. de adopt. et s. loc. l. q. ad certum. et l. certe. s. de preca. not. i. l. i. s. p. 1. s. Dicendum est ergo, q. lex non potest fingere impossibile in suo genere, ut q. si huius sit antiquior suo patre, vel quod furiosus consentiat, ut in contrario: tamen bene potest facere illud quod in illo casu particulari de quo loquimur non est possibile, ut q. filius et i. q. ut filius meus, licet hoc non potest esse verum, tamen potest fingi, si tamen in genere suo est possibile, ut quia tunc etatis, quod possit esse filius meus. Dixi plene in l. i. s. qui. p. emptore. s. de vfus. ita in proposito possibile fuit retro quem fuisse obligatum, erat enim capax persona obligationis, ideo fingit retro liberatus.
2. Sed contra hoc opp. q. secundum hoc due fictiones concurrunt hic, q. videtur contra gl. in l. i. C. de do. prom. et l. cu. post. s. gener. s. de iure do. Respon. quando sunt due fictiones, quarum vna venit in consequentiam alterius, bene possunt concurrere, ut in l. i. s. q. i. b. mo. in s. pa. po. sol. s. si ab hostib. et l. cu. d. i. de cap. ita hic. ex eo quod fingitur retro obligatus, in consequentiam fingitur retro liberatus. Vel alter, iste due fictiones concurrunt circa diuersa, vna circa obligationem, et alia circa liberationem. Simile i. singularia. s. si cert. pet. Vel aliter, iste due fictiones habent originem ex diuersis fontibus. Una enim causatur fauore creditore alia fauore debitoris, facit quod habuissis i. l. i. s. seruis communis. Alex. circa prin. gl. de stip. ser. Subdit gl. vnum verbum, quod eodem modo potest intelligi quod dicitur in l. antep. C. de do. inter vir. et vxor. ut fingatur domina fuisse a tempore collate donationis in eam. Idem not. i. l. sequens que fito. s. de leg. ii. contra not. in l. i. C. de i. offic. donat. et in d. l. antep. l. q. illa fictio non procedit, nisi quo ad fructus, et ille sunt vere, ista non. Ratio, q. tempore constantis matrimonij mulier non potest esse domina rei donat. et per consequens non potest fingi retro ea fuisse domina eo tempore quo est inhabilis. Dicit enim Secunda Bar. super fi. nouo. nn. q.

fatentur. qd per manumissionem non videtur reuocatum men-
datum. c. contrariū est veritas. vt hic. i. p. i. i. l. i. s. q. i. r. e. s.
a Juliano. Non obstat. quod dicitur de emancipatione. qz aliud
in filio. aliud in liberto. Et si enim tanquam coniuncta persona
ideo mandati reuocatio nō presumitur. Nō obstat. d. l. i. i. e. s. q. i.
qz ibi ideo. qz apparebat durare domini voluntatem. Alterius
b opp. dicitur hic. tunc facit domino. Contra. i. m. o. facit furum
debito. qz erat dominus pecunie. l. i. vendidero. s. i. Titius
f. de fur. l. i. rem. s. i. s. de p. r. e. s. c. r. i. p. t. v. e. r. b. o. l. i. d. i. d. a. m. f. a. t. e. n. t.
contrarium. qz quod hic dicitur. domino furum facit. intelligo
domino. scilicet pecunie. s. i. c. d. e. b. i. t. o. r. i. s. i. l. i. q. u. i. d. i. c. u. n. t. z. m. e. l. i. u. s. v. t.
glo. r. e. f. e. r. t. q. u. o. d. d. e. b. e. a. t. i. n. s. p. i. c. i. q. u. a. l. i. a. n. i. m. o. a. b. i. n. i. t. i. o. a. c. c. e. p. e. r. i. t.
v. t. i. n. g. l. i. u. r. t. a. b. o. c. p. o. s. s. i. t. d. u. b. i. t. a. r. i. q. u. a. l. i. t. e. r. p. o. t. u. i. t. a. c. q. u. i. r. i. d. o. s.
m. i. n. i. m. u. m. p. e. c. u. n. i. e. p. e. r. i. s. t. u. m. c. u. i. u. s. m. a. n. d. a. t. u. m. e. r. a. t. r. e. u. o. c. a. t. u. m.
D. i. c. a. m. i. n. f. r. a. c. o. d. l. c. u. m. q. u. i. s. s. i. f.

ADDITIONES.

- a Alex. C. Juliano. Et in l. i. c. u. i. n. i. p. r. o. u. i. n. c. i. a. z. i. b. i. P. a. r. t. i. j. i.
oppo. s. p. a. r. t. i. s. s. i. c. e. r. p. e. t. z. e. s. t. g. l. o. i. n. l. e. i. q. u. i. i. t. a. s. q. u. i. l. i. b. i.
v. e. r. s. i. e. m. a. n. c. i. p. a. t. o. s. d. e. v. e. r. b. o. b. l. i. c. e. t. d. o. c. t. i. b. i. r. e. p. e. d. a. n. t. e. s.
z. m. a. l. e. z. n. o. G. a. l. i. l. m. a. n. d. a. t. u. m. C. m. a. n. d. a. d. d. e. a. l. l. e. g. a. b. i. d. l.
c. u. m. q. u. i. i. t. a. v. b. i. p. l. e. n. t. i. a. s.

- b Alterius opp. Vide i. c. o. l. i. s. r. e. m. a. d. d. i. t. i. o. n. e. i. n. v. e. r. b. i. n. t. e. l. l. i. g. e.

LEX XIX.

- 1 Dominium per seruum fugitiuum acquiritur. non pos-
sedit.

- 2 Soluens alteri de mandato serui non liberatur ipso iure.

Ulgius. Ista est satis pulchra lex. So-
luto facta seruo fugitiuo ab
ignozante. cum liberat si pecunia soluta cito ardo-
mini. h. d. c. l. p. p. o. s. l. i. s. s. e. d. z. p. e. r. c. u. m. s. i. p. r. a. d. a. c.

- 1 qui. c. p. o. s. i. t. p. e. r. s. e. r. u. u. m. f. u. g. i. t. i. u. m. n. o. n. a. c. q. u. i. r. i. t. u. r. p. o. s. s. e. s. i. o.

vt lege contraria. sed dominium hic vt hic. etiam ibi nō c. i. t. e.

res. l. c. o. d. l. q. u. i. h. o. m. i. n. e. m. s. i. n. u. l. l. o. i. n. f. i. n. g. l. i. p. o. n. u. n. t. p. l. u.

res. s. o. l. t. e. n. e. a. s. a. l. t. e. r. a. m. d. e. d. u. a. b. u. s. C. i. n. a. q. u. i. b. i. s. c. i. e. b. a. t. f. u. g. i. t. i. u. m.

hic non. C. l. a. l. i. t. e. r. l. i. b. e. r. a. t. u. r. h. i. c. d. e. e. q. u. i. t. a. t. e. n. o. n. d. e. r. i. g. o. r. e. T. e.

n. e. q. u. a. m. v. i. s. e. x. i. s. t. i. s. I. t. e. m. o. p. p. d. e. l. i. m. a. n. d. a. n. c. o. s. c. o. r. d. a. t.

z. i. s. t. a. v. e. r. a. s. i. d. o. m. i. n. u. s. a. g. a. t. m. a. n. d. a. t. i. c. o. n. t. r. a. c. u. m. c. u. i. e. s. t. f. a. c. t. a. s. o.

l. i. t. i. o. m. a. n. d. a. t. o. s. e. r. u. i. s. e. d. l. i. b. e. r. a. t. u. r. d. e. b. i. t. o. r. i. z. d. o. m. i. n. u. s. a. g. e. n. d. o.

videtur habere ratū. s. d. e. f. i. d. e. i. u. s. l. i. s. s. e. r. u. u. s. a. l. i. e. n. u. s. E. t. i. t. a. l. o.

q. u. i. t. u. r. p. r. i. m. u. m. r. e. s. p. o. n. s. u. m. l. e. g. i. s. c. o. n. t. r. a. r. i. e. s. e. d. s. i. n. o. n. a. g. a. t. m. a.

d. a. t. i. n. o. n. v. i. d. e. t. u. r. h. a. b. e. r. e. i. a. t. u. m. z. p. r. o. p. t. e. r. c. a. d. d. e. b. i. t. o. r. i. n. o. l. i. b. e. r. a.

t. u. r. v. t. h. i. c. z. i. n. g. l. i. r. e. s. p. o. n. s. o. l. e. g. i. s. c. o. n. t. r. a. r. i. e. C. l. e. l. d. i. c. s. e. m. f. a. c. d. e.

z. i. r. e. q. u. i. b. i. s. o. l. u. e. b. a. t. m. a. n. d. a. t. o. s. e. r. u. i. a. l. t. e. r. i. r. e. c. i. p. i. e. n. t. i. p. r. o. s. e. r. u. o. z.

p. r. o. c. u. r. a. t. o. r. i. o. n. o. m. i. n. e. i. p. s. i. u. s. s. e. r. u. i. s. e. r. u. i. d. e. b. i. t. u. r. s. o. l. u. e. r. e. i. p. s. i. s. e. r.

u. o. b. i. c. s. o. l. u. e. b. a. t. a. l. t. e. r. i. r. e. c. i. p. i. e. n. t. i. p. e. r. s. e. p. s. o. n. o. p. r. o. s. e. r. u. o. E. t. h. o. c.

e. t. i. a. m. t. e. n. e. t. s. i. d. i. r. i. t. e. m. o. p. p. d. e. l. c. u. m. f. u. n. d. u. s. s. e. r. u. u. m. t. u. u. m.

z. i. m. p. a. n. d. u. s. s. i. c. e. r. p. e. t. s. o. l. d. i. c. o. i. t. q. u. o. s. o. l. u. e. n. s. a. l. t. e. r. i. d. e. m. a. n. d. a.

t. o. s. e. r. u. i. n. o. n. l. i. b. e. r. a. t. u. r. i. p. s. o. i. u. r. e. v. t. h. i. c. s. e. d. c. e. d. e. d. o. a. c. t. i. o. n. e. m. d. o.

m. i. n. o. s. i. c. v. t. i. n. c. o. n. t. r. a. r. i. a. s.

LEX XX.

- 1 Debitor soluens rem crediti quando liberatur.

- 2 Radita re in emptione et venditione quare vendens liberatur non hic in aliis contractibus.

Sires non efficitur perfecte creditor
ris. debitoz non liberatur. h. d. c. o. p.

de l. i. s. s. e. r. u. u. m. s. s. e. d. z. s. i. f. i. c. s. d. v. e. r. o. b. l. s. o. l. i. t. i. o. n. e. z. i. n. t. o.

debetur ali quares in genere. aut in specie. Si in genere.

debet neri accipientis perfecte sine dubio. l. c. u. m. q. u. i. s. s. q. u. i. b. o.

m. i. n. e. m. i. n. f. r. a. c. o. d. z. l. q. u. i. d. e. c. e. m. s. s. i. n. f. i. c. o. d. z. l. i. a. s. u. b. s. t. i. t. u. t. o. s.

h. e. r. e. s. s. d. e. l. e. g. j. i. t. u. t. d. e. b. e. t. u. r. i. n. s. p. e. c. i. e. z. t. u. n. c. a. n. t. c. a. u. s. a. p. p. t. e. r.

q. u. a. n. p. o. t. s. i. a. u. o. c. a. r. i. p. r. e. c. e. s. s. i. t. o. b. l. i. g. a. t. i. o. n. e. z. l. i. b. e. r. a. t. u. r. s. o. l. u. e. n.

d. o. c. a. m. t. a. l. e. m. q. u. a. l. i. s. e. s. t. d. l. i. s. s. e. r. u. u. m. s. s. e. d. z. s. i. f. i. c. i. t. u. r. s. e. q. u. i.

t. u. r. i. l. l. a. m. c. a. u. s. a. m. o. b. l. i. g. a. t. i. o. n. i. s. z. t. u. n. c. n. o. n. l. i. b. e. r. a. t. u. r. v. t. h. i. c. d. d.

i. n. t. e. l. l. i. g. e. s. i. f. i. q. u. a. t. u. r. f. a. c. t. o. d. e. b. i. t. o. r. i. s. d. l. i. s. s. e. r. u. u. m. s. s. i. s. d. e. v. e. r.

b. o. o. b. l. i. g. i. t. e. m. p. r. e. d. i. c. t. a. i. n. t. e. l. l. i. g. e. s. q. u. a. n. d. o. p. r. e. c. e. d. i. t. o. b. l. i. g. a. t. i. o.

e. r. c. a. u. s. a. l. i. c. r. a. t. i. u. a. s. e. c. u. s. s. i. e. x. c. a. u. s. a. o. n. e. r. o. s. a. v. t. e. r. c. a. u. s. a. e. m. p. t. i. o.

n. i. s. z. v. e. n. d. i. t. i. o. n. i. s. z. t. u. c. i. n. d. i. s. t. i. n. c. t. e. d. e. e. u. i. c. t. i. o. n. e. t. e. n. e. t. u. r. p. e. r. t. i. t.

z. s. d. e. e. u. i. c. i. t. e. m. a. d. u. e. r. t. e. q. u. i. a. i. n. t. e. r. v. e. n. d. i. t. i. o. n. e. m. z. e. m. p. t. i. o. n. e.

z. a. l. i. o. s. c. o. n. t. r. a. c. t. u. s. q. u. i. b. u. s. q. u. i. s. t. e. n. e. t. u. r. a. d. d. a. n. d. u. m. e. s. t. h. e. c. d. i. f.

f. e. r. e. n. t. i. a. q. u. i. a. i. n. e. m. p. t. i. o. n. e. r. e. t. r. a. d. i. t. a. q. u. i. s. l. i. b. e. r. a. t. u. r. v. t. i. n. a. u. t. h.

s. a. c. r. a. m. e. n. t. a. p. u. b. e. r. u. m. C. s. i. a. d. u. e. r. v. e. n. d. i. t. z. t. u. n. c. i. n. c. i. p. i. t. t. e. n. e. r. i. d.

e. u. i. c. t. i. o. n. e. r. e. e. u. i. c. t. a. l. e. u. i. c. t. a. s. d. e. e. u. i. c. t. S. e. d. i. n. a. l. i. o. s. c. o. n.

t. r. a. c. t. u. s. n. u. n. q. u. a. m. l. i. b. e. r. a. t. u. r. n. i. s. i. i. t. a. e. a. m. f. a. c. i. a. t. a. c. c. e. p. t. i. e. n. t. i. s.

q. u. e. n. e. l. l. a. b. c. o. n. o. p. o. s. i. t. v. t. h. i. c. c. u. m. s. i. m. i. l. i. t. u. s. x. i. d. e. o. h. i. c. n. o. a. g. i.

t. u. r. d. e. e. u. i. c. t. i. o. n. e. q. u. a. l. i. r. e. e. u. i. c. t. a. s. e. d. a. g. i. t. u. r. p. u. s. t. i. u. a. a. c. t. i. o. n. e. q. u. a. n.

a. b. e. a. n. u. n. q. u. a. m. h. i. t. l. i. b. e. r. t. u. s.

ADDITIONES.

- a Alex. C. Intelligit. Adde q. not. Bart. in l. Aristo. s. Labeo. s.

de dona. z. l. i. q. u. i. s. a. l. i. a. m. i. e. o. z. P. a. r. t. i. n. e. c. u. m. q. u. i. s. s. q. u. i. b. o.

minim. i. c. o. d. m.

b Alex. C. Et hoc differentia. Et vide in l. libera. C. d. s. i. t. z. i. c. o. l.

si alienam. z. in l. etiam. z. in l. i. domus. s. d. e. e. u. i. c. t. i. o. n. e. s. d. l. e. g. i.

LEX XXI.

Soldecemstipulatus. Et hic que-
rit de vno.
quod solue. vt in gl. z. materia huius legis plene dixi
in l. decem. s. d. e. v. e. r. b. o. b. l. i. g.

LEX XXII.

- 1 si filius si liberat debitore paternum. an si patri heres existat.

obest exceptio si agat.

Filius familias. No. s. i. s. l. e. g. e. l. s. e. o. z.

z. i. n. t. i. n. g. l. o. q. u. i. s. i. t.

1 Dy. s. filius liberat debitore paternum. postea heres

existit patri. nunquid filio postea agenti obstat ex-

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

ceptio. Videtur q. nō. qz liberatio ab initio non tenuit. ergo ex

San sit necesse creditorem esse voluntatem. Glo. dicit q. non potest eum cogere recipere solutionem: sed potest offerri. et contumaciter de p. n. i. sic inuito creditore debitor liberatur. solutio ne: vt C. de p. n. i. l. acceptam. Et tene meti istam glo. que firmat hic q. oblatio. et de p. n. i. facta ab extraneo. liberat debito rem ipso iure. De quo glo. dubitat. C. de obligacione. tamē ista glo. dicit veritatem. alius exp. resus. i. co. l. qui decem. q. cum mibi. ver. quomodo si quolibet. C. de capti. l. cū possit. 2. minj. C. Quero. vtrum ille qui soluit pro alio. possit repetere per actionem negotiorum gestorum: Dicit de hoc vobis s. tit. i. l. si Stichum. q. fin. dicit vt ibi. C. Quero. vtrum solutio liberet debitor ipso iure. vel ope exceptionis: Glo. dicit bene. q. ipso iure. vt i. i. quib. mo. tol. obl. in p. n. i. C. Tenio ad iudicium dicitur hic q. iudicium suscipiendo liberatur inuito. C. Quero. vtrum hoc possit fieri creditore inuito: et Glo. dicit q. non q. nemo cogitur agere. C. vt nemo inuito. et. Sed circa hoc querit Dyn. quid si creditor vult agere an eo inuito admittatur de senfo: et arguit pro et contra. Et primo videtur q. admittatur. l. plan. in fin. s. fa. crisc. et s. peti. her. l. sed si lege. q. si re dūtraxerit. in ver. quid tamē supra. de noxal. l. s. illo. s. fin. cū l. sequen. In contrariū quod non admittatur. facit ista duo sunt paria. fieri nonationem. et per stipulationem. et per contestationem. l. delegare. supra. titulo primo. Sed stipulationem non potest q. cogi nonare. l. j. C. de nona. et l. nec creditore ergo et p. n. i. hoc videtur tex. in l. actor. s. de p. n. i. dicit Dyn. q. s. debet distinguī. Aut principalis est legalior. aut non. Ita not. glo. in d. l. plan. in fin. s. fa. crisc. quasi dicat. si persona domini est legalior. non admittitur talis defensor: alius sic d. l. actor. de p. n. i. et C. de p. n. i. l. s. add. et etia si dominus sciret veritatem melius. et etia melius informatus posito q. non esset legalior. non deberet admitti procurator. l. j. s. de senfo. et quod ibi not. s. ex qui. can. in p. n. i. ca. ita debent intelligi verba Dyn. C. Videte domini. pro examinatione huius q. duo sunt videnda. Primo. an creditor cogatur recipere defensorē venientem animo nonandi: Et hoc non tetigit Dyn. Si de isto intellexisset determinatio sua non esset bona. vt i. dicam. Secunda questio. an creditor cogatur admittere defensorē. qui vult defendere tanquam procurator in rem suam ita quod fiat contra eum executio. non animo nonandi. liberandi debitorē. l. j. l. laus titus. s. de p. n. i. et in ipso secundo procedit determinatio Dyn. cum additione quam fecit. et circa primum sunt optima i. l. l. i. herto. in fin. s. de neg. gest. glo. tenet. quod cogatur inuitus admittit. sed in l. non solum. in princip. circa si. glo. magne. s. de p. n. i. videtur tenere contrarium. Et hoc videtur verū per tex. in l. si mandator. s. j. s. mandat. Et hoc tenet Dyn. et aliqui alio der. vt Dyn. refert. C. vbi rem act. l. j. p. n. i. dicta vera sunt in defensor. qui venit ad defendendum cum mandato: sed quid si venit ad defendendum sine mandato: Respondeo si venit ad suscipiendum iudicium animo nonandi. idem quod s. per eadem leges: sed si vult suscipere tanquam procurator in rem suam. non animo nonandi. tunc ab initio potest creditor eum non admittit ex causis supradictis. si non est persona iudicis legalis. sicut dominus. vel dominus scit melius veritatem. sed postquam. eum admittit. non possit eum repellere. arg. l. p. n. i. ponit. s. ratihabito. s. de p. n. i. C. Quero. vtrum per susceptionem iudicij. quis liberetur ipso re. vel ope. exceptionis: Et id. o. cebat. quod ope exceptionis. l. post venditionem. C. de pact. et de interro. act. i. qui ex parte. Glo. dicit. q. ipso iure liberatur. si ab vtroq. hoc agatur. quia ista duo scilicet solutio. et litis susceptio ponuntur vt paria hic et s. tit. i. et d. l. delegare. et l. si pro patre. circa p. n. i. s. de in rem verso ita dicit glo. ad contraria respondet Dyn. Nam in l. qui ex parte. non agebatur a creditore. quod alius liberaretur. quem ipse igno. abate esse heredem. Vel dic. q. ibi non determinatur. vtrum liberetur ipso iure. vel ope exceptionis. et magis inuit q. ipso iure. Ad dic. l. post venditionem dic. q. ibi non fuit acceptum iudicium animo nonandi. volente cred. tunc ideo potes distinguere. q. aut fuit iudicium acceptum animo nonandi. et tunc non est dubium q. liberetur ipso iure debitor. vt hic et l. delegare. s. tit. i. q. iudicij suscepit. et tunc aut libellus datur p. principalem. et ille se offert defensori. et tunc nullo modo liberatur debitor. l. si rem. s. co. alias l. si mandato. s. j. s. mandat. d. l. Plautius. s. de p. n. i. secundum vnum intellectum. quandoq. ego do libellum contra illum procuratorem. vel defensorē ab initio. tanquam contra defensorē in rem suam. et tunc principalis debitor liberatur ope exceptionis. hic est casus in d. l. post venditionē. C. de pact. C. Quero. quando iudicium accipitur animo nonandi. vtrum sit necesse quod hoc agatur expresse: Glo. dicit. quod olim presumebatur nonatio. sed hodie requiritur. q. agatur expresse. vt

Instit. quib. mo. tol. obl. s. p. n. i. et cetera. Videte domini. in nonatio ne. que h. per litis contestationem nibi est hodie immutata. Ita olim presumebatur nonatio. hoc est noue qualitatis adiectio. vt fiat de actione temporal. per petua. de non transitorio fiat transitorio in heredes. l. aliam. s. tit. i. et hoc ita hodie. sicut olim ita olim. sicut hodie. sed nonatio. hoc est vnus obligacionis ad aliam transmissio. non presumebatur nec olim. nec hodie. d. l. aliam. s. tit. i. et de reg. iur. l. non solet. et C. de iudi. l. j. Et ista inuestigatio est magni effectus. Nam si esset verum. quod olim presumebatur vt glo. dicit. ergo hodie fieret nonatio ope exceptionis. vt no. in l. j. s. tit. i. et C. de nona. l. si. Tene ergo q. in nonatione que fit per litis contestationem. nihil est hodie immutatum. C. Tene rit. et glo. quando fit nonatio quis iurabit de calania: Dicit glo. iste procurator in rem suam l. j. s. finantes reus. C. de iure cal. l. hoc examina. vt plene no. in l. non solum. in fin. glo. mag. s. de p. n. i. C. Quertit glo. et an ille. qui subijt iudicij pro alio. repetat ab illo: Dicit glo. q. si si accessit eo animo vt repetet. per l. qui seruum. s. de interro. act. Quod intellige quando suscepit iudicium pro igno. et secus si pro inuito. secundum ea que dixi in l. Stichum. s. fin. s. tit. i. Sum expeditus de glo. C. Quertit et Dyn. que actio intentabitur contra eum. qui subijt iudicium animo nonandi: Dyn. d. cit. vltis. que contra principalem competebar directa. vt not. in l. delegare. supra. titulo. i. C. Item querit Dyn. an talis defensor. l. post et constituit alium defensorē ante litis contestationē: Et videtur quod non. l. neque. l. i. l. i. l. C. de p. n. i. C. Quertit. C. per litis contestationem non potest facere defensorē. quia ante non est dominus litis. et non dominus non constituit procuratorem. l. j. s. de p. n. i. In contrarium dicitur minat Dyn. per l. Titius. s. de procura. vbi dicit. quod eo ipso q. satisfecit loco domini habetur. de hoc in Dyn. de procura. s. i. ver. sed nun quid defensor. C. Item querit Dyn. an ille defensor post prelitam istam satisfactionem ante litis contestationem possit defensionē reculare. seu renuocare: Videtur quod sic. quia potest dominus renuocari ante litis contestationem procurator. qui satisfecit. ante litem. et ibi not. s. de procura. s. i. ver. sed nun minat Dyn. per d. l. Titius. s. de procura. C. Quero. qualiter formabuntur acta et sententia contra talem defensorē: Respondeo. debet dici. Ego ago contra talem defensorē talis defensorio nomine pro eo. Et eodem modo in sententia. p. n. i. ondemno talem defensorē talis defensorio nomine pro eo ita videtur velle tex. in l. liberto. s. fin. s. de neg. gest. ita not. Inno. cen. in c. causam ante si. magne glo. extra. qui h. sint legitimi. et ceteris 17 quero. et an contra defensorē. talem fiat executio. Dicit vt in l. Plautius. s. de procura. Et predictis habes declarata hanc legem et etiam l. soluendo. s. de neg. gest.

ADDITIONES.

Alex. C. Solutionem. Et dū dicitur hic. q. quis possit me inuitum defendere. videtur q. l. sepe s. de re iudi. vbi ille ad quē p. n. i. mo loco spectat defensor. potest illum. ad quem secō loco spectat defensor. p. n. i. bere defendere. solue q. quis nō potest inuitum defendere. si velit se defendere. vel procuratorē cōstituit. vt ibi et no. Inno. cen. in cum super. in gl. mag. et in c. pen. vbi tex. de re iudi. Secus si se non defendat. vt ibi. Item intellige. nū renuocari liti. vel confiteretur. secundum Rapb. in d. l. sepe. **B** Alex. C. Liberat debitorē. Quero. adde Bal. in d. l. obli. signatione per Ang. in l. tale pactum. s. pen. de pact. **C** Alex. C. Iudicij suscipiendo. Adde q. no. Bal. post Bar. in l. j. C. de iudi. vide ibi. **D** Alex. C. Quertit Dyn. C. vtrum inuito actor. et possit cōparere fideiussorē rei. animo nonandi. adde que no. post Bar. et Bal. in l. j. C. de sent. vide Paul. de L. ca. in commento. c. si venditorē s. empt. a ven. Ang. in l. Julianus. qui satisf. cog. **E** Alex. C. Non presumebatur. Contrarium tenet Bal. in l. post venditionem. et ibi Pan. de l. ast. C. de pac. **F** Alex. C. In talis defensor. Vide Bar. et Bal. in l. q. quis. C. de LEX XXIII.

Statuto fante qd exbannitus a centum libris supra. possit impune offendi. an si quis habet plura bāna vnum in quinquaginta. aliud in viginti quinq. aliud in quinquaginta. an possit impune offendi. et si vna sententia habet plures condemnationes. an fiet cumulus.

Bi fideiussor. Quero. vtrum iter decē differētia. Et in verb. siue dena. dicit qd sic. Vide ea que incipit. id est vna decē. in si. Et hac glo. dicitur mi nauī questionē. Statuto. ciuitatis Lucane canebat. qd exbannitus a centū libris supra. possit off. di. impune. adodo quidā habebat plura bāna vnu in quinquaginta. aliud in quadraginta. aliud in quinquaginta. que cumulatā excedit centū. sed nullum per se

alias conuenio facta cum reo induceret interruptionem pferi-
ptionis etiam contra fideiussores. vt lege contraria. et teneat hoc
ista gl. mag. in h. id. tenet gl. in l. i. fideiussores. §. si. s. man. Alij
dicunt q. interpretatio facta contra principalem non interruptit
prescriptionem contra fideiussores. Causus est hic. secundum legem.
quam tenui vobis. nec obli. d. l. si. C. de duob. reis. q. aliud i. duo
bus reis. aliud in re et fideiussores. Istam solu. tenet sequens gl.
que incipit etiam pro fideiussores. quam vide que est multu. no-
tab. nec est alibi. Et hanc solu. puto veram per textum legis
Et hanc solu. tenet et. in lege contraria. et de hac gl. non facit me-
tionem. Ratio est q. duo rei tenent eadem specie obligationis.
secus in reo et fideiussores. Na fideiussores obligatur semp verbis:
sed reus potest alio modo teneri. Item semper differunt in hoc.
q. vna obligatio est principalis. alia accessoria. sed obligationes
correos sunt quales. l. i. re. §. de duob. reis. l. generaliter.
7. §. de fideiussio. Et per hoc lego dico. q. interruptio facta contra
vnum ex tutoribus. preiudicat alijs. si contra eum actio iam erat
mota. q. teneatur eadem specie obligationis. l. i. pupillus. §. ibi
not. §. de admi. tut. fecus esset in interruptione facta contra vnu
tutorum. Nam non interruptit contra magistratum. ad quem
deuenit in subdium. q. non tenetur eadem specie obligatio-
nis. l. i. §. de magistr. coue. Ita intelligo d. l. i. pupillus. §. de ad-
mino. tuto. Per hoc dico. q. interruptio facta contra eum. qui
teneatur directa interruptitur prescriptio contra eum. qui tene-
tur vlt. et contra: q. actio vlt. et directa videtur ced. l. actio
de neg. gesti. et est tex. l. cu hereditas. ad Trebel. Sed contra
predicta opp. Nam videtur contra causum legis vbi dicitur. qd
interpellatio facta contra reum. perpetuat actionem contra fidei-
ussores. l. i. §. si seru. §. sequitur. et §. nunc videamus. §. de verbo. ob.
8. Respon. et quandoq. actio dicitur perpetuari respectu rei. que
est in obligatione. vt re perempta reus no liberatur. et tunc si per-
petuatur contra principalem. perpetuatur contra fideiussores
quod eandem rem tenentur. l. i. ita. §. de fideiussio. Ita loquitur lex
contraria. Quandoq. loquitur de perpetuanda actioe respectu
ipsius actionis. et obligationis. et tunc interruptio facta contra
principalem. non preiudicat fideiussorib. q. diuersis actionib. et
diuersis obligationibus tenentur. casus est hic. Item contra
predicta oppo. quomodo tractamus hic de interruptione. vel
perpetuatione. cum officium iudicis. de quo hic loquitur. no re-
cipiat perpetuationem. Respon. sator. q. non proprie hic loqui-
tur de interruptione. sed p. quada similitudine. q. si habeo potesta-
te expetendi cu reo. video. q. habere potestate expetendi cu fidei-
ussores. vel no video. §. p. dicta. It. q. tra predicta opp. si poim?
rei liberati. fideiussores poterit oppore exceptione defendere ex
audi. p. sente. C. de fideiussio. hoc modo coueas principalis. coue-
pire no potes. ergo et. Sol. l. exceptio ex d. auth. p. sente. no bz lo-
cu quando principalis no pot. conueniri. It. ea que dixi fm. dy. in
l. ad arcell. §. de fideiussio. It. opp. fideiussores poterit oppo-
ere exceptione cedendarum actionu. §. actor no poterit cedere. ergo
excludet. l. vlt. §. de iur. §. p. l. i. §. de iur. §. de iur. §. de iur. §. de iur.
cu pot. fideiussores aliquid impuniti. vt hic erat. Na possit dice-
re creditor. hoc contingit mihi propter factum tuum. quia li tuis
ses presens. cessissem tibi actionem. sed quia no fuisses presens.
non potui te conuenire eo tempore. quo poteram tibi actionem
cedere. et sic tibi imp. putes. Sed hoc hodie creditor non prodest
quia fideiussores potest dicere etiam si fuisset presens. non potui
se me prius conuenire vnde imputes tibi quare reum prius no
conuenisti. Unde de hoc lex. hodie pcederet. si esset reniciatu
beneficio cedendarum actionu. vel beneficio de fideiussorib. vt co-
muniter fit. Alteri? ad finem huius. §. opp. de l. i. fideiussores. §. de
dolo. Solu. vt in gl. et plene dixi in l. moza. §. de verbo. obligatio.
Ultimo esse videndu qualiter in hac restitutione. que impetrat
contra fideiussores esset for. mandus libellus quod vide per te. vt
ex tex. colligitur.

ADDITIONES.

- a. Alex. C. Alij dicunt q. ibi. Vide Barto. in l. si. C. ex quibus cau.
maio. et ibi Bal. alleg. hoc.
- b. Alex. Quarta sol. et hanc pro singulari alleg. Bal. in l. quoties.
C. de preci. imperato. offe. et vide qd no. de regu. iur. in l. nemo. §.
temporalis.
- c. Alex. C. Videor iterum. An interruptio facta contra pncipale
videt facta fideiussorib. dic. vt dixi d. l. i. fideiussorib. §. si. s. ma.
adde l. y. Ang. et Bal. in d. l. si. in pncipi. C. de anna. ex ce. Ang. et
Bm. in l. si seru. §. nunc videamus. §. de verbo. obli. et Ang. in
l. grege. §. si. §. de pign.
- d. Alex. C. Item contra predicta. Vide Bal. in auth. sed hodie. C.
de act. obligatio.
- e. Poma. C. Ex auth. presente. Not. q. aut. presente. non bz locu

quando principalis non potest conueniri. vide que notauit. in l.
decem. §. de verbo. obli.

1. Obligatio fideiussoria extinguitur si fideiussores debitor suc-
cedit. secus in pignore.

1. §. Qui pro re. Si fideiussores debitor succedit. omnis
obligatio fideiussoria extinguitur. et est
in pignore. h. d. et est singularis casus. Quero ratione diuer-
sitatis iter pnu casum. et r. Dicit gl. Ratio est. q. hypotheca bz
suas pditiones. vt daret de dec. debitu lit solu. u. vel alias fit satisfi-
ctu. l. grege. §. etia. §. de pign. Pro hoc optime facit l. debitor in
pnu. ad Treb. et l. ex sextate. §. l. atin. §. d. ex cep. rei iudi. Istas
aut. coditides no bz fideiussores fideiussoris. Et hec est vna ratio.
It. pign. pot. retineri ob pecunia chirographaria. l. i. C. etia ob
chir. pecunia magis poterit retineri hoc casu. que ratio cessat
in fideiussore. Et ratio ista. pcedit qua lo pign. est constitutu tra-
ditione. sed prima ratio est magis generalis.

LEX. III.

1. Eligens malum depositarium. dicitur in culpa. et eius est pe-
riculum.
2. Eligens indepositarium numularium. quem omnes comuniter
elegissent. excusatur.
3. Oblatio debet fieri congruo loco. et tempore.
4. Emptor. et venditor quando inuicem non confidunt. fit depositum
periculum de positionis cuius sit. an venditoris. an emptoris
Depositione pecunie facta a debitore animo abdicandi domi-
nium a se. creditor potest accipere. et liberat debitorem.

Soluturus. Ista lex dividitur in qua-
tuor partes. In prima im-
putatur creditori culpa in male eligendo. In secunda
imputatur culpa approbatione reter dando. In ter-
tia parte imputat culpa sine causa obligatioes recusando. In
quarto. et quinto casu nulla culpa sibi imputatur. Secunda ibi. cu
eo tamen. Tertia ibi. na tunc perinde. Quarta ibi. in qua specie.
Quinta ibi. his consequens est. C. in tex. ibi. numulariu. et e co.

1. signante electum. et No. q. electio mali depositarij est in culpa
et ideo est periculosa eligenti. ideo est uti. q. nat depositum apud
edem faci. vel apud aliquem. que declarauerit iudex. scidum
formam. l. acceptam. C. de vsur. puto tam. q. si quis elegerit nu-
mulariu tale de quo omnes diligentes comuniter cohasissent.
qd satis sit. vt no possit imputari culpa. §. ciat ad hoc l. cu. §. si.
1. §. commo. et Secundo no. q. oblatio debet fieri congruo loco et
tempore. De hoc habetis in l. moza. §. de vsur. facit qd habuistis
in l. cum filius. in fi. §. de verbo. obli. Tercio no. quando emptor. et
vnditor inuicem non confidunt deuenitur ad depositum. qd qua-
liter intelligatur. dic. i. Oppo. de l. creditor. §. eod. Solu. vt ibi
3. Quero. quando emptor et venditor inuicem no confidunt. quid
est faciendum? Glo. l. i. Julianus. §. offe. r. §. de act. emp. dicit.
q. ille prius debet adimplere contractum ex parte sua. qui vult
agere. Sed ego intelligo adimplere adeo. q. se non ponat in pe-
riculo perendi. Si enim est persona. de qua non confidunt. non
debet tibi tradere. vt hic. Et p. hoc habetis tex. in l. si d. alien-
are. in princ. §. de fideic. libert. Alibi habetis tex. in quo dicitur
q. emptor ante omnia debet adimplere ex parte sua quicquid
debet. l. ediles. §. fin. cum l. seq. §. de edic. intellige tamen implere
tradendo. vel deponendo. si de venditore no confidit. vt hic. Que-
ro. facta ista et depositione cuius sit periculum? Nu. si deponen-
ti non potest imputari culpa male electionis. debemus aduerte-
re. vtrum sibi alia culpa possit imputari. vt puta quia venditor
non cauebat emptori de euctione. secundum quod debebat. ideo
contractus non perfidebatur traditione. tunc est pericul. ven-
ditoris. vt hac lege. secundo responso. et eadem ratione ad eum
venditorem spectaret periculum rei. quando ipse esset in moza.
Sed quando neutri possit imputari culpa. tunc periculum pe-
cunie est emptoris etiam periculum rei quod spectat ad eum
tempore contractus. l. i. §. de peri. et commo. rei ved. et l. id quod
l. necessario. eodem. tit. et hac l. in fi. Sed oppo. et nonne facta
depositione pecunie. debitor est liberatus. vt C. eodem. l. obli-
gatione. et C. de vsuris. l. acceptam. Solut. Verum est. quando
deponit animo abdicandi a se dominium. vt creditor possit ac-
cipere quando vult. sed hic non deponit animo abdicandi a se do-
minium. sed ita demum. si res sibi tradatur. Unde non habuit ani-
mum transferendi dominium. argu. l. non omnis. §. si cert. pcta.

ADDITIONES.

- a. Alex. C. Communiter cohasissent. Et intellige in deposito facto
in iudicio put in casu huius legis. Alias credo. q. no sufficit. l.
§. cu gl. C. de vsu. et no. Bar. in d. l. accepta. in fi. et qd ibi Bal. sed
q. etia in extraiudiciali pcedat no. Bal. in d. l. accepta in viij. q.
allegado Bar. hic. et adde Ang. in d. l. si bde fidei. §. de rei ved.
et vide Bal. in l. et ita. §. j. ff. nau. camp. habul. vbi poit in simili

recipere ante litis contestationē illa x. in melle: unde solutionē
predictam factam ad contrariā in se verā puto. **¶** Sed quero,
quid si in casu legū contrariarum, hoc in sententia nō fuisse di-
ctum? Respondēdū qd nōre dedito esset in solutione, qnā ad con-
ueniret iudicati, vt dictis legibus. **¶** ar. pro hoc expresse s. de
doli excep. l. h. de iussor. enctionis nomine. **¶** 25 obstat. **¶** hoc lex. qz
loquitur quādo vnum est in obligatiōe, aliud in solutione ex dis-
positione hominis, secus si ex dispositione legis: qz tunc nō pre-
cluditur facultas soluēdi. nisi donec iudicati cōueniatur, vt pre-
dictis legibus. **¶** Ratio eorum est qz mitti agitur cum lege, quā
cum homine, vt dicam in simili, s. rem. rat. bal. amplius. **¶** scū
dum predicta intelligo, si vero, s. si sol. ma. **¶** Si etiā possem?
dicere in hypothecaria, in qua quis condemnatur ad rem recti-
tuendam, licet habeat facultatem commentis offerendi debitus
p. principale. l. mulier. s. qui potio. in pign. l. Paulus. in si. s. q.
mo. pig. vel hyp. sol. vide in multis similibus, quod tene menti
perpetuo. **¶** Tertio habetis hic, quod facultas soluēdi adiecto
tollitur per litis contestationē, et hoc est clarum.

ADDITIOES.

- a. Alex. **¶** Si quis stipulatus. Vide bal. in l. si q. s. in si. s. de le.
p. in l. stipulationes nō diuiduntur, et in l. infulam. de verb. ob.
- b. Alex. **¶** Cetero ad secundum. Adde qd not. Bar. in l. stipulatio
nes nō diuiduntur. de verbo. obliga. ibi nono restat. verū, iuxta
predicta, et vide in materia qd cōsultit Bar. in cōm. inci. Bar.
de iudicio et. Adde que voluit Bal. cōm. l. cccv. lib. j.
- c. Alex. **¶** Non obstat. Adde Bart. in l. maior. C. de transac. et in l.
stipulationes nō diuiduntur. verū, nono restat. et vers. iuxta pre-
dicta moueo vnu dubium, s. de verb. obliga. qd nō. Bal. in l. per
hanc. C. de temp. app. Et quid si competat ex dispositiōe testa-
toris, dic vt in l. si q. s. heres. de leg. p. ibi Bar. Paul. de ca.
d. Alex. **¶** Tertio habetis. Vide Spec. in tit. de obligata solu. s.
j. vers. qd in et q. nō. l. si fund. s. si plures. s. de pig. et hypothe.

LEX LVIII.

¶ Quis offerenti. De materia huius
legis dixi tibi in l.

- a. **¶** Successor an possit habere ratū. qd est factū nomine prio-
ris prelati, et an heres possit habere ratum, quod est factum no-
mine defuncti.
- a. **¶** Si creditor. **¶** Not. ex primo dicto qd pater ar-
rogatus est nomine filii arrogati ante arrogationē. Hoc facit ad
q. q. vtrum successor possit habere ratum id, qd est factū nomine
prioris prelati. **¶** Sic an heres possit habere ratū id, qd est factū no-
mine defuncti. De quo plene vide p. do. **¶** Extra, de reg. in. c.
ratū. vers. l. queri potest. et videbitis in l. si cui. s. rem. rat. habe.
in h. resp. **¶** 2do. qd ego possum habere ratum eo tempore, quo nō
posset mihi solui. Simile videbitis j. cod. l. cū decem. s. si. Sed
opp. s. rem. rat. bal. l. bonorum. Solui. vt ibi dicam.

ADDITIO.

- a. Alex. **¶** Si creditor. Adde not. Bar. in l. si procuratori falso.
in tit. q. de condi. ob. causam per istum tex.

LEX LXIX.

¶ Ita stipulatus. Per cōstitutū nō
uendi adiecto. Item adiecto a filio potest solui pater,
qd adiecto solui. potest cōdici a domino. h. d. Op.
q. omer. entia sit. l. aliud. j. co. l. v. vero. s. j. s. e. Sol. qd hic dicit,
nihil interest, dic quantum ad ea que hac lege dicuntur, sed quā-
tum ad alia bene interest, vt l. contraria.

LEX LX.

¶ Qui alienū. Soluto liberat debitor;
soluentem. hoc dicit. Vel breuius solutio reconcilia-
tur vsucapione. hoc dicit. **¶** oncor. sunt in glos.

LEX LXI.

¶ Quoties. Due cause lucratine nō possunt
circā idē occurrere. h. d. Opp. de l.
s. q. i. Stichum. s. de actio. et obliga. Sol. intellige qd
bi erant due cause quarum vna nō erat lucratina, hic
tamen alia bene interest, vt l. contraria.

LEX LXII.

1. **¶** Soluēs scienter procuratori renocato, videtur donare, nisi
agat e. p. re, vt faciat cum a domino liberari.
2. **¶** Approbare nō possum quoad actionem consequendam, qd se
mel reprobaui: an quo ad exceptionem.

¶ Impensatorem. Ita lex est multum no-
debitum in seruilitate contractū minuit peculiu: secus

si est contractum in libertate. Item quod semel reprobaui, post
ea approbare nō possum ad actionem consequendam. Et di-
uiditur in duas partes. Prima, quando debitor liberatur
solutione. Secunda, quando nō liberatur solutione. Secun-
da ibi, si vero nō liberatur. Item prima subdividitur, quia
quando ius soluitur actori renocato post libertatem, quandoq;
ante libertatem. Secunda ibi, cum vero ante, vers. si vero nō li-
berant. et est not. **¶** Circa primum dictum glo. format vnam
questionē, dicitur in tex. si debitor liberatur, quero, quādo
est verum? **¶** Respon. quādo ignorant creditorem mortuum esse,
qd dic. vt declarat tex. optime in l. si quis seruo. s. co. **¶** C. **¶** Al-
terius quero, quid si quis soluit sciens mandatum renocatum
esse? Dicit gl. nō potest repeti a dno, sed ille procurator recipies
exactis personis, tenetur. In eo qd gl. dicit, dispensatōrē nō tene-
ri domino intellige quando nō recipit nomine domini, sic ab
initio habuit malum animū, alias dominus posset habere ratā
illā solutionem factā suo nomine, vt in falsis legis. **¶** Sic illud
qd dicit, qd ille dispensatōr tenetur exactis personis soluētib;
scienter, videtur contra l. s. de condi. indeb. qz ille, qui sciens
soluit indebitū, nō repetit. **¶** Fac. de are. C. de furt. l. si circa prin.
distinctionis magne, dicit, qd illud est verum, qd solutum nō re-
petitur, quando animus donandi presumitur, sed qd soluitur
procuratori falso animus donandi nō presumitur, ideo potest
repeti. Et dicit ipse, quod est opi. sua, tamen vt videbitis, hoc te-
net gl. hic. Sed contrariam gl. habemus in l. si procurator fal-
so. s. de condi. ob. cau. Et istam partem tenet **¶** 2do. probatur p.
tex. in l. qui fundum. s. seruus meus. verū, quod si sciens, s. pro
empto. et de leg. j. l. cū pater. s. **¶** De iure. **¶** 2do hoc etiā, s. de co-
di. indeb. si nō foret, s. si filio. Sed ista gl. posset dicere verū,
quando quis soluit falso procuratori scienter, hoc actio, qd cum
faceret liberari. Sed si quis solueret tibi tanquam dispensatōr,
seu tā, quam procuratori, cum sciret mandatum esse renocatum,
tunc donare videtur, ita loquitur contraria. **¶** Expediunt et de
primo passu venio ad secundum. Dicitur hic, quod semel repro-
baui nō possum postea approbare. **¶** Cōtra in l. quo enim. s. j. s. i.
rem. ratam habe. **¶** Glo. soluit optime, quod semel reprobaui, nō
possum postea approbare, quantum ad actionem consequendam,
vt hic, sed quantum ad exceptionem, sic vt lege contraria. **¶** Ita
dicit glo. hic in verbo, nō puto, que incipit, rem. rat. habe. et.
b. quam gloss. multum not. **¶** Spec. in tit. de defensor. s. j. vers. s.
pone egisti. format istam quest. si semel nō habuit ratum, factū
a defensor meo, an possum postea ratum habere? Dicit ipse qd
nō, quantum ad mei commodum, per legem istam, et sic quo ad
exceptionem, videtur quod nō proficiat ratihabitiō, si semel re-
probaui, secundum eum. **¶** Quid dicemus? **¶** Dunc passum dimitto
nunc, dicam vobis cras. **¶** Alterius dicitur hic reprobaui tolli-
tur actio negotiorum gestorum, contra l. Pomponius scribit.
s. de neg. gest. Sol. dic. actio tollitur, id est, actus natiuitas impe-
ditur, et hic cessat contrarium.

ADDITIOES.

- a. Alex. **¶** Postea approbare. An quod semel reprobaui possum
postea approbare, vide p. ar. l. Pomponius. de neg. gest. et
ideo dicit Bal. p. illa tex. in l. falsus. C. de fur. q. factū per p. curato-
rē renocatū nō possum ratū habere. De quo dixi post Bar. in
l. tutor. C. in q. cau. in integ. est, et mel. p. Bald. l. d. l. falsus.
in vers. secūdo queritur nūm, quid factū circa si. **¶** Intellige vt per
Bal. in l. absentis. C. si cer. per. et dde. **¶** Sed. cōm. l. cccv. lib. j.
- b. **¶** Laud. de ser. **¶** C. **¶** Adultum nō. **¶** Illam notabilem limitatio-
nem ad intellectum huius legis vide per Alex. post **¶** Roma. in
l. cum fundus. s. seruum tuum. s. si cer. p. et.

LEX LXVI.

¶ Pupilli. Pupillus nō obligatur facto
impletiōis. h. d.

LEX XLV.

1. **¶** Presumatur ne pactum processisse, cum do. et tu reddis
statim.

¶ Quis duos. Quia res potest solui ex
tem in quantitatis nō habet locum regula de
magis causis lucrativis, hoc dicit. In tex. in fin. ibi,
quam dedisse. Sed contra potius dedisse, quam soluisse ex alio
pacto precedente. **¶** 2do. due cause lucrativae nō possunt, con-
currere circa idē. l. **¶** De iure. s. q. duos. s. de leg. j. **¶** Dicit gl.
in verb. dando eus, et ibi de stricto iure, hic de equitate. **¶** Vel ibi
debeatur idē ex duabus causis lucrativis, hic ex vna. Sed
certe hic possunt due cause dici, qz quot sunt homines, tot sunt
stipulationes. **¶** Scire debemus. s. de verbo. obligatio. **¶** Vel susti-
nendo gloss. dic. quod hic est tantum vna causa, quia dixit duos
homines, nō dixit, Stichum et Stichum. **¶** l. si ex toto. s. si.
s. de

Et dicitur fallit ibi, ut per solam obligationem debitor liberatur. Et tibi non erat debitum, sed erat in vim conditionis solvendi. Ideo obligatione facta, si ille cui debebat solui, recusat, habetur conditio pro impleta. Iure civili, si de condit. demon. et de regul. iur. l. si iure alle vero cui debebat solui actionem non habebat. L. si quis sub conditione. Si quis omni cau. test. Item op. d. l. si ex legati causa. Si de verb. oblig. l. si servum. in p. in. cod. tit. ubi videtur, quod debeat liberari ipso iure. Et ibi erat species debita, hic erat debitum in genere. Sed contra hoc, oppo. de p. huius legis, verba sunt, si aut nummos, et plures solut. ponuntur ibi in glossa, tene illam, quod sit speciale favore dotis, ut quis facilius inuitetur ad offerendum et ista placet. Vel dic. quod ibi erat pecunia debita in specie, hoc non placet, quia diminutionem continet. Item oppo. de l. creditor. i. co. Solu. ut ibi Item oppo. de l. effus. in f. s. de arbi. Sol. ut in gl. et alii, quod hic dicitur, si casine culpa sua perdidit per obligationem a qua culpa liberetur quis, et respon. si quidam ante obligationem a qua tenebatur de casu fortuito ut debitor generis, tunc per illam obligationem ab illo casu fortuito liberatur, et de omni culpa teneatur. Casus est hic. Si vero ante obligationem tenebatur tantum de culpa tunc per obligationem liberatur a leni culpa, et solum de dolo, et lata culpa tenetur. Probat hoc in text. et glo. s. sol. ma. tr. l. si mora, quod perpetuo tene menti.

ADDITIONES.

- a. Alex. et Qui dicit. Adde quod hec lex fallit in debitor generis limitati quo ad solutionem, quia tunc etiam ipso iure liberatur fin. Bal. in l. acceptam. C. de v. ubi habetur etiam quod obligatio cum consignatione semper liberat ipso iure, quod non.
- b. Res oblata. Sed quid si post obligationem factam a debitor, ipse debitor consignavit ea, et postea ea recipit, postea perit, et sic perit periculo debitoris. Et est not. in d. l. acceptam. in f. et vi de d. art. in l. cui fundus de condi. et demon. Sed quid si debitor non nobilit, sed extraneus pro eo an debitor liberetur vide Bal. in l. oblatione, et ibi glo. C. de v. et Bar. i. ea. l. s. fin.
- c. Alex. et Sed contra hoc. Et per id quod dicitur hic in text. in f. respon. probatur quod ibi aliquis quid debet alteri conferre ad finem ut consequatur actionem, vel non incidit in moram, vel illa purgetur, requiritur obligatio realis, unde obligatio verbalis, vel in presentia non extantibus, nihil habet operari, ut in l. servus si heredi. s. finali. si de statuliber. et nota in l. pretor. s. si quis paratus. ff. de operis noni nuncia. et ibi no. Bar. et quod ibi dixi post glossa, quia ubi opus est facto, ibi verba non sufficiunt, et de eo qui mittit in possessio, cau. res servan. sed illa regula forte limitari, potest, nisi quis debeat offerre, et que momento non expeditur, ut est probatio, quia tunc sufficit quod verbo offerat se, si probatur, l. si is a quo in principio. s. ut in possessio. lega. et hoc videtur de mente Innocentii et Hostien. in c. post electionem. de concessio. prebend. et domi. Ant. in c. ex parte. licet. Jo. And. videtur sentire contrarium in c. interposita. in princip. de appell. quod non. et adde quod no. Bal. in l. i. C. ne lis. ter. prono. et no. glossa. et Bar. in l. i. C. de edicto divi Adriani. cum simi. Et de veritate huius dicti aliquid per An. in l. si dubitet creditor. in princ. supra. de fideiussor. Et quid si mulier non vult dotari a fratribus, vel a patre, ne per statum excludatur a successione, vide Baldum dicentem, quod sufficit offerre dotem in l. i. C. de pact. Ad predicta vide omnino Paul. de Cass. in d. l. si dubitet in princ. et id. quod no. Bar. iam tamen, s. nunc videamus, i. iudicia, solu. Et de Bar. in d. l. si mora, et in dicta l. acceptam. Adde quod posuit in d. s. si quis paratus.
- d. Al. et Ultimo pro. Bal. tamen in l. acceptam. in v. i. co. C. de v. ubi, et in l. si mora. i. solut. ma. aliter dicit, videlicet, quod ubi quis tenet in genere, offerendo liberatur a duobus, si casu fortuito, et leni culpa, et istum textum in verbo, culpa, quia in dubio debet intelligi de leni, ut est glossa, licet non allegetur in l. in venditio. ne. s. de t. p. et verb. et culpa, de bo. autho. indic. poss. Sed teneo opinionem Bartoli, per not. in fin. per glossa in l. si certo. s. commodatum. ff. commo. et in l. i. de estim. actio. Dicerem tamen in puncto iuris sustineri posse opi. Baldi, quia ratio, quare offerendo speciem ulla liberatur a culpa leni, est quia illa obligationem non recipiendo videtur esse in culpa leni, ideo una culpa in alia compensatur, l. siambo. de compensa. secus in lenissima, quia non debet compensari cum leni. Unde si aliquis tenet de omni culpa, et casu, offerendo constituit alium in leni culpa, et ipse offerens debet liberari a leni, et multo magis a lenissima, quod esset minus, ut no. idem Bal. in d. l. acceptam. C. de v. ubi, neq. de lata culpa ad lenem fit compensatio, ut not. gl. in d. l. si mora, et ibi v. de Bart. et Bald. in d. l. acceptam. vi. q.
- e. Al. et Culpa tenet. Quid si sola mora est causa, ut quod teneatur de casu, an obligatio liberet ab aliqua culpa, vide Baldum in p. allegata l. si mora.

1. Et ferre rem, et per stipulationem promittere, id est, et obligatione facta per alterum debitor liberatur.

S. Si cum mihi. Stipulatio conditionalis animo nonandi non tollit effectum morae, si res erat precens alias scens, d. et est not. et forte non habet hoc alibi in text. Item, hoc legem idem dicitur, offerit per stipulationem promittit. Secundo no. quod alius pro debitor coram ferendo liberat stipulatum debitor, sicut si ipsemet debitor obta hilet, et sic est hic casus questionis not. C. eodem. l. oblatione, quam dixi vobis s. eod. in l. solutionem, s. acit C. de cap. l. cum possit limitari. Ultimo no. distinctionem, quae hic ponitur in text. Et si servus est precens, aut ignorans, quam non habes alibi in text. de qua q. si dixi supra de novat. l. quoniam, ver. l. vide et Bar. cellus, et l. si rem. in principio. cod. tit. et l. p. de l. parvi. supra de condi. furti. Et soluit hic uno modo, sed ibi dicitur in d. illius legis declaratur istud. Nam ibi stipulatio fuit interposita animo nonandi pure, hic sub conditione. Et ideo hic distinguitur, aut fuit servus precens, aut ignorans. Et ideo hic distinguitur quando stipulatio fuit interposita simpliciter, non animo nonandi. Et quo dicit in d. l. si rem. in princ. de novat.

ADDITIONES.

- a. Alex. et Bal. hac lege. Et adde, quod stipulatio etiam nulla sequens, purgat moram precedentem, ut scripsi post Baldum in l. i. de v. ubi, b. m. s. fin. ubi Rappa. not. Et de limitationem per Ange. in l. servum, s. fina. de verborum oblig. per text. ibi, quem dicit in gularum.
- b. Al. et ferendo liberat. An si extraneus offert pro debitor, liberatur debitor, sicut si ipse offerret. Adde Bal. post gl. d. oblatione. C. eod. et Bar. et Bal. in l. cum et possim. C. de cap. et possim. reu. et adde quod no. Bal. in l. solvendum. de rei v. et in l. arboribus, s. quid tamen, s. de v. ubi.

S. Stichum. Iste s. dividitur in tres partes. Prima loquitur in obligatione alternatiua. Secunda in obligatione generis generalissimi. Tertia in obligatione generis subalterni. Secunda ibi, sed et. Tertia ibi at h. is. et. Principium loquitur in obligatione alternatiua. Secundum responsum loquitur in obligatione generis. Contra hoc opponit. del. Absentis. s. duorum. s. de lega. ff. glo. dicit, quod ibi erant due casus lucrativi, quia duo homines in genere ligantur, hic erat tantum una causa lucrativa. Ista solutio est contra textum illius. Et ergo, quod hic de equitate potest solui, de rigore non, ut ibi. Sed in obligatione alternatiua non liberatur solvendo, neq. de rigore, neque de equitate, ut in principio, huius s. Ratio, quia in obligatione alternatiua sunt due regulae impediens. Una est, quia utraque res adiungitur ad obligationem. Et regula est, quod in re in qua non consistit obligatio, non consistit solutio, l. si duo rei. s. de verbo. oblig. Alia regula est de duobus causis lucrativis, quae non possunt concurrere, et casidem licet in obligatione generis nihil adiungitur ad obligationem, ideo non est nisi una regula impediens, s. de duobus causis lucrativis merito contra illam regulam de equitate dispensatur, ut hic. Sed contra hoc facit text. qui dicit, ut quidem ipsa, ubi glossa, exponit in stipulatio, et ipso iure. Respon. non est incongruum, quod ipso iure liberetur, et de equitate. Dixi de hoc plenus in dicta l. Absentis. s. duorum. Venio ad tertium responsum, et op. de princip. huius s. Sol. dicit quidam, quod in principio huius s. servus ille desit esse stipulatoris, altero iam mortuo, et sic obligatio iam extincta, unde concordat cum ultimo. Et hoc fuit opinio huius, quam rectat glossa in principio huius s. Al. dicit, quod in isto tertio responso illi duo sunt mortui ante stipulationem interpositam. Sed ut glossa dicit, illud videtur contra textum. Solvamus ergo sic. Principium loquitur in obligatione alternatiua, finis in obligatione generis subalterni, in qua nullum addit ad obligationem, sicut in obligatione generis generalissimi, ut s. dixi, et ideo in qualibet cadit solutio. Et hanc solutionem videtur hic ponere glo. in f. secundum Alex. que solutio est bona, licet contra videtur dicere glo. in l. Stichum. in princ. s. de verbo. oblig.

S. Qui hominem. Qui soluit rem, quam habet, et creditur non licet, non liberetur, secus si habere sibi licet, quibus vitem. b. d. et pp. ad f. d. legato generaliter. s. de lega. i. et quod ibi nota. Sol. q. dicit vel perititionem, aut turpem intellige de persona vili, non autem velissima, ita quod haberi non expedit, tunc enim non liberaretur talem solvendo, ut no. in d. l. contraria.

Promissor. Per istum textum determinat Silius, de l. u. q. si tu debes mihi dare omni anno unum par caponum, et quod debes dare viuos, nec liberatis, dando mortuos, tales enim debes dare, quod possim ad libertatem perducere.

perducere eos. Ita determinat per hunc s. Sol. in l. quod te. s. si certum petat.

ADDITIO.

- 1 Alex. C. Promissor. Adde Parton. l. in fin. supra si quadru. pan. fe. de dica. r. vide Bar. in d. l. quod aut.

LEX LXXIII.

Briginta. Pecuniam redacta re ven. ditione pignoris, potest credi. ro. in quam causam vult convertere. h. d. Opp. de l. in bis. r. de l. magis. s. eo. cum suis concord. Dicit gl. ibi debetur ex vna causa tantum. Tu dic. q. contraria loquuntur in pecunia soluta. hic in pecunia ex venditione pignoris redacta. d. l. in bis. s. impecator. s. eo. titu.

EX LXXIII.

Quod pene. Op. de l. predia. s. d. act. empti. r. p. socio. l. si quis a socio. r. lapid. l. elsum. s. l. abeo. supra de doli exco. pto. Sol. quod hic dicitur. quod pene nomine. intelligo de pena legalit. ne no obligat contraria. probatur hoc l. c. de pigno. actio. l. si pignore. r. infra de furt. l. si debitor. Secundo modo potest intelligi de pena conventionali. tunc dic. quod fuit dictum. raro manente pacto. nec obligat contraria.

LEX LXXVI.

- 1 Cessio actionis facta post solutionem non valet.
- 2 Paria sunt aliquid fieri ab initio. vel fieri ex postfacto. si ab initio. p. cessit pactum de faciendo.
- 3 Obligatio plurium mandatorum. vel fideiussorum. non dicitur vna. r. vnus solvens non videtur soluere contemplatione alterius. r. non perimit omnem obligationem. secus in pluribus cor. reis. vel tutoribus.
- 4 Obligati quando plures sunt. r. vnus soluit. an actio post solutionem possit contra alios cedi.
- 5 Cessio est facienda inter plures obligatos. sic renuntiatum sit beneficio diuisionis. vnus ex pluribus obligatis conuentus do. lo proprio. n. habet beneficium cessionis. q. de l. propria culpa. Cessio non fit inter plures obligatos. l. est huc beneficio cessionis renuntiatum. s. idem si sunt plures correi ex causa mere l. u. cratiua.
- 6 Cessio quando fit facienda inter plures obligatos. quo iure fieri debeat. r. quo iure petatur.
- 7 Cessio quando fit inter plures tutores in quantum fieri debeat.
- 8 Cessio si facienda sit inter plures reos. in quantum fieri debeat.
- 9 Cessio inter plures fideiussores. an fieri debeat in solidum. vel p. parte.
- 10 Vnus ex tribus correis. vel tutoribus. vel fideiussoribus. si soluit in solidum cessio fit in solidum pro duabus partibus ceterorum.
- 11 Cessionarius ille. cui. est facta cessio contra alios correos in solidum. si agit contra vnum in solidum ex actione cessae. tenetur ille cedere actionem sibi cessam contra alium.
- 12 Cessio quando fieri debet. quo actio cedatur.
- 13 Solemnitas de qua in l. per diuersas. C. m. a. r. in l. ab Anastasio. non habet locum in hac cessione.
- 14 Ceditur quando actionem cedere non potest. quid agendum.

Destinus. Non valet cessio facta post solutionem contra correm pa. ctum de cedendo. p. cessit. hoc dicit. Et diuiditur in partes duas. Primo. quando cessio fit per solutionem nullo precedente pacto. Secundo. quando ante vel post sit precedente pacto. Secunda ibi. quod fit ante. C. d. quod post solutionem non valet actionis cessio. Secundo not. quod paria sunt aliquid ab initio fieri. vel fieri ex postfacto. si ab initio pactum de faciendo p. cessit. C. d. Opp. r. videtur quod tuto. r. habeat contra tutozem actionem sine aliqua cessione. etiam post solutionem. leg. s. nunc tra. ctemus. supra de tut. r. a. dist. Sol. concedo. C. d. Opp. quod vtilem habet a lege. non autem si potest cedi a creditore. Unde gloss. in ver. b. nulla actio. que incipit scilicet actio. r. quod dicit in rem vtilem. dicitur est actionem vtilem. Est enim hoc glo. corrupta vitio scriptoris. C. d. Opp. quod ex intervallo possit fieri cessio. l. si minoris. supra. de administra. tut. Sol. ibi fuit actum tempore solutionis. quod cederetur. r. ita conco. cum ista. Sed hoc est diuinare. Quare dicas. q. ibi loquitur de duobus dispariter obligatis. Nam vnus tenebatur. quia gesserat tutelam. alius quia gesserat curam. hic vero ambo. quia tutelam gesserat. hoc solu. not. in gl. infra eodem. l. Stichum. aut Pamphilum. s. si mandato. r. est vera solu. Secundo oppon. d. l. Stichum. s. si mando. infra cod. Soluit. ibi soluit pro sua obligatione tantum. hoc constabat. q. ita est vera solu. sed est diuinare. Vel ibi actum fuit de cedendo. C. d. r. hoc diuinare est. Dic ergo in contraria

quia ibi loquitur in pluribus dispariter obligatis. sed hic erant obligati pariter vna actione. C. d. Item opp. de l. dominus. Sti. cho. supra de pecu. lega. in princip. Sol. dicit gl. soluitur eisdem modis. Tu dic. quod hic loquitur de duobus pariter obligatis. ibi loquitur de duobus. quorum vnus erat obligatus. alius no. sed ex alia actione soluebat. vt puta. causa conditionis impleta. de: vel si diceret ambo obligatos. erant obligati dispariter. C. d. Item opp. de l. alterius. supra de tut. r. a. dist. Sol. eodem modo. quod ibi loquitur in dispariter obligatis. C. d. Item opp. de l. Papinianus. a. man. Sol. dicit glo. ibi loquitur in mandato ribus. vel fideiussoribus. in quib. dicitur ibi. hic loquitur in pluribus tutoribus. r. correis. qui tenent principaliter. C. d. r. te gl. in omnibus membris. dic verum p. t. r. q. in vno. in eo enim quod dicit. quod mandator vel fideiussor soluendo simpliciter. perimit omnem obligationem. adeo quod non potest fieri cessio. non dicit verum. per l. cum ito. s. de fideiussoribus non violandoliteram. vt per l. si filius. s. de in rem verso. Ratio diuersitatis est. quia plurium tutorum. r. correorum. vna videtur obligatio licet vere sint plures. vt supra. de duobus. reus. l. si. in l. r. eandem. s. h. c. titu. sed plurium mandatorum. vel fideiussorum. no dicitur vna obligatio. nec vnus solvens videtur contemplatione alterius soluere. vt s. de fideiussoribus. l. vt fideiussor. vt ibi dixi. r. hoc tenent communiter omnes doctores. C. d. Item opp. de l. si res obligata. in fin. supra de legat. j. C. d. Dicit gl. ibi fuit facta cessio ante solutionem. Sed istud est contra illum text. ideo dicas quod ibi loquitur in duobus reis. quorum vnus erat obligatus. alius non. sed soluebat causa liberande. r. retinende rei sue. sed hic loquitur in pluribus pariter obligatis. C. d. r. de cl. actione igitur mater. r. Dynus possit hic vnam dysfunctionem suam bonam. Tu tamen magis perfecte. r. magis late dic. Aut solvens soluit nomine illius. contra quem fit cessio. aut illius r. alterius. r. tunc cessio est inutilis. siue fiat ante solutionem. siue in ipsa solutione. siue post ipsam solutionem. interueniente pacto. vel not. quia per solutionem tollitur omnis obligatio. vt insit. in his modis tol. obliga. in princip. r. d. l. Papinianus. supra. manda. r. hic in princip. Aut soluit nomine ipsius soluentis. r. tantu. hoc constat. tunc valet cessio facta post solutionem nullo interueniente pacto. quia actiones competentes contra debitores principales non extinguuntur. d. l. Stichum. s. si mandato. infra cod. r. d. l. Papinianus. Si vero dubitatur cuius nomine soluerit. tunc aut loquitur e in pluribus obligatis principaliter. aut in pluribus. quorum vnus obligatus est principaliter. alius accessorie. aut in pluribus obligatis. tantum accessorie. aut in pluribus. quorum vnus est obligatus. alius non. sed ex alia causa soluit. Primo casu. aut plures sunt obligati principaliter eandem specie actionis. r. ex eodem contractu. vel quasi. vt plures tutores. r. correi. in his serua distinctionem istius legis. Aut cessio fit ante solutionem. vel in ipsa solutione. vel post incontinenti. vel ex intervallo. p. cedente pacto facto. vt valet cessio. vt hic. Aut fit ex intervallo no p. cedente pacto. r. no valet. r. in dubio p. sumitur soluere pro tota obligatione. vt hic in prin. Aut sunt obligati dispariter. quia vnus vna actione. alius alia actione. vel vnus ex vno quali contractu. alius ex alio. tunc in dubio p. sumitur soluere pro obligatione sua. r. valet cessio statim post solutionem. l. si minoris. s. de administra. tut. r. l. alterius. supra de tut. r. rationib. dist. Secundo casu. quando loquitur in pluribus. quorum vnus est obligatus principaliter. alius accessorie. tunc dubio videtur velle obligatus accessorie pro obligatione sua soluere. vt infra eodem. l. Stichum. s. si mandato. r. supra de in rem verso. l. si filius. r. dicta lege. Papinianus. supra manda. ti. ideo cessio possit etiam fieri ex postfacto. principalis vero solvens videtur soluere pro tota obligatione. l. cum quis. s. de pecu. l. s. eodem. Tercio casu. quando loquitur de pluribus obligatis accessorie. solvens in dubio videtur soluere pro sua obligatione. r. ideo cessio potest sibi fieri ex intervallo. d. l. Papinianus. supra manda. r. supra de fideiussoribus. l. cum is. non violandoliteram. Quarto casu. quando sunt plures. quorum vnus est obligatus. alius non. sed ex aliqua causa soluit. tunc idem. quia pro causa sua. r. ad eum pertinente videtur soluere in dubio. l. r. magis. supra eodem. r. ideo etiam ex postfacto potest fieri sibi cessio. l. dominus. Et cho. in prin. supra de pecu. lega. r. l. si res obligata. in fin. supra de legat. primo. C. d. Expediuntur prima glo. sam que agit contraria. veniamus ad quest. ones. Et hic habemus videre primo. an inter predictos debeat fieri cessio. Secundo quo iure debeat fieri cessio. Tercio quando debeat fieri cessio. Quarto in quantum est facienda cessio. Quinto. quantum actio. Sexto. quid si cessio non potest fieri. C. d. r. primo casu. quero. an cessio sit facienda. Que dam gl. in l. vnde queritur. in fin. s. commod. dicit. quod si est renuntiatum beneficio diuisionis non potest peti cessio. Doctores istam gl. reprehendunt. Nam qui res

Secunda Bar. super. ff. de mono. 66 q

est opinio Joan. que communiter per gloss. tenetur. q. pro parte tantum cessio fiat. vt bac gloss. per legem allegatam in ea. docet. tamen C. de duobus reis l. i. distinguunt circa hoc. q. si quis impet. secte distinguunt. ideo ergo examinabo hanc questionem per tres questiones. Prima est. in quantum cedatur vni ex pluribus tutoribus. Secunda in quantum vni ex pluribus co-reis. Tertia in quantum vni ex pluribus fideiussoribus. vt mandatoribus. Circa primam. aut conuenitur ex do. pro pro. vt cum. tunc non debet fieri cessio in alii. Bo. l. i. plures. supra de adm. nistrat. totum. Et aut conuenit ex culpa. tunc aut ex culpa pro propria tantum. et in nullo fit cessio. Aut ex culpa alterius tantum. et in totum fit cessio. Aut ex culpa communi. fit cessio pro ea parte. que contingit contortorem tantum. vt supra commod. l. vnde queritur. l. i. plures. supra de adm. nistrat. l. i. cum pupillis. supra de tutor. et rat. dist. abend. et act. cum possessor infra de cenibz. l. i. quetum. supra de peculio. ad lege l. h. d. de fact. l. i. q. si sequimur. Circa secundam scilicet circa duos reos. dicitur ipsi sunt obligati ex mera liberalitate. quia nihil ad eos pro illa obligatione peruenit. tunc in nullo fit cessio. nisi sit socii. In lege. et alidia hoc esse seruandum. supra ad lege. Alcidiam. per quam legem tenet hoc Solus. Aut sunt obligati ex alia causa. tunc aut sunt plures co-rei et contracti. vt quali. in quo venit dolus. vel culpa. et de illa obligatione tractatur. tunc idem dicit. quod supra proxime dixi in pluribus tutoribus. Aut sunt obligati alias. vt puta. q. acceperunt pecuniam mutuo. vel quia promiserunt ex causa emptioms. vel iurati. et de tali obligatione permittit tractatur. non de ea. que defecit ratione doli vel culpe. tunc aut negotium pertinet in totum ad euentum. et in nullo fit cessio. Aut in totum ad alium co-reum. et in totum fit cessio. Aut pertinet ad vros. communiter. et fit cessio tantum pro illa parte. pro qua pertinet tantum ad illum co-reum. per leges supra allegatas. et per id quod not. in glo. l. v. vros. s. h. na. supra ad Alcidiam. et quod dixi vobis supra. reos. in principio. supra de duobus reis. repobata in omnibus predictis distinctione gloss. posita in dicta l. i. plures. videlicet. an sit renuntiatio beneficio diuisionis. vel non. per rationem Dyn. supra dictam. Circa tertium casum. scilicet circa plures fideiussores. Dyn. tenet illam distinctionem. scilicet si fit renuntiatio beneficio fit cessio in solidum. alias pro pagto. Propter ista distinctione non fit vni. Nam posito quod beneficio diuisionis sit renuntiatio. si opt. vni esset vera. ista actio quam creditor habet contra fideiussores haberet in se illud non auerum. quod actio in solidum teneretur cedere contra alios. Ita ex go causa transit ad fideiussorem. cui facta est cessio. et compositum. s. cum quis. de acqui. pos. l. apud l. eum. s. de authorio. et quod ibi notatur. de doli exceptione. Et igitur fideiussor ageret ex actione. si bi cessio in solidum contra alium fideiussorem. diceret ista secundo conuenit. cedas mihi actionem in solidum contra alios. sic haberet necesse cedere contra seipsum. sic peteret pro parte sua quod reddidit. esset. contra l. dolo facit. supra de doli exceptione. Et sic est eadem ratio in pluribus fideiussoribus. et est in pluribus tutoribus. Dico ergo. quod fideiussor contra principalem ceditur in solidum. contra fideiussorem vero fit cessio pro parte fideiussoris. vt dicam infra proxime. Quod hoc fit idem in fideiussoribus. quod in tutoribus. quatenus gloss. in dicta l. i. s. l. cum fideiussor. supra de fideiussoribus. ¶ Quero iuxta hoc. quod sunt tres rei. et tres tutores. vel fideiussores. et vni soluit in solidum. an saltem pro duobus partibus cetero tantum fiat cessio in solidum. Sicut. est hic. dist. quod sic et bene. Et ratio. quia tale ius debet cedere. quale est apud cum l. Stebium. s. penult. l. eod. l. i. l. i. C. de fideiussoribus. et hoc item tenet gloss. v. yditem. C. de duobus reis. l. i. tamen Jac. de Alci. hoc intelligit. quando alii duo sunt soluentes. Nam si alter eorum soluens non esset. tunc deberet inuenire periculum communicari arg. l. verum. s. cum tres. supra pro socio. l. i. plures. supra de adm. nistrat. secundo. intellectu Bo. Ita item tenet Old. r. yntangit in l. i. C. de duobus reis. l. i. Sed quero. quando ille cui est facta cessio contra alios duos in solidum. agit contra vnum in solidum. et actione cessio. an debeat illi actio cessio cedi contra alium? Dicit Dyn. q. si. etiam vltra cessio potest. vt supra ad Trebellianum. l. i. q. de illo. l. v. l. s. ibi no. eo. l. i. l. i. C. de hoc fidei. vel actione vend. ¶ Quero quinto. si actio debeat cedi contra fideiussorem. C. de fideiussoribus. l. i. cum altera supra de fideiussoribus. l. i. fideiussoribus. s. idem respondit. l. cum. s. item debet cedere officium iudicis. quod cedi potest. l. i. minoris. supra de adm. nistrat. totum. et quod si minor. s. h. na. s. de minor. item puto quod debeat cedere naturalem obligationem tantum. si illam sola habet. quia cedi potest. l. i. cum. supra ad Trebellianum.

- 13 bellianus. Sed quero iuxta predicta, tan in hac cessione requirantur ille solemnitates, que ponuntur in l. per diversas. et in l. ab Anastasio. C. manda. Respon. ut expresse dicitur in tex. in d. l. per diversas. C. Sexto. quero, quid si creditor dictas actiones non potest cedere? Respon. ut plene dixi in d. l. si stipulatus. §. si ex duobus. §. de fideiussoribus. Non sunt alia.

ADDITIONES.

- a Alex. C. Actionis cessio. Ibi habes materiam cessionis. et modum consequendi cessionem post solutionem. vide per Ange. in l. cum is. qui. §. de fideiussoribus.
b Alex. C. Plus solennitatis. Sed an tunc fideiussor possit agere mandati contra eum? Bal. q. sic. in l. pro ea. C. manda.
c Alex. C. Aut loquimur. An quis presumatur solvere nomine proprio vide qd not. Bartolus in l. pen. causa. §. quis. supra de condictione indebiti. et vide etiam in l. §. nunciatio. de operis non nunciatio. in pposito gl. in l. Papinianus. supra de manda. que est melior de iure. secundum Baldum in l. §. C. de actio. et obligationibus. et ibi possunt duo verba ad illam glossam in versi. secundum opp. quod ipse subdit.
d Alex. C. Quo iure. Sed in fideiussore qui soluit pro cōdemnato possit petere ab eo. cui soluit ut caneat de consuetudine ipsius fideiussorem. indecimen. vide Baldum in l. cum eo. C. de sententia et interlocu. cum videntur. C. ubi canse fidei. verbi. quarto quero in quantum est. Vide gl. not. in l. §. in f. §. ad leg. §. bo. de fac.
e Alex. C. Circa primam. Idem not. Bartolus et Baldus. in l. §. de transactio. post l. ynum.
f Alex. C. Quanto quero. Vide que dixi post Bartolum in l. per diversas. C. mandati.

LEX LXXVIII.

- 1 Solutio non reconciliatur commissione nummorum, quando sunt excepti malefidei.

Solutio non reconciliatur commissione nummorum reconci-
lione non efficiantur recipientis. l. idem. Pom-
ponius si frumentum. supra de rei vindicatione. et in
fit. de rerum diuisio. §. quod si frumentum. Solu. speciale est in
numis. propter singularia precepta. l. singularia. supra si certu
petatur. et per hunc loquitur quando bona fide accepit. quid si
accepit male fide. Respon. commissione non reconciliatur solu-
tionem. nec dominum sibi acquirit. argu. l. de eo. §. si quis. supra
ad exhibend. et rogasti. in fine. §. si certu petat. et l. sed et si pater.
in f. §. ad ad d. de cond. et dem.

LEX LXXIX.

Recuniam per aspectum queritur domi-
nium rei solute. h. d.

LEX LXXX.

Rout quisque. Quilibet obligatio
dissoluitur eo modo
quo ligat. h. d. C. opp. de licent. l. in omnibus. §. c.
Vol. qd hic. in f. dicitur. potest dissolui. non negat quin-
et alijs modis possit dissolui. ut puta cōfusione. vel alijs modis.

LEX LXXXI.

- 1 Solutio, que confertur in personam adiecti, est facti mere. et ideo heredi eius solui non potest.

Stipulatus. Heres adiecti non potest
solutionem recipere. h. d.
Quero, que est ratio? Dicunt quidam. qd morte adie-
cti videtur reuocatum mandatum. quod gl. rephe-
dit. et bene. ut habes in glo. d. c. ergo. qd ratio est ista. qd solutio
prout in personam adiecti confertur. est mere facti. ideo ad he-
redem non transit. l. qui heredi. in prin. §. de cond. et demon. Di-
xi in l. cum qui. §. qui sibi. §. de verbo. oblig.

ADDITIONES.

- a Alex. C. Habes in gl. Adde gl. et in f. C. de anna. excep.
§. Thes indidua quo ad solutionem.

S. Silancem. Potest quibusdam ex hereditibus solui.
mandato iudicis. h. d. et est pulcher casus. et menti tenendus. Qui
dam dicunt per hunc tex. qd actio depositi non nascitur. nisi dolo
comisso. Sed gl. dicit et melius. qd obligatio. et actio ad rei resti-
tutionem statim nascitur facto deposito. sed actio ratione doli
non oritur. nisi dolo comisso. Quod dic ut habes in gl.

ADDITIONES.

- a Alex. C. §. Silancem. Istus tex. tene meti singulariter in f. ad in
qd no. Bal. p. illum tex. in aut. data. C. de dona. ante nup. de de-
postario. qui in iudicio fecit inquirere deponentem. cum vellet
ei restituere depositum. verum expense facite in iudicio debeant
restitui depositario. vbi dixi. qd sic. Et facit qd no. Bar. in l. li re-
paratus. §. de procur. secundum Jmol. hic. et omnes. sed Bal. in
auth. contra qui propriam. in fin. C. de non nu. pecu. tenet. qd si in
prima citatione compareatur reus non condemnatur in expensis.

ut ibi patet in corpore. Ad quod vide not. per Bal. in l. no igno-
rat. C. de fruct. et lit. expen.

LEX LXXXVIII.

- 1 Procurator censetur reuocatus si post mandatum effe-
ctus est ribaldus.

S cum Cornelius. Pactum de
ex intervallo appositum. idem operatur simplex ma-
datum. hoc dicit hoc singularis lex et menti tenenda.
b quam nescio alibi. No. tex. ibi. nec causam habuisset. et. No. qd
dixi in summario. facit ad hoc §. de donat. l. hoc iure. §. si quis
dederit. Op. §. l. vero procuratori. Solu. Aliud in adiecto tempo-
re stipulationis contracte aliud in isto pacto ex intervallo ap-
posito. quod dicit. ut dixi d. §. si quis dederit. Item opp. C. de iure
do. l. §. l. cum mar. tua. §. si §. de pac. do. Sol. ibi ille cui debebat
solui stipulatus. hic secus. Ultimo ex hac lege no. duo. Item
mo habes hic casum questionis no. §. de pac. l. quod si promit-
tis quod mihi dabis. illi tertio nulli ins queritur. Item per
finem huius legis determinat. Item et alij doc. qd si post manda-
tum factum. procurator est factus quidam ribaldus. vel inimicus.
d. vel alias conditionem mutauit in deterius. qd videtur eo
ipso reuocatum mandatum. ut hic. et cum quis. in prin. §. e. tit.
e Et hoc tenet l. y. C. de fur. l. falsus. in j. q.

ADDITIONES.

- a Alex. C. Si cum Cornelius. Limita hanc legem secundum Jo.
and. in addit. Spe. in ti. de deposito. in rub. nisi creditor tam ac-
ceptauit illum debitorem. qd tunc non potest mandans illum ma-
datum reuocare. per l. si ego. §. de neg. gest. Adde qd idem tenet
Pan. de ca. hic. Ang. et Alex. in l. qui vsum fructum. §. de verb.
obli. Bal. in l. §. C. de nona.

b Alex. C. Ibi. nec causam. No. qd pactum inutile operatur idem
simplex mandatum. qd no. fm Bal. in l. pen. C. de actio. et obli.
Sed contra illum tex. Bal. in l. §. C. de contrah. et com. stip. indu-
cit illum tex. adde Bar. in l. §. cum fundum. de pac. et ad hac legem
vide omnino Bar. in d. l. §. de pac. hic allegat. tex. in l. §. cum tua
pecuniam. C. de contrahen. et com. stip.

c Idem. C. Ius queritur. Vide §. ely. in c. ceterum. de rescript.
et Alex. c. li. xvij. ad f. vol. §. vide ibi doc. et intellige quod illi ter-
tio nulli ins queritur. sed videtur adiectus ad recipiendum so-
lutionem. ut per Alex. c. li. xvj. vol. §. ibi ponit per que verba
videatur quis magis adiectus ad recipiendum solutionem. quam
sibi aliqua queratur obligatio. et ibi ponit an possint reuocare si
ne nono mandato eius. cui quesita est obligatio. nec aliud facere.
exemplificando. ut ibi per eum.

d Alex. C. Et inimicus. Adde Bal. et Jmol. in l. §. qui sibi.
§. de verborum obligationibus. et omnino. Bal. in l. §. confirmat.
do. §. de cōfir. in. Bar. in l. falsus. C. de fur. Bald. in l. mandatu.
et in l. cum mandati. C. de mand. et Bal. in l. pater. §. si §. de test.
tut. et ibi l. y. et Bal. et facit qd no. in c. §. de procura. lib. vi. et Bar.
in l. liberto. §. largius. §. de ann. lega. Et limita nisi debitor has
beat facultatem soluendi dno vnum. et procuratori. seu adiecto
aliud. quomodo per mutationem status in persona procuratoris.
vel adiecti. no intelligitur mutata voluntas domini. et sic nec po-
testas soluendi illi. et asus est nota. in l. Stichum. in §. vsum fru.
vbi hoc no. Ang. §. co. Et dicit etiam ut habes post Bar. §. co. in l.
cum quis. et que dixi in d. §. qui sibi. et ad Bar. hic per istu tex. ad
de Bal. in d. l. pater. vbi istud intelligitur esse verum quo ad de-
bitores scientes conditione deteriorata. Sed quid si effectus fue-
rit furiosus? Idem dicas secundum Bal. in l. §. C. de sententia et ad
de quod si mutat statum incompatibilem mandato. vel in quo
potest dominus minus. quam prius. reuocatur mandatum. fm
Bal. in d. l. mandatum. et ibi ponit multos casus.

e Claud. de Seyssel. Et hoc tenet l. y. alias concordantias vi-
de per §. ely. in c. ex parte decani. de rescript.

LEX LXXXII.

S tuo seruo. Qui soluit debitum naturali-
ter tantum. non repetit. hoc
dicit.

LEX LXXXIII.

Sisti. Oppon. de l. cum quis. §. de peculio. su-
pra eodem. Solu. Intellige principis
huius legis. quod lis pendet. vel absolutus est domi-
nus. quia in peculio nihil erat. vel soluit certam par-
tem non sufficientem ad debitum. secus si soluit totum. ut in
contrario.

LEX LXXXV.

Solidum. Ibi. non minus quantitate. quam
die. Dicit ideo si offeratur post die
de Bre.

Secunda Bar. super §. nono.

oo iq

ELX LXXXVI.

1. Procurator liti solui non potest, nisi aliter esset genera-
lis. num. c. i.
2. Procurator constitutus ad exigendum quando possit solutio-
nem recipere.
4. Procurator ad lites habet actionem iudicati directam, et domi-
nus utilem sine cessione. Item habet actionem iudicati, si habet
mandatum generale.
5. Tutor habet administrationem generalem, etiam ad lites.
6. Procurator ad lites potest executionem sententie in qua fuit
procurator petere. si in mandato dicitur, ad lites presentes, et fu-
turas, non virtute simplicis mandati.
7. Procurator ad lites simpliciter constitutus, potest petere exe-
cutionem sententie ante mandatum late.
8. Forma libelli quando procurator ad agendum constitutus, non
ad solutionem recipiendam, agit.

Mocure nisi ad hoc datur sit. hoc dicit no. lex.
C. no. quod procurator liti non potest solui. Simile
in l. sed si tantum, supra de pactis. Secundo no. quod
procurator non datur actio iudicati. Et ad primum dicti op-
po. de l. iij. C. de nouationibus. C. de solutio. l. inductum. Soluit
Jacob. de Are. ubi fuit datus procurator ad exigendum, quod
verbum importat ab initio extorquere. l. hinc fuit datus sim-
pliciter ad agendum, secundum eum, quod satis placet. Et tamen
contra hoc oppo. de l. iij. s. soluto matrimonio. et quod ibi no. ubi
verbum exigendi non continet, quod possit recipere solutionem.
Respond. man. datum de exigendo, quod dicitur hic seruo, vel alij, qui
in iudicio esse non potest, tunc in dubio refertur ad id, scilicet, ut
solutionem possit recipere, nam ad actum iudiciale non potest
refertur, quia seruo non potest, experiri in iudicio, ut supra eo-
dem l. iij. quis seruo. Aut refertur ad liberum, et tunc aut refera-
tur simpliciter, aut cum adiuncto. Idcirco casu intelligitur, quod
possit agere, et solutionem recipere. d. l. iij. C. de nouationibus. d. l. in-
ductum. de soluto. Aut profertur cum adiuncto, et tunc adiu-
gitur actui experiri in iudicio, ut si dico, facio procuratorem
ad agendum, exigendum, et tunc in dubio importat, ut solu-
tionem possit recipere, alias nihil importaret. Aut adiungitur
verbum recipiendi solutionem, ut facio procuratorem ad exige-
ndum, et solutionem recipiendam, et tunc in dubio verbum
exigendi non continet, quod possit solutionem recipere, quia pro-
pter exceptionem alterius apparet, si ferentem noluisse sub illo
verbo, ad exigendum, comprehendere, quod possit solutionem re-
cipere, et ita loquitur l. iij. supra sol. matrimonio. Et item oppo.
d. l. cum quis, s. si debito re. et l. vero procurator, supra eodem.
Sola ubi loquitur in generali procuratore omnium bonorum,
hic loquitur in procuratore ad litem tantum, et non potest solui
ex vigore illius mandati, quod habet ad lites, sed ex vigore ge-
neralis mandati ei potest solui, ut in contrariis. Hoc etiam ap-
paret in tutore, cui licet liti exercitium sit mandatum, tamen
ei potest solui ex vigore generalis administrationis, l. quod si
forte, s. supra eodem. Et C. de iudicio ad secundum dictum, dicitur
hic procurator non habet actionem iudicati, imo habet, licet
ope exceptionis repellatur. l. si procurator, supra de procurato-
ribus. ubi dicitur, quod habet actionem iudicati, licet ex-
ceptione repellatur. Idcirco dicitur, quod non loquitur de exce-
ptione facti, vel intentionis. Vel dicitur, quod procurator habet actio-
nem iudicati directam, utilis autem competit domino sine ces-
sione, l. in causis, in fine supra de procurato. ideo procurator a-
gēs iudicati exceptione repellitur. Et quod hic dicitur, quod ei
actio iudicati non datur, intelligo ope exceptionis, et hoc plus
placet, quia reperio e contra, quando procurator est condemp-
natus, quod ipse tenetur directa, et dominus utili, l. iij. s. si ex
conuentione, supra de re iudicata, et ibi notat in ultima glossa, et ta-
men constat quod in procuratore actio iudicati non datur, di-
cta l. iij. in principio, de re iudicata. Et contra hoc oppo. de l.
iij. et l. iij. supra de administratione tutorum. Soluit. Tutor habet
administrationem generalem non solum ad lites, et ideo potest
actionem iudicati intentare ex vigore generalis administratio-
nis sibi concessa. Idem dico in procuratore, qui habet manda-
tum ad lites, et alias habet generale mandatum. Nam ex vi-
gore istius mandati generalis potest actionem iudicati inten-
tare, et hoc perpetuo tene menti. Nam semel in ciuitate ista di-
cebam, quod procurator ad lites non poterat petere, quod sen-
tentia mandaretur executioni, hoc tamen intelligo verum, quā-
do petit executionem sententie, in qua ipse fuit procurator, nam
sententia lata finitum est eius mandatum, ita loquitur hic, et tam-
noua lis incipit esse. Sed sententias latas ante mandatum sibi

factum, non video quare non possit petere mandari executioni,
vel quare actionem iudicati intentare non possit, cum istud ali-
quo respectu possit dici lis, et liti exercitium est mandatum. Et
idcirco dico, si eilet factus procurator ad lites presentes et futuras,
quod petere possit executionem sententie mandari, et actionem
iudicati intentare, ex vigore mandati ad lites futuras, non ex
vigore simplicis mandati. Idcirco hoc facit quod notat glossa
ego clarius in l. damni, s. si is qui vicinas, supra de damno in-
secto. Et hec sunt multum vitia, ad formationem libelli, nam
procurator qui est ad agendum, et non potest solutionem recipere,
debet concludere in libello, reum condemnari sibi, l. i. C. de
sententia ad dandum ad soluendum domino, vel alij legitime recipi-
enti pro eo. Nam si peteret reum condemnari ad dandum sibi,
non procederet libellus, nisi in casu, in quo possit solutionem
recipere, et dictum est supra, et eodem modo, quando procura-
tor intentaret actionem iudicati, vel peteret executionem senten-
tie, sed si ibi non potest solui, debet petere cogi ad soluendum
domino, idcirco hoc facit quod dicitur in cōiuncta persona, in l. vero
procurator, supra eodem titulo.

ADDITIONES.

- a. Alex. C. Jacob. de Are. Item cum Barto. eius opinio est ve-
rior, tenet Baldus in l. fallus, C. de furtis, et l. i. C. de quib. res
in. non no. et in l. quod quia, in p. in p. C. de procura. et in l. nam
et nocere, et ibi Angel. supra de pactis. Et adde textum in l. solu-
tam, s. solutam, supra de pigno. et actio. et notat in l. hinc commissi-
sa, s. si rem. s. delega. iij. et contrarium tenet Specu. in titulo de
procurator, s. ut autem, ver. verum ad euandas, per textum et
glossam in dicta l. iij. sed opinio Bartol. est verior, et facit l. ver-
bum exacte, de verb. signifi. et vide Baldum in litem magistri,
in lectura antiqua, supra de pactis, et ibi Alexan. Et adde quod
exigere etiam verificatur in sponte solente, ut in dicta l. iij. cum
dotem, s. si possit, solu. matrimo. vide ibi Gmolan. et vide Barto-
lum in l. prima C. de sententia et hanc l. limita. nisi procurator ha-
beat liberam administrationem illius cause, quia tunc poterit
transigere, et fortis solutionem recipere, ut in cap. qui ad agen-
dum, de procuratoribus, lib. vi. in fin. Secus si in instrumento
continetur, et concedimus in predictis plenam et liberam admi-
nistrationem, quia tunc intelligitur liberam solum super instan-
tia, non super causam. Nec potest solutionem recipere, ut singula-
riter dicit Bartolus in l. qui t. omne, s. et allimachus, de verbo-
rum obligationibus. Et predicta vera, quando habuit admini-
strationem certe cause specialiter nominate, secus si fuerit con-
stitutus procurator ad causam, quam talis est habiturus cum
tali, quia tunc intelligitur solum de lite sen instantia, et quo ad
illa tantum dicitur talis habere liberam administrationem se-
cundum Bartolum in dicto s. et allimachus, quod bene notet
pungit Raph. hic, tamen non firmat. Et adde, an habeat man-
datum ad agendum et exigendum possit recipere a sponte solen-
te, Pan. de i. ast. consil. lviij.
- b. Alex. C. Plus placet, adde quod habetur in l. si procurator
mens, et quod ibi no. Bar. s. de procu.
- c. Alex. C. Formationem libelli. Vide in glo. in l. scriptum, supra
de pactis.
- d. Alex. C. Solu onem recipere. Idem tenet Bartolus in l. sed
si tantum, s. de pactis.

LEX LXXXVII.

Quodlibet. l. pp. de l. si is cui, s. si, i. codez
quodlibet debitum, intellige quod possit ab initio eri-
gi, nam si est debitum, quod non possit erigi, non vide-
tur mandatum quod exigatur.

LEX LXXXVIII.

1. Extraneus non tutor acquirere ex re pupilli ipsi pupillo
acquirat in subsidium.
2. Negotiorum gestor quando solui possit.
3. Procurator constituto ad vendendum solui potest.
3. Pupillo acquiratur indistincte per tutorem ex re pupilli, etiam
si nomine pupilli non contrahat.
- a. Extraneus non tutor acquirere per extraneum non tutorem
sibi non queritur, nisi in subsidium, hoc di-
citur est notabilis lex. Et C. de l. qui aliena ne-
gociis, s. quamquam, de negotiis gestis, et l. qui homi-
nem, s. si nullo, supra eodem. Et l. iij. quis offerenti, in p. in p. supra
eodem. Soluit. dicitur quidam, hic ignorauit debitor solui
istum esse negotiorum gestorem, in contrariis scilicet. Sed certe
iste textus loquitur etiam in sciente, ut in fine legis patet. Quia
re glossa in verb. liberatos, soluit aliter, quod hic solutum est ne-
gociorum gestor ex posteriori contractu, ibi ex precedenti. Ita di-
cit d. gl. sed quod vult dicere glossa ista: Respon. hic solutum est ex
posteriori actum, scilicet celebrato cum mere negotiorum gestor
re ibi

contra vtilem obfaret exceptio, que non obfaret contra directam. Contra hoc ultimum, quod potest esse, quod exceptio que obfaret directe actioni, non vult contra, ponit Dynus in cap. p. possessore, de reg. iur. libro sexto, et no. p. gl. in l. quoties, in p. in capio, supra de administratione tutorum, probatur per textum in glo. in l. cum mancipium, circa finem, supra de edictio edictio, de qua questione habes in Speculat. de procuratoribus, sequitur, verum, sed si queritur an talia, verum, fca. Ego tamen consue tus sum dicere, quod ego non video qualiter hoc possit procedere. Nam ille qui intentat directas actiones, intentat eas pro cu ratoio nomine cedentis, l. plane, supra fami. et c. scilicet, e. alle qui intentat viles, licet narrationem fundet ex persona alterius, tamen concludit reum condemnari libi, vel simpliciter, vel suo nomine, quod est idem. Quod probatur C. de procuratoribus, l. qui stipendia. Unde non possum videre quod ex libello non apparet, quod intentet directam, vel vtilem, sed si ex libello non apparet, tenerem opinione predictorum. Sed posset queri, an de instrumento cessionis debeat fieri copia ante litem coe stationem? Iam questionem disputant Jacobus Butri, et de terminantur. Aut agit directo nomine cedentis, tunc quia agit procuratio nomine debet ante omnia facere fidem de in strumto cessionis, sicut alius procurator simplex, et alias sua persona non est legitima. Aut agit vili nomine suo, tunc non de bet facere copiam. Et istam questionem ponit Specula, vide tur mihi in titu. de cessione, actio, s. in fi. verum, utrum agens.

ADDITIONES.

Alex. Formant quidam questionem. Quando alicui compe tunt due actiones an cogatur exprimere qua agit, adde Bart. in l. naturaliter, s. nihil commune, supra de acquir. posses. al leg. in l. in l. i. C. comma. de legat. vide Bartol. in l. Gallus, in s. si eius, in fin. supra de liberis et possib. in l. in p. in fin. fine, supra de eden. et quod debeat exprimere, tenet Baldus in l. prima, in fin. C. de actioni. et obligatio, et in l. quis in rem, s. de procura.

Alex. In instrumento. Vide Bartolum in l. qui stipendia, C. de procuratoribus, adde t. vide de hoc late per Alex. et Moder. in c. j. extra de probationibus.

LEX XCIII.

Is ci. Numeratio pecunie aliene libera. tionem, vel obligationem non pa rat, nisi ea consumpta, vel domino satisfacta: creditor tamen agens id restituere tenetur, hoc dicit. C. op. supra eodem l. i. aliter. Solutio, hoc suppletur per illam, quia hoc est verum, nisi numeri essent commisi. Item opponitur, quod fideiussor possit agere antequam conveniatur, quia id libi ab esse videtur in quo est obligatus, l. i. mandato, s. i. s. mandati. Solutio, illud verum est, quando mediante obligatione fideiussoris, debitor est liberatus, vt lege contraria, l. i. i. s. qui negotia, s. manda. sed hic per talem obligationem fideiussoris, debitor non liberatur, ergo etc.

Debiti appellatio simpliciter refertur ad id, quod exigi potest.
Adandatum de soluendo simpliciter refertur ad debitum, quod exigi potest.
Testator mandans reddi cuiusque debenti recipere, non intel ligitur mandasse de eo qui exceptione repellitur potest.

S. Flavius. Solutum simpliciter videtur solutum in causam efficacem: et mandatum de, soluendo, ad causam efficacem videtur directum, hoc dicit iste s. Not. textum ibi, quia non verum simile, etc. et not. quod appellatio debiti simpliciter facta refertur ad debitum quod potest exigi: aliud non dicitur debitum proprie, sed abusive, l. fideiussor obli gari, s. fideiussor, supra de fideiussoribus. Ultimo not. quod mandatum simpliciter de soluendo refertur ad debitum quod potest exigi, contra primum oppono de l. quibus, C. dominus, supra de conditionibus et demonstrationibus. Soli verbum debiti, refertur ad servum, qui non potest teneri civiliter, vnde de necessitate debet intelligi de naturali. Ultimo iste textus in fin. facit ad questionem de eo, qui mandavit in testamento suo reddi cuique debenti recipere, quod ex illo testamento non debet audiri creditor, qui exceptione poterat repelli, forte per cursum decem, et forma statuti huius civitatis, pro hoc legauit, et ibi dixi s. de libe. legat.

ADDITIONES.

Alex. Flavius. Vide notanter Bartolum in d. l. i. circa fines supra, si certum petatur.

Alex. Ultimo no. Vide textum in l. hoc iure, s. si quis seruo, supra de donatio, s. aliter vbi debitum non posset verificari, nisi naturali debito, l. quibus diebus, s. dominus, de conditionibus, et de demonstrationibus.

Alex. Facit ad questionem, Si testator mandat solui, omnia debita, an veniant debita prescripta, vide Bald. ad d. l. id quod pauperibus, C. de episcopis et clericis, et illud etiam sequitur L. douicus in d. l. hacitellor obligari, supra de fideiussoribus. Ad cuius veritatem est videndum, an prescriptio tollat ipso iure actionem, de quo per Bal. Ang. in l. i. C. si aduersus creditores, et quod ibi dixi. Et hic adde Simolam in c. fin. de prescriptio, vbi tenet contra Bart. et Petr. de Ancharano in d. c. si propter tua debita, de prescriptio in vi. sequitur idem in c. ad nostram, s. de iur. iud. et vide in c. ad aures, iij. de rescriptis, de v. p. in gelum in l. sequitur, s. si viam, supra de vscapio, et Bartol. in ex trauganti, ad rep. in eodem, in verb. et figura, in hinc, et de qd cum testator madat solui debita, qd debet intelligi de efficacia, Paul. de a. conli. c. xlv.

LEX XCV.

In obligatione alternativa, quando electio est creditoris, vna peremptoria, illa que superest, quando possit peti.
Debiti propter culpam suam priuatur facultate eligendi et transfertur in creditorem.
Alternativa in obligatioe si res, que perijt, erat pretiosior, quic petatur.
Adioza commissa in vna ex rebus alternative debitis, non vide tur commissa in alia re.
Alternativa in obligatione si electio est debitoris, et vna res perijt quando creditor possit petere super existentem, vel estimati onem mortue, et cuius sit periculum. Et quid quando vtraque res perijt.
Fideiussor debitoris decedentis sine herede, tenetur de equi tate, quando desijt esse spes aditiois, et de rigore hereditate ia cente.

Tichu aut Pamphilum.

In obligatione alternativa sine culpa debitoris al tera re peremptoria, in superest obligatio tantum du rat, sed si vtilior perijt eius facto, et per interitum alterius postea contingentem liberatur debitor a directa, sed ad estima tionem prioris vtiliter cūentur, hoc dicit. C. si lex diuidi tur, primo, quando erat electio creditoris. Secundo, quando erat electio debitoris. Tercia ibi quod si promissiois, et q. g. secunda subdividitur in tres partes. Prima, quando vna ex re bus alternative debitis perijt culpa promissiois. Secunda, quando perijt culpa promissiois. Tercia, quando vna perijt culpa promissiois, alia sine culpa. Secunda ibi Enumero. Tercia ibi, L. ameli alter vbi in text. ibi, non commiserit stipulationem, id est, non fuerit in mora. Examemus hoc principium per par ticulas. Et primo dicto no. quod quando electio creditoris, vna re peremptoria, illa que superest, potest peti, nisi mora prece sserit, quia tunc mortuus tantum potest peti, et pro quod possit peti etiam mortuus, l. i. seruum, s. si supra de verborum obliga tionibus. Soli ibi loquitur quando decem post mortem, sed illud principium, quando ante mortem decem, secundo oppo. que d. quando decem post mortem, possit creditor petere eum, qui superiuit, quia licet ei variare, l. i. quis stipulat, sit Stichum, supra de verborum obligatio. Solu. q. si debet intelligi, quan do precessit electio, et debitor fuit in mora per litem contestatio nem, ita quod creditori variare non licet, alias possit variare, et eligere viuentem, vt lege contraria, pro testamento, quo casu facta elec tione variare non potest, l. huiusmodi, s. Stichum, supra de elec tione primo. Habes ergo hic, et quando electio est creditoris, aut vna ex rebus perijt ante electionem, et ante mortem, et solus qui superest potest eligi, vt hic innuit. Aut post electionem, et post mortem, et tunc aut creditor habebat facultatem variandi, tunc adhuc poterit variare petendo viuentem, vel mortui esti mationem, l. i. quis stipulatus fuerit Stichum, supra de verbo obligati. Aut non habebat potestatem variandi, tunc solus ille qui est mortuus, poterit peti, sicut si solus fuisset in obligati one, vt in hoc principio. C. venio ad secundam partem, dicitur hic, qui superest, eque potest peti, et extra, in alternatis virum, que debet peti, vbi autem, s. qui illud, supra de verborum obli gationibus. Solu. ibi quando vtraque res superest, hic quando vna erat interempta, et contra hoc oppono de leum res, s. qua ratione, supra de lega. i. Solu. fateor, quod ille tantum, qui su peruiuit debet peti vt dictum est, tamen ille promissor, cuius erat electio, liberatur soluendo mortui estimationem, vt lege contraria. Item opponitur, et videtur, quod debitor sit libera tus per vnius interitum ab iure sui culpa, per leg. huiusmodi, s. Stichum, supra de leg. primo, et l. statuliberum, s. si supra de legatis secundo, l. i. in verb. eque, dicitur hic, qd hoc est verum, quia do vna ex rebus perijt ante electionem debitoris, secus si post vt legibus

ADDITIO.

- [illegible]

ADDITIO.

- 1 **Alex.** Naturalis obligatio. Adde quod not. voluit Bar. in l.
 is cui heredi. de. cond. indebit.
 2 **¶** Propter beneficium restitutionis in integrum quod prin-
 cipali competit. conservatur obligatio fideiussoris. ne extingua-
 tur successione.
 3 **¶** Obligatio fideiussoris ita demum successione extinguitur. quā-
 do per hoc conditio creditoris non sit deterior. et quomodo hoc
 procedat. m. s.
 4 **¶** Beneficium restitutionis in integrum. competens principali
 quando transit ad fideiussor. m.
 5 **¶** Fideiussor. succedens fideiussori beneficio inuentarii. non potest
 vii. beneficio inuentarii. et obligatio non sit extinguita.
 6 **¶ Quod vulgo.** ^a Siste est diffusilis s. multū. et in-
 veriti. Et contrario. habet dupli-
 cem litteram. secundum vnam est ibi vna tantum negatio. secundum
 aliam alii est ibi negatio duplex. Prout est vna negatio. iste s. adi-
 uidit in duas partes. Prima loquitur. nisi fideiussor. succedit de-
 bitori efficaciter obligato. Secunda loquitur. nisi fideiussor. suc-
 cedit debitori tuto exceptione transtita ad heredes. non ad fi-
 deiussorem. Secunda ibi. et contrario. et. s. m. istam pone casum.
 et lege litteram text. ibi. duntaxat. dicit gl. d. ver. duntaxat. id est
 omnino. subdant. ita q. nulla obstat exceptio. ne in si. eadem gl.
 C. tenio ad ver. et contrario. p. out est vna negatio tantum. text.
 dicit sic. Et contrario non pot. dici nō tolli fideiussoris obligatio-
 nem. et. in quam litteram ista pars diuiditur in duas partes.
 prima ponit dictum. secunda. exemplum. secunda ibi. nam si mi-
 nori. et. ad secundum aliam lect. p. out est ibi duplex negatio.
 text. dicit sic. Et contrario non potest dici nō tolli fideiussoris ob-
 ligationem. et. secundum hanc lect. utitur duobus modis. Primo
 modo. q. primo loquitur iste veriti. et contrario. quando fideiussor
 succedit debitori tuto exceptione personalis. non transtita ad
 heredes. neque ad fideiussorem. Secundo istud probatur per
 simile. quando fideiussor succedit debitori tuto exceptione per-
 sonali transtita ad heredes. non tamen ad fideiussorem. vii. be-
 neficium restitutionis in integrum. Ista lecta. saagitur hic in

gl. parulla super verbo defensionem. Alio modo legi potest, qd totam loquatur vno casu, et primo ponat dictum in genere, secundo exemplum, et ista lec. tangitur in gl. super verbo contrario. In ter. ubi retinere, i. conseruare secundum Jo. vel impedire quo minus fortiter effectum suum, sicut dicitur in vulgari, te neas ipsum, ne faciat tale quid, id est impediatur ipsum, secundum Rog. ita apostillabat dominus. **§. de** C. de iur. iur. primas lecuram, prout est vna negatio tantum, tenet si ogerius, et quano. **¶** Propter beneficium restitutionis in integrum quod competit principali conseruatur obligatio fideiussois, ne extingatur successione. Contra istam lect. opp. de litera, que dicit, retinere fideiussois obligationem, sed Rog. exponit retinere id est impedire quo minus fortiter effectum suum, ut dixi. Item contra istam lect. opp. de litera, que dicit in fine quod auxilium restitutionis fideiussoi competit, dicit Rog. verum est si conuenitur ut heredes si conueniatur ut fideiussores, item contra istam lect. est alia lec. huius, prout est hic duplex negatio. Sed ad istam lect. respondet Rog. qd non est bona, illa tamen per hanc literam prout est duplex negatio, damnant opinio. Rog. et etiam propter verbum, retinere, et propter finem huius, scilicet tenet opinionem directe contrariam, quod beneficium restitutionis quod competeat principali, non impedit quin extingatur obligatio fideiussois. **¶** Ad hanc lect. opp. videtur quod beneficium restitutionis non transeat ad fideiussores, minor, s. de procurator. C. de fideiusso. minorum. l. i. et j. Solat quidam, qd illud verum est, nisi fideiussores succedat minor. Et istam opin. tenet glossa, et quali omnes. Alij dicunt, quod hoc debet intelligi in illis casibus, in quibus beneficium transeat ad fideiussores, ut si dolus creditus intercessit, vel alias ut notatur in legibus contrariis. Sed licet ista lectura esset vera in se, tamen non haberet dubium, quid dicimus, omni iure tenetur opinio gl. ubi vero videtur, qd quilibet opinio potest esse vera in suo casu. Nam tu debes scire, qd tunc demum successione extinguitur obligatio fideiussois, quando per hoc conditio creditus deterior non fit, l. heres a debitor. s. quod si hic seru. supra de fideiusso. l. debitor s. de separatio. Ad propositum, licet beneficium restitutionis non transeat ad fideiussores, tamen si fideiussores esset habiturus regressum contra minorem, minor posset assumere defensionem pro fideiussores fuor: ut contra creditorem inuitum beneficium restitutionis, l. idemque. §. generaliter. s. man. se. si non esset habiturus regressus. Et isto casu intelligi opt. gl. et aliorum, qui dicunt obligationem fideiussois extingui, et per hoc conditio creditus non fit deterior, quoniam ipsemet, vel eius heres posset creditorem eius excludere ab actione intentata contra fideiussores. Sed si poneremus, qd fideiussores non erat habiturus regressum contra minorem, tunc minor non posset assumere et defensionem, et via suo beneficio, ut dixi secundum Dy. in l. Albar cellus. s. de fideiusso. Et ideo casu hic vera opinio Rog. qd fideiussois obligatio non extingatur, et qd non habet beneficium restitutionis ut fideiussores ratio est, ne per hoc fiat deterior conditio creditus. **¶** Et casu ergo hic, aut fideiussores succedit debitori efficaciter obligato, et sine dubio extinguitur fideiussores ut hoc §. in prin. cu simili. Aut succedit debitori naturaliter tantum obligato, et sine dubio non extinguitur obligatio fideiussores, l. heres a debitor. s. quod si hic seru. s. de fideiusso. Aut succedit debitori obligato naturaliter et civiliter, sed tunc exceptione, tunc aut erat exceptio, tunc transeat ad fideiussores, et heredes, et sine dubio extinguitur obligatio fideiussores: per hoc non fit deterior conditio creditus. Aut erat exceptio, que non transit neq. ad fideiussores neq. ad heredes, et idem extinguit accessoria, et per hoc non fit deterior conditio creditus, ut hic in versu, et contrario. s. vna lec. Aut erat exceptio, que transeat heredes, non ad fideiussores, ut beneficium restitutionis, et tunc in hoc sunt opi. quas cōcorda, ut s. dixi. **¶** Ultimo formo questione, fideiussores succedit debitori efficaciter obligato, et fecit inventarium, nunc si conuenitur ut fideiussores, dicit, qd obligatio fideiussores est extincta, qd succedit principali: si conuenitur ut principalis heres, dicit, si ditas non est soluendo, et fecit inventarium, queritur quid iuris: Dy. posuit hanc questionem s. de fideiusso. generaliter, et determinat, qd fideiussores non possit via ista exceptione, quod eius obligatio sit extincta. Nam per hoc fieret conditio creditus deterior: qd esse non debet, d. l. debitor. de separa. et l. heres. §. quod si hic seru. s. de fideiusso. hoc §. propter ea beneficium vni concessum non debet ad alterius iniurias extendi. l. impuberi. s. de damni. tuto. hoc idem tenet et y. in l. scimus. §. in computatione. circa princ. C. de iur. delib. et Spe. in tit. de fideiusso. §. i. versu. idem pone.

ADDITIONES.

a Alex. C. Quod vulgo. Et no. glo. hic versu. duntaxat, que vult, qd appellatione rei veniant fideiussores, quam damnat Rudo. in l. i. s. de fideiusso.

b Alex. C. Non transeat. Hoc bene not. pro limitatione d. l. i. s. de fideiusso. secundum Pau. de ca. ibi. sed hic et contrarium.

c Alex. C. Formo questione. Adde que not. dixi post Barto. in d. l. generaliter.

1 Obligatio naturalis pacto et iurcurando tollitur ipso iure.

2 Juramentum necessarium tollit solam obligationem civilem, et habet illam vim, quam habet sententia.

3 Restitutio in integrum tollit obligationem civilem, non naturalem, et quando per eam tollatur obligatio fideiussores.

4 Obligatio naturalis est inducta de iure gentium.

5 Naturalis obligatio.

6 Naturalis obligatio.

7 Naturalis obligatio.

8 Naturalis obligatio.

9 Naturalis obligatio.

10 Naturalis obligatio.

11 Naturalis obligatio.

12 Naturalis obligatio.

13 Naturalis obligatio.

14 Naturalis obligatio.

15 Naturalis obligatio.

16 Naturalis obligatio.

17 Naturalis obligatio.

18 Naturalis obligatio.

19 Naturalis obligatio.

20 Naturalis obligatio.

21 Naturalis obligatio.

22 Naturalis obligatio.

23 Naturalis obligatio.

24 Naturalis obligatio.

25 Naturalis obligatio.

26 Naturalis obligatio.

27 Naturalis obligatio.

28 Naturalis obligatio.

29 Naturalis obligatio.

30 Naturalis obligatio.

31 Naturalis obligatio.

32 Naturalis obligatio.

33 Naturalis obligatio.

34 Naturalis obligatio.

35 Naturalis obligatio.

36 Naturalis obligatio.

37 Naturalis obligatio.

38 Naturalis obligatio.

39 Naturalis obligatio.

40 Naturalis obligatio.

41 Naturalis obligatio.

42 Naturalis obligatio.

43 Naturalis obligatio.

44 Naturalis obligatio.

45 Naturalis obligatio.

46 Naturalis obligatio.

47 Naturalis obligatio.

48 Naturalis obligatio.

49 Naturalis obligatio.

50 Naturalis obligatio.

51 Naturalis obligatio.

52 Naturalis obligatio.

53 Naturalis obligatio.

54 Naturalis obligatio.

55 Naturalis obligatio.

56 Naturalis obligatio.

57 Naturalis obligatio.

58 Naturalis obligatio.

59 Naturalis obligatio.

60 Naturalis obligatio.

61 Naturalis obligatio.

62 Naturalis obligatio.

63 Naturalis obligatio.

64 Naturalis obligatio.

65 Naturalis obligatio.

66 Naturalis obligatio.

67 Naturalis obligatio.

68 Naturalis obligatio.

69 Naturalis obligatio.

70 Naturalis obligatio.

71 Naturalis obligatio.

72 Naturalis obligatio.

73 Naturalis obligatio.

74 Naturalis obligatio.

75 Naturalis obligatio.

76 Naturalis obligatio.

77 Naturalis obligatio.

78 Naturalis obligatio.

79 Naturalis obligatio.

80 Naturalis obligatio.

81 Naturalis obligatio.

82 Naturalis obligatio.

83 Naturalis obligatio.

84 Naturalis obligatio.

85 Naturalis obligatio.

86 Naturalis obligatio.

87 Naturalis obligatio.

88 Naturalis obligatio.

89 Naturalis obligatio.

90 Naturalis obligatio.

91 Naturalis obligatio.

92 Naturalis obligatio.

93 Naturalis obligatio.

94 Naturalis obligatio.

95 Naturalis obligatio.

96 Naturalis obligatio.

97 Naturalis obligatio.

98 Naturalis obligatio.

99 Naturalis obligatio.

100 Naturalis obligatio.

1. **Usufructum** cum est stipulatus quis sibi aut Titio, quare Titio capite minuto, solui possit.

2. **Usufructus** iam constitutus, an tollatur capitis diminutione.

§. Usufructum. Causa p. primo loquitur, an possit solui adiecto capite minuto. Secundo an possit solui, vel causa conditionis impendi dari ei, qui repensentat personam adiecti ratione administrationis. Tercio, an hoc possit fieri in personam eius, qui repensentat personam adiectam, ratione domini.

Secunda sit, nam et usufructus. Tertia ibi, ceterum qui seruo. In textu ibi, cu capite minutus erit, dari si ergo in id tempus potest eo fieri, ergo talis casus superueniens non est de modis tollende obligationis, ut s. de usufructu. l. Titio. de usufructu. l. usufructum cum mortuo. C. ad primum dictum oppono de usufructu, in principio, s. eodem. Dicunt quidam, quod hic fuit specialiter actum, quod pro capite minuto possit solui: sed illud est diuinarum. Item est contra textum, qui dicit stipulati, possumus re, et non dicit, si fuerit actum, sed quod hic potest fieri. Et dicit gl. q. est speciale in usufructu. Ita non placet. Aduerte, quod do stipulatus usufructum nubi aut Titio, alius est usufructus in personam Titio, et alius in persona mea, stipulatio ista, si quis ita, s. de verb. obli. et ideo ne auferatur facultas soluendi aliam rem, ideo durat facultas, quod possit sibi adhuc solui. Item est alia ratio fateor. Nam usufructus non queritur domino per mediam personam procuratorem, qui ita, s. et ibi not. s. ad Trebellianum, et ideo cum stipulatus usufructum nubi aut Titio usufructum, non videtur stipulati sibi, ut procuratori meo, ideo capitis diminutione ista facultas soluendi non tollitur. Et dicit, quod hic fuit minutus capite

2. per emancipationem, sic statum suum mutauit in meliorem. C. et que ro, utrum usufructus iam constitutus tollatur capitis diminutione. Et sic dicit, quod hic, secundum legem. Tu dic ut habes hodie in corruptionem. C. de usufructu. C. de secunda parte, et opp. de usufructu, s. tutele, et s. si s. de administratione tuto. Sol. Alii est soluere tutori debitis, aliud est dare causam implere conditionis, vel ei soluere ut adiecto. Item oppo. de usufructu, s. c. Sol. ita intelligitur secundum istam.

ADDITIO. Per capitis diminutionem tunc sit ut in melius mutari, quando obuenit propter emancipationem ut hic gl. in ver. non interdictum. Et not. casu isto pupillo solui non poterit, quod Bald. dixit esse longum, et not. Et ad istum textum videtur velle, quod ita de minimis possit impleri conditio in personam tutoris, si in utilitatem pupilli fuerit verum, vide Romanum post Barto. in d. l. Julianus, s. de cond. indebiti, qui ait, quod hic debet subaudi in maiorem.

§. Si creditor debitoris. Sola peruenit tione rerum facta ad creditorem non liberat debitor: nec fideiussores, hoc dicit. Opponitur videtur quod liberetur fideiussores, vel debitor, saltem ope compensationis, ut Instit. de actio. s. in bone fidei. Antidam facit istud contrarium, quod non liberatur ipso iure, sed ope compensationis. Tu potes dicere, quod non liberatur ope compensationis, eo quod illud, quod cum peruenit, apud eum non durat, sed coactus fuit restituere.

§. Solo. Perceptio rei omnes liberantur: sed perceptione pretii non liberat possessor rei hoc dicit. Ad istam legem facit, s. de petitio. hereditatis. l. etiam, s. penna. quod dicit ut ibi. Facit etiam quod dixi in l. locum, s. condemnatio. s. de tabul. exhiben.

1. **Ex intervallo** agi potest ut actio cadatur. Cessio an petatur fieri iure actionis.

§. Si mandato. Quando obligationes sunt dispartes, solvens etiam ex intervallo potest petere, quod sibi actiones cedantur, hoc dicit, et habet multum de fundameto. l. Modestinus, s. c. In textu ibi, tutori, qui neglexit conuenire debitorum pupilli, no. q. ex intervallo agit ut actio cedatur. Nota secundo, quo iure actionis cessio petitur, quod plene examinabo in d. l. Modestinus, s. cod. Item oppo. de d. l. Modestinus, s. c. ubi dicitur, quod ex intervallo non potest fieri cessio. Solui. hic obligationes sunt dispartes, ibi partes. Ista sol. est verum, plene ibi dicam.

§. Si creditor a debitore. C. et si not. Si creditor non potest cedere actionem mandatori, vel fideiussori, et ceptione cedendarum actionum repellitur, hoc dicit. Oppo. de usufructu, s. si ex duobus, s. de fideiussore. Solue ut ibi plene dixi. Quero, dicitur hic, sua culpa, quid si sine sua culpa accidit, ne possit actionem cedere? Sol. si hoc contingit per sententiam iniustam, quam creditor haberet contra se, idem, quia exceptio rei iudicate transit ad mandatore, et fideiussore, l. exceptiones.

s. de excep. non ergo debet opponere exceptionem cedendarum actionum, sed exceptionem rei iudicate. Sed si alias sine culpa sua accidisset tibi, tunc ei non imputatur, ut plene dixi in d. s. an ex duobus.

ADDITIO.

1. **Alex. C. Si creditor.** Adde Bal. consil. cccviii. lib. i.

§. Si interemptorem. l. cum emptor, s. de rescin. vend. Sol. ut in glo.

LEX XCVI.

1. **Debitor** soluens pupillo, licet ipso iure sit liberatus, tamen pupillus non est solutus, restituatur.

2. **Pupillo** contra tutorem subuenitur actione tutelae, qualiter contra debitorem.

3. **Contra creditorem** pupilli, qui fraudem participauit cum tutore, succurritur pupillo per interdictum fraudatorum.

Interdictum fraudatorum, est speciale interdictum, non accipitur pro interdicto, de his que in fraudem creditorum.

Interdictum fraudatorum, de quo in l. postulate, supra ad Trebellianum, accipitur pro interdicto, de his que in fraudem creditorum.

§. Pupilli. Delegatio tutoris liberat debitorem pupilli, ita de minimis si fuerit facta bona fide, hoc dicit, et est bona lex, eius principium est singulariter, et nescio alibi. C. et pro, videtur quod debitor soluens sit ipso iure liberatus, l. si forte, s. j. s. c. l. l. Lucius, s. si tutele, s. de adm. tuto. Sol. Illud est verum, quando soluit bona fide, secus si mala fide, ut hic. Contra hoc oppo. quod si bona fide soluit debitor, subuenitur pupillo per tit. C. aduer. sol. Sol. dicunt quidam, quod ibi loquitur, quando soluitur pupillo cum tutoris auctoritate, secus si ipsi tutori. Truffa est per Letia. C. si tutor vel curator inter. Ande fateor contrarium, quod licet ipso iure liberetur, tamen pupillus potest restituere, si est solutus. C. Que ro in casu huius legis qualiter subuenitur pupillo contra tutorem, et per actionem tutelae, hoc sine dubio. C. Secundo quero, qualiter subueniatur pupillo contra debitorem. Respon. vel ipso iure, quasi prima obligatio non sit sublata, quando debitoris superuenit dolus, vel quando bona fide per restitutionem in integrum. C. tertio quero, qualiter subuenitur pupillo contra creditorem pupilli qui fraudem participauit. Hic dicitur, quod subuenitur interdicto fraudatorio. Sed quod interdictum istud sit, dubitatur. Nam quidam dicunt, quod hoc interdictum non reperitur alibi, et dicunt hoc interdictum olim fuisse. Sol. in verb. interdicto, reprehendit, et dicit, hoc inuenimus in l. postulate, in prin. s. ad Trebellianum, licet de hoc aliquis titulus non reperitur. Alii dicunt, quod istud interdictum fraudatorium per se non est interdictum, sed est titulus s. de his que in fraudem creditorum. Ioan. in arboze videtur voluisse, quod istud sit interdictum per se, et huic interdicto fecit specialem cellulam. Rof. etiam in libellis suis prosequitur interdictum hoc specialiter. Ande ego puto, quod istud interdictum sit speciale, nec alibi reperitur, quia hic. Nec obstat, si dicas, quod hic loquitur de interdicto, de his que in fraudem creditorum, quando quis alienauit res suas, sed hic tutor alienauit rem pupilli. Nec obstat, d. l. si postulate, quod fateor, quod ibi interdictum fraudatorium accipitur pro interdicto, de his que in fraudem creditorum, et hoc videtur tenere etiam Jac. de Gre. Si igitur vis intelligere hanc legem, quod creditor participauit fraudem cum tutore, et propter illam fraudem conueniatur, de necessitate dicemus, quod est speciale interdictum quod est hic, et non est alibi textus, sed in gl. C. si ve. pig. arg. l. j. c. de iure fisci. l. in bl. magna. Sed si velimus dicere, quod creditor participauit fraudem cum debitor solvente, quia et ille debitor in fraudem alienauit res suas, posset hic accipi interdictum fraudatorium pro illo, scilicet, de his que in fraudem creditorum, et ista respectu illa legem pro cederet, sed precedens plus placet.

ADDITIO.

1. **Alex. C. Tertio quero.** Not. de interdicto fraudatorio, et adde Bal. in d. l. j. c. si ven. pig. aga. et ibi ponit libellum.

2. **Transactio** facta a tutore non potest a pupillo rescindi, parte inuita, parte volente sic quo ad omnes effectus.

3. **Transactio** in qua pupillus est solutus rescinditur etiam parte inuita.

4. **Actio** extincta non potest rescindari, scilicet directa, sed utilis sic.

5. **Actio** quando a transactione receditur, an possit actione prima, et qualiter.

§. Si pupilla. Transactio rescissa ex qua inducebatur exceptio, tollitur exceptio nisi effectus per transactionem inductus, hoc dicit. Item not. hic, quod transactio facta a tutore non potest rescindi a pupillo, aduersa parte inuita. Secundo nota, quod parte volente, potest

ne d. l. j. s. de um.
ost. Barto. in
ipso iure,
em civilem,
non natura
ia.

a Naturalis
obligatio pa
eius s. d. d.
de pac. Solu
to iure scien
arrian? s. de
r, q. per iura
entiam, et
l. Julianus,
endo volunta
it l. qui iura
ari, qui tunc
Item oppo.
prodest inde
alud in pa
consultus, cu
in hic loquit
dicitur oppo.
liberare pu
en fideiuss.
enim, mul.
cetes, quod
dicitur, sed per
ad ad bere.
tio, ergo per
erit idem
calidius.
in, princip.
anc contra
tollitur cui.
tollitur eni
cere istud o
Et si dicto,
spond. qd
torem, v. d.
andum, s. si
stitutionis
equitas est
tenuis por
etiam quan
el ad alium.
quo iure lit
entium. Jac.
reuer p
an si licet

in hoc s. in
tiam quam
diti. indebi
s. in. de co.

p. s. fideiuss.
indebit.
atri acqui.

et queri sit.

ad solutio
queritur s.
cipium que
queritur a
ulo stipula
i an casu in
non valet.
ueror quia
acquiri an
peruen. iura
e verb. obli.

usufructu.

2 rescindi quo ad omnes eius effectus. ¶ Aduertatio, oppo. qd ista pupilla possit istam transactionem rescindere. l. i. r. q. C. si ad uer. transac. Solu. Verum est si esset lesa, quia haberet in integrum restitutionem: sed hic non fuit lesa, imo negotium fuit utiliter gestum: ergo r. l. nam postea. s. si minor. s. de iur. iur. Et licet glossa dicat, quod hoc sit ideo, quia ipsa non fecit, sed tutor: tamen ista ratio non est bona: quia eodem modo restitutio datur, siue tutor interveniat siue non. l. etiam. C. si tut. vel cura. inter ue. Dic ergo, quod est ideo, quia non fuit lesa. ¶ Ad secundum oppo. quod actio non competat, quia actio semel extincta non potest amplius rescitari. l. qui res. s. aream. infra eodem. Dicit glo. in ver. liberata, quod hic actio prima sublata est exceptione, non ipsa iure: quia si ipso iure, non posset rescitari. vt in contrario, glossa mouet hanc questionem. C. de transac. l. si diuersa. in verb. agi. Adhibi videtur quantum ad casum legis propositae, qd glossa non dicat verum. Nam hic magistratus tenebatur ex delicto, et actiones descendentes ex delicto tolluntur per pactum ipso iure. l. i. tibi. q. queda. l. si vnus. s. pactus ne peteret. s. de pactis. Dic ergo, quod textus voluit directe soluere, qd actio vtilis restituitur, que prius fuerat directa: sic quod dicitur, qd actio extincta non rescitur. falso: eadem, sed vtilis hic, vt hic, videbitur in dicto s. aream. Dic ergo tria verba, quando receditur a transactione: an possit agi actione prima, vel qualiter. Dic, aut per transactionem fuit sublata actio ope exceptionis, aut ipso iure. ¶ Primo casu, potest agere prima actione, vt hic secundum istam glossam, que dicit verum in se. Aut fuit sublata ipso iure, et tunc aut est talis actio, que non potest partium conventionione restaurari, vt actiones descendentes ex delicto: tunc a lege restituitur prima, vt hic. Aut potest restaurari partium conventionione, et tunc debet agi eodictione sine causa, vel ob causam, vt se reponat in pristinam obligationem, l. si quis accepto. et quod ibi no. s. de eodictione, causa data.

ADDITIO.

- 1 Alex. ¶ Actione prima. Si de consensu partium receditur a transactione: an agatur actione prima, adde Bar. in d. l. si diuer. fa. r. scripti post Saly.
- 2 Periculum nominis cessi pertinet ad cessionarium, si superuenit post cessionem: si tempore cessionis, ad cedentem.
- 3 Periculum nominis venditi ad quem pertineat.
- 4 ¶ Periculum nominis cessi pertinet ad cessionarium. h. c. ¶ Oppo. a. sol. matr. l. si cum dote. s. si mulier. Dicit glossa, speciale est ibi in dote. Tu dic, aut loqueris de periculo inopie subsecute post cessionem: loquitur iste s. Aut loqueris de periculo inopie subsecutis tempore cessionis: loquitur contraria lex: et quod plene dixi in l. qui si tisdare. supra. de fideiussor. in nomine vero vendito, cuius sit periculum, dic vt in l. si nomen. r. l. seq. s. de here. vel actio. vendit.

ADDITIO.

- 1 Alex. ¶ Soror. Vide Bar. per istum tex. not. in l. pretorie. q. j. de prelo. stipulatio. pro saluando Bar. in hoc s. loz. vide concordiam quam posui ad d. l. pretorie. q. j. de prelo. stipu.
- 2 ¶ Cum eodem. Dicitur hic, quod pretium conditorum. Contra s. eodem. l. in his s. Imperator. Solu. vt ibi, et dic vt ibi dixi.

LEX XCIII.

- 1 ¶ Euita re pro pecunia in solutum data, agitur prima actio nec hoc fauore dotis.
- 2 Limitatio ad titulum de reputatione, que sunt in indi. restit. in integ. vt non habeat locum, quando minor fuit circumscriptus dolo creditoris.

¶ Casus in quibus ex futuris in preteritum estimamus.

¶ Thires. Euita re pro alio debito in solutu data, prima actione agit, nisi dolo cre ditori imputetur. Item ad liberationem, sufficit rem perfecte solutam ex post facto creditoris fieri. hoc dicit. Valde singulare principiu est hoc: et diuidit in quatuor partes. Prima, quando res data in solutu euincitur: et recipienti ea in solutum non potest doli, vel culpa imputari. Secundo, quando potest ei imputari culpa. Tercio, quando potest ei imputari doli. Quarto, quando res data in solutu ab initio creditoris perfecte non efficitur. Secunda ibi, diuersa. Tertia ibi, huic applicatur. Quarta ibi, rem autem. ¶ Nota ex primo dicto, qd euita re pro pecunia in solutu data agitur prima actio. l. o tra in l. si pedium. C. de enictione. r. eleganter. in principio. s. de pig. act. huius timore dicit Dyn. quod gl. que est hic, intelligit quod fuit data in solutu res pro pecunia, non dicit verum: sed Dyn. intelligit, quod dos erat in specie: sic fuit soluta res pro re. Sed hoc videtur contra tex. Jac. de arc. aliter dicit, vt dixi in l. si quis aliam. s. eo. Tu dic hic esse speciale fauore dotis, ar. citus

quod no. in l. si cum dote. s. si mulier. s. solu. matr. Ideo dixi, qd iste est casus singularis, nec credo esse alibi. Istas materiam tractant plenus in l. si quis aliam. s. e. ¶ Tercio ad ver. diuersus, Oppo. qd teneatur re euita extraordinario iure, vt j. de eui. l. minor. r. l. si cu vendito. s. si is. Istius timore gl. intelligit hunc verum, quando libertus donauit alicui fundum, ideo re euita non tenet de euita, quia fuit donatio, l. ad res donatas. s. de edil. edic. Erte secundum hoc esse verum, non haberet dubitationem, nec faceret aliquid ad premissa nisi sustinendo glo. velis dicere, quod donatio hic incipit a promissione, r. solut. libet: vide re euita alias tenetur de euita, vt not. in l. Aristo. in fine. s. de donatio. sed quando reuocatur per suauitatem, de euita non tenetur. Et hic est iungo, casus tamen licet hec lec. in se possit sustineri, non tamen congruit litere in p. proposito. Nam secundum hoc res que debetur, soluitur, sed materia butus legis est, quando soluitur aliud pro alio, s. ideo alij ponunt hic casum, quod libertus suo credito r. cui debebat decem, dedit insolutu rem valentem viginti in fraudem patroni. Unde illud, quod valet ultra decem, reuocat patronus actione s. auiana: tamen creditor non potest agere actione prima vt hic. Sed contra hoc oppo. de l. si quis aliam. s. e. vbi parte euita agitur actione prima. Sol. s. alit illud, quando euincitur per actionem s. auiana vt hic ita potest esse. s. quod dicit Dyn. quia creditor potest imputari culpam in eo, qd recipit a liberto rem maioris pretij pro minore. An de propter sui culpam hoc contingit. Nam sciendo suas conditiones hoc debuit cogitare. l. qui cum alio. j. de regu. iur. r. ideo dico si creditor non potest imputari culpa, quia per hoc non debebat verisimiliter credere patronum fraudari, tunc duraret, prima actio re euita, d. l. si quis aliam. s. eo. vel agere de euita, ne si est promissum. l. si s. de condicio. ob cau. ¶ Tercio ad ver. huic applicatur, hic habes cum contrario concordat. Erte hoc non videtur de mente Jurisconsulti. Est enim violare litera. Unde dicit secundum gl. qd applicatur p. cedenti responso. Ad contrarium relinquo. qd hoc dicit qd minor fuit circumscriptus dolo creditoris, quod notat qd per hoc limitatur tota illa materia de reputationibus que sunt in indi. in integ. restit. Nec habes hunc casum in terminis nisi hic. Sed ratione habes in multis locis ar. ad hoc l. si tibi. s. de fideiussor. s. acit l. ppter veneni. s. neptis. s. ad fill. ¶ Tercio ad ver. rem autem. Dicitur hic qd soluendo rem castris sis pecunij, videtur soluere res alienam. Contra j. de cast. pecun. l. hereditate. s. pater. in prin. r. in fi. Glo. non soluit. Dyn. dicit, qd in prin. illius s. libertas tenuit propter presens ius patris: in fine vero debet intelligi secundum istam legem. ¶ Item oppo. d. l. qui rem. in fin. C. de euit. Sol. ibi in venditione, in qua non requiritur, qd factat rem accipientis: sed sufficit, qd tradat nisi esset in dolo. l. seruis quez. in fi. s. de actio. emp. ¶ Quero, verum sint plures casus in quibus ex futuris in preteritum estimamus: Glo. multos enumerat, dic vt in glo.

ADDITIONES.

- 1 Alex. ¶ At dixi in l. hic est speciale fauore dotis, et etiam idem tenet Bal. in l. libera. C. de senten.
- 2 Roma. ¶ Ad contrarium respōdeo. Not. ex ista doctri. quod in omnibus casibus in integrum restitutio minor non nocet, et p. deest alteri, quia illa nocet, et non prodest, quando lesio causatur ex dolo illius tertij, vt vide Alex. in l. si nunciatio. in fi. s. de spe. noui nuncia.

¶ Sihi decem dari. adiectiones non vitiat, hoc dicit. ¶ Oppo. non potest esse plus in accessorio, quam in principali. l. si qui accessio. s. de fideiussor. l. s. ecce. s. illud. eodem titul. Solu. non potest esse plus in accessoria obligatione, vt in contrariis: sed hoc loquitur in adiecto, in quo nulla obligatio fundatur.

- 1 ¶ In alternativa summarum id, quod minimū est, est in obligatione, r. ibi de ratione.
- 2 Pena in obligationibus quantitatis, non potest esse maior sorte, nisi datio conferatur in personam alterius: quia tunc non est mera datio, sed habet naturam obligationis facti.
- 3 ¶ Qui stipulatur. mo loquitur, quando propter adiectu stipulatio est conditionalis, et hoc colligit ex dictione si. Secundo, quando est conditionalis, et hoc apparet ex mente expressa. Tercio, quando de hoc nihil apparet. Quarto ponit vnu casum, quando adiectus adiectionem ad maiorem quantitatem quam principalis, s. eod. ibi, r. i. s. Tertia ibi, at vbi. Quarta ibi, contra. l. ppo.

Capp. ad h. in accessio non potest esse plus. l. gree. §. illud. s. de fideiuss. et institutis fideiuss. §. nec plus. Solue vt dixi s. proxi. Nam hic in adiecto, qui non apponitur ad obligationem. Item oppo. quando alternatim cadit inter summas, semper minor est in obligatōe, inter stipulante. §. si stipulante. l. si ita stipulatus fuero decem, aut quinquaginta, de verb. ob. §. sol. Ibi eide debebant solui decem, aut quinquaginta, hic diuersis. Ita dicit gl. et bñ. Ratio in alternatim summarum ideo minimum est in obligatōe, quia inter summas non cadit affectio sed vbi affectio caderet, vt trunq. esset obligatio, vt s. in. l. si tibi decem, et tibi dixi. Sed hic ratio adiecti potest mea interesse. Forte facilius solue re vni alteri decem, q. tibi quinq. vel ppter affectionē quā habeo ad personam adiecti q. ante, nā restat tibi aliquid commo diū sentiet, vel ppter altā rationem, sed vbi est eadē persona, ita affectio nō cadit. Extra gl. oppo. ad eam respōsum, et vide tur. q. in quantitatibus non potest pena esse maior, forte q. lig esset in frande usurarii, cum allegas. C. de vñr. hic dicit cō trarium, quia si non soluo quāque promitto dare decem. Sol. Illud in obligatōibus dandi mercedis illud non videtur me ra datio, quando confert datio in personam alterius. Vel si di cas, quod sit mera datio, tamen habet eandem naturam, quāz habet obligatio facti, vt vidistis in l. liber homo, in f. s. de ver. obl. l. si penam. eo. tit. Et per hoc possunt usurarii facere frau dem, vt dicat hic, promittit dare L. titio decem hinc ad pascha, et si nō dederit, promittit mihi viginti nomine pene. Nam tūc nō videtur adiectum in fraudem, vturarii, per hanc legē, vñr. re spō. Quero, postq. quinq. sunt soluta adiecto reliqua quinq. qualiter petentur, nam adiectus non habet actionem p. principa lis, stipulator non videtur habere actionem, q. illa quinq. vñra videtur stipulatio alteri, non sibi. Respō. stipulator p. principalis hoc petet, q. interest sua vt soluat suo procuratori constan tem hunc adiectum esse procuratorem suum, q. apparet, q. cū conuenit actione in danti liber homo, §. si de ver. ob. l. stipu latio ista, si quis insulam. eod. titu. Sed si non esset procurator suus, haberet maius dubium.

ADDITIONES.

A Quis stipulator. Pro concordie, aduerte, tertij persona, quā do in personam suam collata est pena adiecta dationi quantita tis, operatur, vt non cessatur adiecta in fraudem usurarii, ita Bar. in hoc, §. qui stipulatur, et in l. liber homo, §. si de ver. obl. Contrarium innuitur secundum doc. Alexan. in addit. in l. cū seruus, s. de cōdi. et dem. in l. rogasti. §. si tibi. §. si cer. pet. So lutiones plures dari pñt, et facta ampla est materia. S. breuiter d. l. cum seru. et in d. §. si tibi nō loquar, q. obligatio cōfert in personam tertij, vt hic Bar. et aliter omnia amplexēdo: aut illa pena nō cōcernit aliquid commodum stipulatoris seu creditoris, sed solum tantum eadem esse sit in damno rei immu tate, et tunc procedat prima opin. exempla ponit Bar. in d. §. si tibi, et in d. l. cum seruus. Aut alij quid accedit creditori. puta promittit dare decem vel aliquid simile, et procedat secunda opi. Et hanc distinctionem quasi vbiq. sentit Bart.

B Alex. C. habet eandem naturam. Et hic nota cautelam singu larem, si vis facere q. vsura possit excedere sortem. Et per ista li mitant nō, per Bar. in d. l. stipulatio ista in §. alteri, de ver. obl. et ea que nō. Bar. in l. cū seruus, de cōdi. et dem. et in l. rogasti. §. si tibi. §. si cer. pet. et hoc sequitur Ang. licet do. Joan. hic distin guat in consuetu fenerari, vel non, vide quod not. adod. Instit. de actio. §. omnes autē, et de hoc vide Bal. restringentem in l. cum allegas, in v. oppo. C. de vsuris. et quā concordat Rom. in d. l. stipulatio ista, §. alteri. Rap. i d. §. alteri, tenet opi. Bar. hic nisi stipulatio esset dare, p. curatori meo, q. videor stipulati mihi d. l. stipulatio ista. §. si quis insulam, et vide tamen gl. ibi in versu. heres habebit. Ro. in l. si de f. s. si quis cau. et opi. Bald. in consuetu fenerari. Et p. hac cautela est text. in l. fin. in f. C. de contrahen. emptio, inuncta l. i. C. de pact. pig.

S. Mihi Rome. Iste §. diuiditur in tres partes, prima loquitur in obligatōe mista dandi et faciendi. Secunda, quando in obligatōe mere dandi. Tertia, quando in obligatōe mere facti. Secunda ibi, liberaretur. Tertia ibi, vbi.

S. Si seruus. Hunc §. habuimus in l. i. §. de stipu. seruorum.

Obligatōem extingui aliud est, aliud obligatōem cessare. Obligatio extincta nunquam suscitatur, et nūc. Breua promissa, cui edificium est super impolitum, potest peti, licet estimatio debeat prestari.

S. Tream. Hunc §. habuimus expeditum in l. inter sti pulantem, §. facram. s. de verb. oblig. l. 2. hic habetis eadē argumenta, et easdem rationes, quas habuistis

ibi, et breuiter h. d. Exemptio speciei debite de rerū natura, vel communi commercio, obligatōnem perimit, nec reuocatur in pedimento submoto: transactio vero in corpus integrale obli gatōnem nō perimit, sed res ipsa debet peti, estimatio vero p. stabitur creditori. Nota aliud est obligatōne extingui, aliud est obligatōnem cessare. De hoc dixi in l. i. §. primo, s. de ver. obliga. Secundo nō, quod obligatio extincta nunquam susci tat. Tertio nō, quod area promissa, cui edificium est super impo litum, potest peti, licet estimatio debeat prestari. C. oppo. q. si ite rum factus est seruus, iterū possit peti, l. si chozus, §. si de leg. iij. Sol. Potest peti ex noua voluntate, non ex prima, et ista est ve ra. Item oppo. q. actio extincta resuscitatur, l. pupilli, §. si de tit. et l. quamuis, §. si mulier, ad Uelleianum, l. iij. §. si de no. ra cau. aga. et l. si cum quis, §. si de fur. Dicit gloss. ista est re gula contraria sunt specialia. Tu dic vt plene dixi in repetitio ne l. si de ius. §. duorum, de leg. ii. Item oppo. del. seruus filij §. si area, s. de leg. i. Sol. Aliud in legato area, vt ibi aliud in p. missione area vt hic. Ultimo, quia gloss. in verb. perpetuum, al leg. hic quedam pro concordia, que sunt contraria, ideo vide gl. et eam corrigere, que incipit, potest determinare, ibi, et de fur. l. si cum, §. si de ius. quod ista contradicit, ideo debuit eam ponere cū alijs, in quibus fallit regula, ite. in d. lib. ibi, de fer. vñr. pñt. l. si quis edes. Dic in istis duabus legib. de capit. di. l. i. et d. l. i. quis edes, non fallit regula, vnde debuerunt poni sub concordā tjs, que faciunt regulam.

LEX XCIX.

Pecunia que communiter in ciuitate currit, in dubio vide tur promissa. Donet si in ciuitate sunt due quarum respectu dicitur solidus, et libra, et alia sit moneta antiqua alia noua, intelligitur pmissio facta ex qualitate rei, iuxta consuetudinem ciuitatis. Una pecunia pro alia solui potest, dommodo creditor aliquod damnum non patiatur. Debitor in pecunia minuta potest soluere in florenis, ita stante consuetudine, que seruanda est, licet de iure non. Expensis communibus scilicet cet soluentis et creditoris, debet mo neta approbati. Moneta si est mutata, et sol. tio debet fieri, de qua moneta fieri debet. Existens in mora non soluendi, non tenetur de interesse quod cō sistit in damno. Pecunia grossa per minutam estimatur. Augmentum vel diminutio monete, que modico tempore dura uit, non attenditur. Mutauit, vel in dosse dedi libras centum in florenis, et venit tempus restitutionis, qd tempus attendatur in estimatione, an tempus solutionis, an tempus dationis? Depositu si est factum apud te de centum libris in florenis, cū teneris reddere, sub eadem estimatione teneris reddere, si fuit dictum, alias in communi estimatione.

Paulus respondit credito-

Rem. Alias incipit, credito. C. Quero, quan do promitto tibi centū libras de qua pecu nia video promittere. Respondeo de moneta que currit i ciui tate, cuius respectu dicitur solidus, et libra, et nūmis, de legat. iij. Sed quero, quid si in ciuitate sunt due monete, quarum re spectu dicitur solidus et libra, vt est florentie. Nam quādoque dicunt solidus et libra respectu florentinorum minutorum anti quorum, de quibus valet florenus auri xxix. solidos. Item est alia moneta deorum noua, vt floreni noui, de qua valet florenus tres libras, de qua intelligitur si promitto tibi centum libras. Respondeo, iuxta consuetudinem ciuitatis, et verisimilitudinem iudicabunt ista. Quod dico secundum consuetudinem, ideo di co, q. est ibi consuetudo, q. in panis, et in serico appellatio solidi, et libe, referatur ad florenos minutos antiq. nos, et in alijs rebus intelligatur de florenis nouis. Item qd dixi, et verisimilitudine dico, q. si intelligeremus appellationē solidi et libe, referri ad moneta nouā cōtingeret q. res magni pretij dare, p. modico: vel contra si intelligamus de moneta antiqua, cōtingeret q. res vilis pretij daretur pro magno. Unde debemus semper inspi cere hanc verisimilitudine ex qualiter rei, l. semper in stipula tionibus, et ibi nō, de regur. et facit p. hoc l. Imperatores, s. de contrahen. emp. C. Secundo quero, vt rum possit debitor vñā pecuniam pro alia solvere. Hic iuriconsultus videtur velle q. non si creditor est ex hoc sensurus aliquid incommode, ergo acstrario sensu, si nullum incommodu est sensurus creditor, vi detur velle q. debitor possit soluere vñam pecuniā pro alia. Sed contra, q. aliud pro alio inuito creditore solui non potest. l. si, §. si cer. pet. et l. cum a quo. C. eod. tit. Unde dixerunt quidā, vt

glo. dicit q. semper cum creditor non vult, dicitur sentire in eo
modum: quia si contra voluntatem suam, ideo si soli non po-
terit argu. In fine de actio. §. p. terea. et certe non credo quod
Bartolus sentiat istud de tali commodum. p. terea Bartolus
consulens dicit hic, damnum, quod est diminutio patrimonij. l.
h. et q. de damno infecto. Sed licet non impleatur voluntas
creditoris, non tamen pro hoc minuit eius patrimonium: ergo
et. Unde alij dicunt, quod cogitur recipere. si aliquid dam-
num non patitur. Sed id quod dicitur, quod aliud pro alio re-
spondeo, quod non videtur solui aliud pro alio fictione huius le-
gis, mo. idem videtur solui, licet alia sit forma, argumen. l. h. q.
argumentus, in prin. C. de donationib. l. prima. an sit. l. et ite
amice. de auro et argento lega. Declaro. hec pecunia debet esse
talis q. p. becat suam utilitatem in forma equaliter, sicut in ma-
teria. l. h. de contrab. emptio. Et ideo si tu debes mihi Ro-
loginno de argento et tu dares mihi aliam monetam argentea
eiusdem lige, hoc est, eiusdem bonitatis in materia, licet essent di-
uerse forme, tamen idem videtur solui, vt legibus contraria.
Sed si tu dares monetam alterius materie, que non esset eius-
dem lige, de tunc posset creditor licite recusare, quia aliud pro
alio solui non potest, vt dictum est. Unde quod hic dicitur in tex.
in aliam formam, intelligatis tamen de eadem materia. Igitur,
si tu qui debes pecuniam minutam, velles dare florenos, vel e-
contra, licite possent recusari de tunc, licet de consuetudine ob-
seruetur contrarium in ciuitate ista, et in multis alijs, vt no. in l.
h. quis argentum. C. de donationib. cui consueuerunt debemus
stare. l. Imperatores. §. de contrab. emptio. Quero quid
de moneta approbatur ab his qui appositum sunt a communi,
oportet quod aliquid expendatur, cuius expensis debet fieri, an
soluentis, vel creditoris? Respondet expensis communibus
huius. §. h. in finem regundo. Quero, quid si moneta est mu-
tata, de qua moneta debet solui? Respondet, hec mutatio potest
duobus modis contingere, vel quod mutetur materia, vel for-
ma, ita quod in bonitate aliqua mutatio contingit: vel quod non
mutetur materia, vel forma, sed mutatur eius bonitas, in hoc q.
florenus auri, vel alia moneta de argento grossiori valeret plus
hoc, qua consueuerat. Primo modo dicunt nostri doctores, et be-
ne, si quidem de moneta antiqua reperitur, et eius cursus non est
reprobatus, poterit et debet de illa moneta antiqua solui. Sed
si non reperitur, vel eius cursus est totaliter reprobatus, debet
solui estimatio illius monete antique, l. elegat. §. qui reprobos.
§. de pigno. actio. et expellitur in causam causam. de censu. et
no. p. et in l. minorum. C. in quibus causis in integram restitui.
non est necesse. Secundum modo contingit mutatio vt dicitur hic
et aduertendum, si quidem debitor non est in mora, tunc libera-
tur soluendo illam monetam absque dubio, quia variatio nulla
contingit circa bonitatem rei intrinsicam. Nam in eadem forma,
et materia redditur secundum quod debet, res in dotem. §. de
tunc dot. l. cum quid. si certum petatur. sed contingit mutatio
respectu estimationis, quod non imputatur debitori, qui non est
in mora. l. vicium. §. si cer. pet. Sed si debitor fuisset in mora, di-
ceres tu incontinenti omne detrimentum inde contingens a tem-
pore morte pertinet ad eum, d. l. vnu. et istud est subtile, et difficile
videre. Et aduertatis, nam vos scitis, quod quando qui est in
mora in non soluendo, ipse non tenetur de interesse q. consistit in
lucro, sed de interesse quod consistit in damno, si sterilis. §. cum
per venditorem. de actio. emptio. Quidam videntur in casu propo-
siti, vt cum creditor sit damnificatus, quasi pecunia minuta sit
minus bona in sui estimatione, an vero perdidit lucrum, quasi
si ab initio habuisset illam pecuniam, emisisset ex ea plures florenos,
qua posset emere modo, sic fuisset lucra tantum. Nam si hoc es-
set, interesse non attenderetur, dicto §. cum per venditorem. Ad-
uertatis, res dicitur deteriorari, quando eius estimatio respectu
pecunie esset vitior, dicta l. vicium. §. si cer. pet. et ideo in ceteris
speciebus, que estimantur per pecuniam, si sita. §. de si de iussu.
illud est facile videre, sed in pecunia, que non estimatur per res,
dicta l. si ita, est videre, vt cum vna pecunia per aliam estimatur:
Bene tamen mihi vt q. pecunia auri, vel argenti grossa estime-
tur per minutam, et hoc apparet ab sensu. Minuta autem nun-
quam estimatur per grossiorem, non enim possum dicere, q. per
florenum estimatur vnus nummus paruus, et per consequens nec
duo, nec tres, et sic de singulis in infinitum. Alterius autem num-
morum, vel vna summa nummorum, bene posset estimari p. floze-
nis, sed ipsi numeri singulariter considerati, non hoc patet ad sen-
sum. Item probatur, illa res dicitur estimare aliam, que est co-
uertibilis et permutabilis in alias quamcumque, l. p. Ama supra,
de contrab. emptio. sed moneta parua est permutabilis in
omnem maiorem, ergo per illam estimatur maior: sed moneta ma-
ior non estimatur minorem. Quid ad propositum, si debes mi-

hi centum libras pecunie minute, dico q. pecunia mutata non di-
citur deteriorata respectu estimationis sue, quia non habet aliud
quo estimetur, ideo creditor diceretur amissile lucrum, non autem
passum fuisse damnum: merito hoc non imputabitur debitori, di-
cto §. cum per venditorem. Nec obstat l. nummis. de in lit. iura.
q. licet in nummis veniat interesse extra rem, verus est in eo q. non
consistit in lucro. Si tu poneres, q. ego deberem tibi dare
centum florenos auri in calendis Januarij, florenus valebat
tunc quatuor libras, nunc cu soluis vs minus, dico q. a tpe. morte
pertinet periculum ad debitorem, d. l. vnu. l. h. q. cu florenus estimet
p. pecuniam minutam, estimatio floreni est mutata, apparet, q. flo-
renus est deterioratus in estimatione, sicut dicimus in vino, et in
alijs speciebus. Et dico de quali moneta grossa, que per minu-
tam estimatur. An tu volo te scire, quod augmentum vel dimi-
nutio estimationis floreni, vel alterius monete, que modico tem-
pore durauit, vt vna die, quibus vel pluribus diebus, vel quan-
doque, non est attendenda, p. p. etiam circa hunc, et q. ibi
no. §. ab lege, falcid. Sed quero, quid si ego mutauim tibi, vel
in dotem dedi centum libras in florenis, nunc vis mihi reddere,
an ego cogar recipere, vel tu dare in eadem estimatione que erat
tunc, an in ea que est nunc tempore solutionis? Respon. Ista ver-
ba, solo centum libras in florenis, hoc est dicere, alio florenus
do tibi in solutum pro centum libras, si quis stipulatus fuerit
decem in mille, §. eo. ideo non possunt peti nisi centum libras, si
cut si aliqua res esset data in dotem estimata, cum dotem. C. de
iur. dot. l. si estimatis. §. solu. mat. et damnum et lucrum florenis
contingens pertinet ad eum qui recipit, ideo illa verba non ope-
rantur aliquid. Sed quid esset in deposito, si depono apud te ce-
tum libras in florenis, quid teneris reddere? Bene tamen dico id.
Nam hic ego video: tibi illos florenos vendere pro illis centi-
libris, et petam apud te deponere, l. certi codicis. §. si. l. si. q. si
cer. pet. et facit l. si ex p. etio. C. si cer. pet. Sed si fuit dictum,
pono apud te centum libras in florenis, hoc pacto q. reddes in
florenis sub eadem estimatione, tunc sub eadem estimatione debet
reddi. Probatur in l. p. §. mancipia. §. solu. mat. Sed si non esset
dictum in eadem estimatione, puto q. debeant reddi in estima-
tione communis, que esset tempore quo debet fieri solutio, si qui
stipulatus fuerit decem in mille, §. eo. titu.

ADDITIONES.

- a. P. Pan. p. C. Paulus respondit. Et de materia Jas. in l.
h. §. si cer. pet.
- b. Alex. C. alia moneta. An autem quis teneatur accipere mone-
tam pro ea estimatione que est taxata a publico, dic q. sic alias
punitur, vt not. Bar. in l. qui fallam. §. de fal. l. legat. tex. in l. i.
C. de fal. moneta, vbi vide q. sit moneta falsa, quia pena ponit
tur eam expendens, vide l. lege comelia. co. de fal.
- c. Alex. Secundum consuetudinem. Et de Barto. in l. semper. de
reg. iur.
- d. Alex. C. logit recipere. Et de quod not. Fal. post. Petrum in
l. no amplius. §. si de leg. §. Quid si relinquo alicui viginti libras
Bologninorum? Bononiam, q. istud est gen? sub certa specie
inclusum, non potest fieri solutio de alij nummis, licet sint eius-
dem valoris, et materie. Idem de argento, nisi aliter se habeat
consuetudo, per not. in d. l. si quis argenti. secundum Jmo. Ite
si pecunia currit pariformiter hoc non est de iure, ex quo est pa-
ritas materie, et non interest creditoris, per l. que extrinsecus, de
ver. obli. Et hinc legi adde q. not. Bar. in l. i. in fi. de an. et ar-
gen. l. et dicit Barto. in talis scriptura, in fi. prin. referendo ibi
dy. de le. q. si pecunia debetur, vt species, vt pecunia que est
in tali sacco, vel bursa, non potest fieri solutio alterius pecunie,
licet etiam esset eiusdem materie, et forme, quod bene not.
- e. Alex. C. Alterius materie. Et de Bald. in l. no. in i. §. ob do-
nationes. §. solu. mat. et q. no. Bald. in d. l. i. in i. §. C. de copen-
en Bar. hic ad litteram transit p. et de iure in ele. si beneficiu
decima, ad fi. de deci. quem omnino vide, vbi multa et diuersa po-
nitur materia. Et ad questionem de peni legalibus, vel statuto-
rum, quas ibi ponit Pet. videlicet de qua moneta solui debet,
vide Bald. post. glo. in l. qui cumque. C. de ser. sug. et in d. l. in fin.
prin. C. communia de leg. et ibi etiam, quid in tractibus. De
ista materia vide per Aldr. in cons. xix. et in cons. xxxv. et cons.
clix. et in de. si. de deci. l. al. in l. illud. in fi. C. de fac. san. co-
ele. Spec. in ti. de sol. §. nunc aliqua, vers. si. ibi Jo. an. an. l. i.
de iur. in c. quanto. de iur. iur. et Alber. de Rosa. in l. cum quid.
§. si cer. pet. Et de de. §. Ro. tenet contrarium eius, q. ad con-
sultu. l. id in dictis consilijs, eius consil. ccc. xix. de quo etiam vi-
de Abb. consil. lvi. in fi. lib. De quo valore monete debet solui
officiali, cum moneta tempore dati officij valebat vno pretio, et
tempore solutionis alio, vide Bald. consil. ccc. xix. in fi. vol.
- f. Poma. C. Dare florenos. No. de consuetudine obferuari i mul-
tis ciuitatibus, quicquid sit de iure, q. diuersa pecunia i forma,
solui

si possit aurea pro argentea et contraria minuta pro grossa
et adde q non solum multae ciuitates sed generaliter totius mun-
di consuetudo ita obseruat ita no dicit Bald in l. libera. C. de
sententia et interloco omni iudice etiam de mente eiusdem et in l. q.
si si cert. pet. Quod intellige verum creditore propter hoc
esset passurus damnum forte quia esset profecturus in longin-
quas et remotas partes per text. notum hic secundum Landen.
in tracta. suo monete et in l. q. si et in l. cum quid. si si cert. pet.
quod nota.

g. **Alex.** Quero quid. Et adde not. per Bartol. et Bal. in d. l. si
quis argentum. C. de donatio. et per Bar. in l. acceptam. in xvij.
q. C. de vi fur.

b. **Alex.** Respondeo. Vide in l. cum quid. et in quod test. si cer.
pet. et de materia in d. l. vinum. per Bald. in l. illud. in fi. C. de
fact. sanc. eccle. et in l. q. C. communia delegat. et anon in q. uia.
de iur. et in cum olim. de cenib. et in l. clemens. benefic. de
dec. et vide qd ipse Bar. no. in l. annu. de in lites iuran.
et Spec. in tit. de solutio. §. nunc aliqua. veru. huius. hic perlinge.
et pulchre in c. pen. de cenib. et vide quod not. Bar. in l. vbi autem
non apparet. in fin. in princip. de verbo obligatio. et quod no. in
materia. Bald. in l. voluntas. C. de fideicom. vbi si aliquid. se co
fiteatur habuisse centum libras an intelligatur de grossis vel mi-
nutione quid si tibi do centum libras in pecunia minuta. supra
ead. in d. l. si quis stipulatus fuerit decem in melle. vide omnino
Angel. in l. erit pretia. C. de colla. et in l. lib. et que not. Bal. in l.
quicunque. ad fin. C. de ser. fugiti. et de hac mutatione monete.
quod tempus inspicitur. vide not. per Dy. l. vbi si in prin.
de legat. si. Donec mercatores ementes pecunias pro certa qua-
ritate pecunie si pissa mercantia volunt soluere florenos ad il-
lam rationem quam valent florenus in mercantiis. secundum eo
suetudinem regionis an debeant audiri licet mercantiam pro
pecunia emerint. Ange. dicit quod licet. C. de colla. et in
lib. et ibi adde quod no. Bald. in l. ana. C. de non numerat. pec.
Sed quid si sit debitor alicuius in certa quantitate pecunie cur-
rentis in loco et illa postea per superiorem sit repobata et alia
noua fiat an liberetur debitor. Dy. per illum text. in additio.
in d. l. in ratione. §. diligenter. ad legem et alid. tenet quod hic.
Roma. in additione dicit quod communiter tenetur contra-
rium et ita tenet contra et adde quod no. Bar. in d. l. cum quid.
et Jaco. Butr. in sua disputatione incipiente iuris questio est ta-
lis. quidam colonus.

f. **Poma.** Secundo modo. Et de ista materia. quado mutatur
valor pecunie in plus vel minus. verum attendi debeat tempus
in quo contractus vel solutio. vide Francisc. de Aret. c. si. suo
xj. vbi pulchre tractat hanc materiam. Videas preterea Bal.
in l. C. de non numerat. pec. et Oldra. consil. suo cl. xvij. ad intelli-
gentiam boni que dicuntur hic per Bar. et per eundem in l. q.
et in princip. verfic. iura hoc moneo vnu dubium. si si certum
petat vbi aliter quam hic locus est. et vide etiam Aret. consil.
lxxvij. et c. Soc. vi.

k. **Aduertat.** Pro concordi aduerte q ratio interesse confi-
dens in lucro cessante in numeris propter moram haberi potest.
ita Bart. et communiter alij in l. annu. de in lites iurando.
Contrarium tenet ipse Bartol. in bac. Paulus. sed soluit hic
de. Alex. quem vide.

LEX C.

1. **Prorogatio** iurisdictionis de loco ad locum fieri potest.
2. **Locus** contractus non inspicitur. ut quis conueniri possit. sed
locus destinatus solutionis.

Quero. Solutio pertinet ad illos qui habent
administrationem loci vbi est facienda
nec locus contracte obligationis inspicitur. nisi aliud
actum sit. hoc dicit. per istam legem fundantur due
opinio. doct. Prima est. Quod sunt species prorogationis iu-
risdictionis. que ponuntur in l. q. sed si iudex. s. de iudic. §. du-
bitatur an possit fieri prorogatio de loco ad locum. Doc. indu-
cunt hanc legem. quod sic. Ita refert Lyn. C. de pisco. audien.
si quis ex consensu. vide Bul. de eug. in d. l. q. sed si iudex. Se-
cundo inducitur ad aliud. Nos scitis. quod ibi quis videtur con-
traxisse vbi est facienda solutio. ibi potest conueniri l. contractus
se. supra de actio. et obli. Sed dubitatur. verum in loco contractus
possit conueniri. Bal. videtur velle q non. C. vbi come. qui. cert.
locus. a. p. l. et s. de bo. auth. iudi. possit. l. q. vbi gl. vacillat in
l. cum qui. §. solitarius. s. de consuet. pecu. Veritas est ista. q lo-
cus contractus non inspicitur. et ibi non potest conueniri. sed
solum locus solutionis facienda inspicitur. nisi aliud actum sit.
casus est hic. Et hanc legem allegat ad hoc Petr. de bella perti.
in d. l. contractus. de actio. et obligatio.

ADDITIONES.

a. **Alex.** Ad locum. An possit fieri prorogatio de loco ad locum.

Adde quod not. in cap. litigantes. in glo. de offi. ordi. in v. et o
materia pro rogationis vide Inn. in c. secundo requir. de offi.
deleg. Spec. in d. de obli. §. pro rogari. et §. si. Et contra istud te-
net Bal. in l. q. C. de iur. i. om. iudi. per Bartol. et alios in l. s. de
iusti. et iura. et y. et Bal. in l. de iur. i. om. iudi. et Bar. in l. q. in
fin. prin. de iud. Bar. et alios in l. de excu. et to.

b. **Alex.** Non inspicitur. Adde quod etiam poterit conueniri in loco
contractus si ibi domicilium habeat. textus est expre. l. i. c. i. c.
dam Baldum ibi. in l. heres absens. in §. finali. supra. de iud. et
ibi in glo. de hoc in cap. primo. §. penultimo. de foro competen-
ti. in sexto. facit quod notatur in l. s. de eo quod cert. l. et ad
Bartol. hic. vide et ynum in l. prima. C. vbi de cri. agi. opoz. vbi
Lyn. plene. et Bart. et ibi dicit in l. supra. de bon. auth. et iudic.
possit. gl. in ca. Romana. §. contra. habentes. de foro compet. lib. i.
sexto. et gloss. in l. j. de eo quod cer. loco. Et adde q ratione d. q. i.
nate solutionis fortitur quis forum. etiam quo ad consecutua
contractus. vt damnum datum et expensarum. que veniunt
accessorie. vt in cap. delicti. de foro competenti. ibi Abbas.

LEX C.

Paulus respondit non ideo.

Solutum quod potest repeti. non parit liberationem.
hoc dicit. Quero. verum hoc quod hic dicitur. sit ve-
rum. siue pignus sit obstrictum pro illa naturali obligatione. si
ue non. Bal. ponit opt. veritas est. q hoc debet intelligi. quando
pignus erat obligatum pro illa naturali obligatione. vel non
ita videtur probari. s. co. l. i. p. pilli.

LEX C.

1. **Creditor** non cogitur recipere obligationem factam in co-
gruo loco et tempore.
2. **Debitor** creditoris expulsi de ciuitate propter partialitates si
exigatur ab illis. qui in ciuitate remanserunt. quando liberatio
nem consequatur.
3. **Debitor** exactus ab existentibus in ciuitate. si postea conuenia-
tur a creditore. satis est offendere ordinationem ciuitatis fa-
ctam super exactione facta.

Creditor. Si creditoris vel tutoris culpa non

net ad debitorem vel pupillum. h. d. et app. poss. obli-
gationem est periculum creditoris. l. qui decem. in prin.
s. co. Sol. hic creditor noluit recipere quia congruo loco et re-
pore non offerebatur. ista est vera solutio. alij dicunt. quod istud
est speciale. cum Respub. auferat. prima plect. Istam legem induc.
a. tur per doc. in arg. ad questionem. et quotidianam. Expulsa est
vna pars de ciuitate. illi qui remanserunt. exigunt omnes debi-
tores illorum exittio. verum p hoc debitores soluentes sunt
liberati. Et videtur quod non. per hanc legem et per l. qui homi-
nem. §. si nullo. s. co. tit. Item quia partem casus fortuiti
tinet ad debitorem. l. incendium. C. si cer. pet. In contrarium vi-
detur. q sunt liberati. l. Paulo Callimacho. in fi. s. de leg. i. et l.
liberto. §. Lucius. s. de ann. leg. Istam q mouerit doc. anti. q. i.
f. Alber. de bo. et albe. §. ap. et y. etiam ponit dicit de bi-
torem liberari. facta solutio communiter. per d. l. liberto. §.
Lucius. de ann. leg. et l. Paulo Callimacho. in fi. de leg. i. s. de
obli. hoc legem et hic fuit accepta pecunia. vt debitoris. sed in que-
stione proposita fuit accepta pecunia in in iniuriam creditoris
ergo non debet nocere debitor. l. si merces. §. culpe. supra loca. et
l. penul. in prin. s. sol. mar. et hoc quando bona non sunt publica
ta alias non esset dubium. per l. bonorum. de verb. sign. ista dicit
Dy. Spec. ponit hac q. i. titu. de obli. et solu. §. si. verfic. illud
autem queritur in prin. et ibi videt se referre. Aut Respublica
habebat bona debitoris obligata vel no. Tu vero dicas sic aut
Respublica habebat bona illius creditoris cui debitor esset ex-
actus obligata ex aliquo contractu vel ex aliqua causa. tunc non
est dubium q solutio facta Respublice debitor liberatur. l. no-
men. C. que res pig. ob. poss. Si vero non habebat obligata. tunc
aut bona illius creditoris erant publicata ex aliqua iusta causa
et idem quia non est dubium. quod creditor soluens liberat. q
fiscus habet loco heredis. l. si debitor cepozatio. s. de fideius.
et l. q. Cad leg. Jul. de vi. Si vero bona non erant publicata. vel
erant publicata iniuste. tunc aut Respublica eregit in iniuriam
debitoris. aut in iniuriam creditoris. aut simpliciter eregit non
habita contemplatione ad iniuriam alicuius. Primo casu. est
periculum debitoris. vt hic. Secundo casu. est periculum credi-
toris. l. si merces. §. culpe. supra loca. et l. p. i. princip. solu. ma-
ita loquitur l. Paulo Callimacho. in fin. de leg. i. et l. liberto.
§. Lucius. de ann. leg. Si vero accepit simpliciter. quia acce-
pisset cuiuscunque fuisset tunc aut erat species debita. aut quan-
titas. si species. est periculum creditoris. si quantitas est peri-
culu debitoris. Hoc probatur in l. lectos. l. seq. s. de pericu.

f. Actum. Bartolus ad lib. clvj. Digestorum.

domino rei veni in gl. ad idem. l. in fin. de pigno. actio. fa
ci. l. lucius. s. de extor. l. item si verberatus. s. i. s. de rei ve.
tem te quo anit idem si pemia exigetur ab aliquo pu
uato. erte non quia tunc debito non liberaretur. Rationem
collig ex l. i. si cum. l. si. s. i. qui quis cautio. ¶ Tertio quod
vrium debito quando banc exceptionem opponit creditori qd
ipse fuit exactus a fepublica debet probare se exactum per
vum an vero sufficiat ad excusationem debitoris offendere ordi
namentum civitatis factum super hoc penale. et graue. erte
puto quod sufficiat ordinamentum offendere. Est enim iustus
timor. l. i. s. i. s. sequens. s. quod met. cau. l. i. s. quod onerande.
qua. re. act. non o. ver. l. in summa. s. cit quod no. C. de trasa.
lati. politas. ad idem optime facit s. ex quib. cau. in possel.
l. i. l. i. l. i. s. i. s. quid autem sit latitare.

ADDITIONES.

- ¶ Poima. Et ad questiones. Vide aliquas remissiones per Alex.
in li. liberta. in prin. s. fol. mat. z vide Alex. cons. vi. ad fin. in j.
vol. i. p. dano. consil. xxi. vol. i. q. arb. xli. vol. i. z sely. in cap. i.
de spōa. Barb. inc. j. de offi. deo. z ibi sely. i. j. p. dani. consil.
lx. z Ancha. consil. iij. z Aret. consil. lxxv. z Bal. eccles. in v. par
te. vide etias ad hoc Bal. in l. nouissime. ff. quod fal. tuto. auriho.
z Ancha. consil. lxxij. in j. dub. z Pau. de r. aff. vbi limitat consil.
ecclesi. in iij. dub.
- ¶ Alex. Et Debitores sunt liberati. Et facit tex. i. maritus. s. foli.
matrimo. z no. Bal. in falsis. circa fi. C. de fur. i. no. Bar. i. tra
ctatu de tyrannid. in vi. q. q. no. voluit Bal. in li. j. C. q. met.
can. z Bal. in l. nou prius C. quando al. vel pnia. per Guid. de
Suz. in q. inci. pone. quod de facto. quidam de parte eccle. t. z
per d. in l. cum te. i. C. quod met. cau. z per Bal. in li. te bonis.
C. de iur. delibe. Ad materiam adde. quod no. Bal. per illu tex.
de pace. consil. in ven. sententia quoz. vbi dicit q. sententia per
Imperatoris sententiam late cōtra rebelles occasione rebellionis. refertur
dantur facta pace. secus si non occasione rebellionis. sed aliter
inisse sunt late. puta ex causa mutui. vel depositi. Et ille s. est val
de not. ad extrinsecus citatum. vt sciamus q. processus contra
eos facti rescinduntur. eis ad citatum recurreretur tunc dicit ta
les expulsi possint conueniri in domicilio de quo sunt expulsi.
vide per Bald. in li. j. C. de iurisd. in indi. Et predictis adde
Bald. not. in l. fin. de integ. rescript. Et eo casu quo teneatur
dicti episcopi comparere. an possint conueniri per procurato
rem. vide Zing. plene in j. Bono. et in iij. q. in prin. adde
bie que no. Zing. z Moderni in l. reculare. in f. in suis alio. ff. ad
Trebel. c. Adde an excoisiti. vel bannitum debitos libe
rentur soluendo sisco. Bald. consil. cxxxi. j. lib. Et an bannitum
possit citari ad citatum. cum cap. est exbannitus. vide Bald.
consil. cccc. xxi. j. lib.
- ¶ Alex. Et Periculum creditis. Ad hoc optime faciunt no. per
Dryn. in li. q. ubi vxo. s. apud Laboneum. f. de fur. i. ibi Bar.
Alex. c. Tertio quero. No. pro debitoribus bannitis qui soluit
sisco vel camere. z cōtingit pluries de facto. Adde. q. si infans ma
gisistr. f. soluit prescriptis coactus soluit. s. de acquir. rer. do. l.
liber homo. z ibi Zing. p. Dryn. in li. liber homo. in prin. s. de here
di. in fin. facit. in no. l. ea te. C. q. met. cau. z no. voluit Bar. in
li. mulier. g. j. r. rera. amo. z Bal. i. falsis. C. de fur. Et q. si
statu. iudicatum tunc tunc tenet Bal. in l. omnes. an. ff. s. d.
Trebel. vide Post. z Hodder. in c. j. de offi. de leg.

Sententia in causa appellationis quod valeat, licet non dicatur bene indicatum, vel male.

§. Cum de sorte. Perennia creditur causam ex-
piellam a solenne. b. d. C. Obo-
dit nouum modum pronuntiandi in cappeellatione. Nam non
pronuntiantur ibi bene indicatum, vel male, secundus formam
datam in l. eo. 3. C. de appell. Sed aliter dicit. Ad hoc facit, quod
dicitur in l. cum apud Sempiternum, iudic. fol. 3. facit l. iudiciis.
7 ibi dicitur, supra de delega. 1. §.

ADDITIO.

- P**ronunciavit. Nota, quod licet in causa appellationis non pronuncietur bene vel male iudicatum; tamen valet sententia, eadem tenet Sylve. in l. eo. C. de appellatio. vers. iuxta p. d. etiam quero.
- L**iber z scriptura recipientis solutionem probat in quam causam ipse recipit.
- V**alerius. Solutum in dubio cedit i causam anni-
tiquiorē. h. d. id est illū q. t. g. ex lib. 2
z scriptura recipientis solutio nē probatur in quam causam
ipse recipit, si aliud non appareat.
- T**itus mutuam. Quod in causam indebitam eff. soluti-
tatem est soluti. cedit indebitum. h. d. vide glo. in vera soluti esset, que incipit facit ibi.
C. de fideicommissis. l. j. sed ibi speciale fauore ultime voluntatis, z

alimentoꝝ n. hic autem in odium vsurarum. Itē ibi l. cum de
in rem verso. s. de vsur. Solue vt ibi.

LEX CIII

- 1 **S**olutio pecunie in quam causam dicatur facta.
- 2 **C**ausa dicitur maior lex modis.
- 3 **P**ecunia redacta ex venditione pignorum in quam causam di-
catur facta.
- 4 **R**editor debet pecuniam suo debitori an possit illam compen-
sare in quam causam vult.

Am ex pluribus. Ego dixi vobis,

- S**ummabit flam materias. ¶ Sed ego pro declaratione presentis materie et eorum que no. gl. in l. i. s. e. et q. ibi no. dy. pro declaratione eorum que no. C. col. i. debet videri. q. quandoque dubitatur inquam causam debeat conuertere pecunia soluta: quandoque dubitatur de pecunia q. pignorum venditione redacta. ¶ circa primum dico: aut sunt plures cause principales: aut plures cause vsurarie: aut est vna causa principalis. et vsuraria i seipsa. ¶ 1. vno casu. aut debitor soluit solutum pro procuratore: aut per seipsum. Si per procuratorem: aut habet mandatum limitatum ad solvendum in certam causam et in aliam causam non potest intelligi solutum. vt supra cod. l. si per pluribus. §. i. Aut non habebat mandatum limitatum. et tunc idem quando soluit per seipsum. Si vero voluit per seipsum et tunc aut elegit in quam causam soluit et creditur consensit vel tacuit: aut non elegit. ¶ 2. vno casu. si quidem causa quam elegit continet debitorum in illam elegit. vt §. cod. l. in p. n. c. l. i. p. n. c. l. i. Si vero continet indebitum: perinde est ac si non elegit. vt §. l. p. n. c. l. i. Si vero non cligit: tunc aut creditur ipse elegit in quam causam accipere debitor consentiente. et in illa causam elegit. vt §. cod. l. i. §. i. hec loci causa est: et certe si electio causa esset dubia. recurrimus ad causam antiquiorem: perinde ac si nulla electio esset facta. vt §. l. p. n. c. l. i. §. p. e. Si vero non elegit: aut alter contradicit. et tunc impeditur solutio. vt §. cod. l. i. in fin. cum l. sequen. tunc debitor habebit offerre. et consignare in quam causam vult vt liberetur. obligatione. C. cod. tit. l. i. Si neuter aliquid dicit: tunc aut vna causam facit: altera eligitur. in causam granioz. et §. l. i. in fin. l. causa autem q. ubi ostendit rāda est circa quatuor. scilicet quāda cōtra granioz. i. vnde fiat vnde famam nostram. vt causa famosa et in istam in dubio semper pro maiori intelligitur solutum. vt §. cod. l. i. quid ex famosa. et l. cum ex pluribus. §. dico plus. q. si inter istas causas esset vna granioz et altera. quia per vnam solutionem quis custodit famam suam. per aliam custodit membris. vel vitam. certe intelligitur solutio facta in granioz. et causam. arg. l. i. §. de bo. eorum qui mor. ubi c. scilicet. ¶ Quandoque dicitur causa granioz: que respicit nostrum patrimonium. vt quia est penalis vel vsuraria: et in illa possit procedere. p. n. intelligitur solutum. vt §. cod. em. cum ex pluribus. tamen in hoc aduertendum. quia si vna causa contractum facit. penam pecuniarum quam alia. vel maiores vsuras. si grauitas. que est in maiori vel minori quantitate. non inspicitur. vt l. si ex pluribus. §. i. §. cod. ¶ Tercio dicitur causa granioz respectu valido et obligationis. vt puta. quia vna debetur sub pignobus: et hypotheca. et alia sine. et ista videtur soluta post illas. d. l. cum ex pluribus. §. cod. tit. Item si debeo cum fideiussoribus. et magis. §. cod. tit. l. Quarto dicitur causa granioz respectu affectibus. quia in vna causa teneo pro me. in alia pro alio. et tunc in illa. quia teneo pro me videtur solutum post precedentem. vt §. cod. em. cum ex pluribus. et l. magis. §. cod. tit. ¶ Quinto dicitur causa granioz respectu facilius exactionis. quia non potest exigi incontinenti. quia habet forte paratam executionem. alia non. et in istam videtur p. n. solutum post precedentem. d. l. i. quid ex famosa. et hac lege. Sexto. dicit causa granioz hoc est. granioz quantitas. et istud non attenditur. l. i. in duobus. §. de regul. iur. Si vere nulla causa est granioz altera tamen vna est antiquior. et cedit fin antiquiorem. vt §. cod. em. l. i. in fin. §. fin. et l. cum ex pluribus. in fin. et §. cod. l. p. n. c. l. i. ¶ Et intelligo causam antiquiorem. non inspecto tempore contractus. sed tempore que debet fieri solutio. l. si ex pluribus. l. i. §. cod. tit. Si vero est nulla antiquior: tunc in quambet causa pro rata cedit. vt §. cod. l. illud. et l. p. n. c. l. i. penul. dum tamen in causam que continet debitum naturalis tantum. in dubio non videatur solutum. l. i. §. em. §. i. §. e. ¶ Secundo casu principalis quando sunt plures cause vsurarie. aduerte. aut ex vna causa debet naturaliter. et alia ciuilitur. aut ex vtraque ciuilitur. ¶ Primo casu videtur in dubio solui in causam que ciuilitur debetur. l. i. in fin. §. Imperato. §. cod. ¶ Secundo casu. quando ex vtraque causa ciuilitur debebatur. tunc aut vna causa erat antiquior alia. et illa prius cedit. l. i. et ex pluribus. §. si non erat antiquior. et c. ¶ Tercio cedit in quambet causam pro rata. d. l. illud. §. cod. tit. ¶ Et tunc

ADDITIO.

LEX CVIII.

LEX CIIII.

LEX CV.

ADDITIO.
de Gladiis, Gent.

LEX CVI.

c. Rler. C. Aduis. Adde Bar. in l. q. s. sed si quis. s. de do. z vide
 Rgl. in l. mandatum. C. man. z inc. ex parte decani. de rescrip.
 Secunda Bar. super. ff. nouo. p p

De acceptilationibus.

Tit.iiiij.

Continuationem huius rub. collige ex l. j. §. tit. j.

LEX I.

ADDITIO.

24. **Exler.** **Accceptatio.** **An acceptatio** pbet solonem vide in l.
 i. **Burchio** in f. de lib. leg. **Bar.** **Vald.** in l. i. **de reuo.** hie que
 i. **fructu** in c. de an acceptatio p apponitione dei vnto. **Bar.**
 in l. in diem. j. co. **an acceptatio facta p pcurato** non bnt
 speciale mandatu habet vim pacti. **Bar.** **fic.** in l. in iustis
 in p. in j. **ista verba co. hnto** me habuisse acceptum q
 t. **hnto** pbat numerum t. **vir potus dicta ad solentis** andus
 acceptationem. **qua ad alid.** vnto. **Bar.** in l. in stipulatum. s. s.
 donec vide **Bar.** in l. **ex pluribus** in p. in s. t. p. or.

LEX II.

2 **S**upillus soluendo, liberaf consumptione secuta,
acceptatio equiparatur solationi, cui postea secuta est c
sumptio.

Epillum. ¹ Op. gl. cum debeat pcedere o
bligatio p Equil. sup. qm pote
rit obligari pupi lus. ² Dicit gl. q poterit obligari cu
iat ad suum commodum. Et sic no. q pupillus p tali
obligat. in eed modum suum. Solo. in v. alibi dicere. q ex tali
obligatione pupillus obligat naturaliter tñ. qz naturalis est
efficax ad tollendas pcedentes obligationes. que naturalis po
stea tollit per acceptationem. Ita no. in l. obligari. in p. inc. s. de
aut. tut. t. Op. pupillus. non liberat et solvendo. l. quod li forte.
s. si. s. ti. j. ergo nec per acceptationem. vt. j. eo. l. in diem. it. n. pu
pillus non liberat et solvendo. verum est. nisi consumptione secu
ta. Acceptatio ita ergo quiparat soloni. cui soloni secuta est po
stea consumptio. ita o intelligi bit.

ADDITIO.

Pom. ¶ Populum. Et po confirmacione huius gl. facit tex.
in l. cum ibi. quam transactionem. ff. de transac. facit in ppoli.
to gl. quam ibi sequi Bal. in l. i. iuris civilis regulas. in prin.
§. de pac. facit etiam in Ro. cccclij. §. Ling. cons. vlti. quo in
qui dem dicta pont. Barb. in cons. suo. xxxv. in q. vbi de forma illa
allegat gl. in l. quecunq. C. de bo. quo lib. v. vide etiam Barb.
in reg. de rebed. non alie.

LEX III.

1. **A**lceptilatio facta per pcuratorem vel pcuratori, requirit speciale mandatum, nec sufficit generale.

2 Procurator non pōt facere nec recipere acceptilationem.

Et procuratorem. Queritur, quod
quisque, si aliquid dicit speciale mandatum: ista
res, et si quod sufficit generale mandatum, est libera, et ista
non est vera. Item tunc habet generale mandatum cum libera, ut no-
n in mandato, ut no. in d. l. mandatum generalis. de proc. et tunc non
accepto ferre, vel ei accepto ferri. l. et per influendum. §. tunc.
I. co. Sed queritur, que est ratio, quod per procuratorem non pot
nobis
quod liberatio per acceptationem: dicimus, §. co. l. et per influendum
§. tunc. l. co. l. et. Item queritur, utrum acceptationem in iudicia
per defectum procuratoris habeat vis pacis. Dicimus, §. l. et. an inutilis.

LEX IIII.

Solutio non pōt fieri sub condōne, conditio tñ potest apponē effectui solutionis.
Acceptilatio pōt fieri sub condōne, qñ conditio apponit effectui ipsius acceptilationis.

2 Acceptilatio per appositionem dici est nulla.

In diem. Op. del. quod in die. i. coti. Sol.
acceptationi non recipit diem, vel
condonem er piam. ut bñs tacitas sic. ut in 212. se
cundo op. solu. pñ fieri sub condñe. l. sub condñe. s.
ti. i. ergo eodem mō acceptationi. que uis exemplo sit inducta.
Zduerte dicas sic. Sol. pñt est actus. non pñ fieri sub condñe.
sc3. qñ vera sitam soluitur. sed effectus liberōnis pñ cōferri sub
condñe. ut pñ 212. Ita hoc verba acceptiōnis non pñt eē qñs.
nalia. ut habeo acceptum qñs. fero. hñ pñ prator uenerit in 314.
iam. ut gl' exmificat. qñs i. dicens sic. habeo acceptum qñs. fero
pure. hoc acto. qñ ita acceptatio libret. t. hñ pñ prator uene
rit in 314 iam. certe credo. qñ ita acceptatio ualret. exemplo
solōnis. ut 212. An debes inspicere ytrum condñe apponit
pñ acceptiō. an effectus. ut uidemus in solōne. Nam ipi solu
tioni. vel acceptiōni non pñt apponit. qñ ubi sit repugnantia. seu
3d. ctio. quod. n. eugo receperit. in pñt. vel in pñt. qñ uol idē
pendat. er futuro cūto. est dñctio. ut recipit condñe. vel idē
sed effectus liberōnis bñ pñ pñdere. er futuro. ut 212. dñt. qñ Que
ro. si bñ qñ acceptatio non recipit diē. qñ utriū acceptatio l. i.
nulla pñ appositio. dñt. an annullat appositio dñt. accepta
tio remanet ualida. qñ uti quidam acceptiōnem remanere uali
dam exemplo solōnis. 212. dñt. aliud n. a. acceptiōne. aliud in solu
tione. quantum ad hoc. Rō. qñ in solōne. credo. tñz. per ueritatem
contingit liberatio in continenti. sed in acceptatio non bñ. uere.
Et ita pñs mibi. rō. qñ in acceptiōne apponit dies. vel dñtio
est pñtium in forma. qñ ipi. i. forma. est conditio. o. y. t. dñt. merito
nullam liberōnem parit. ut pñ. sol. an inuti. in pñt.

LEX VI.

¶ Verba liberationis gñalia referunt ad oēs obligationes.
¶ **L**uribus. Acceptilatio gñalis refert ad
 certis. h. d. Mo. q. verba liberōis gñalia referuntur
 ad oēs obligationes, vt hic. 2. dicit. tit. i. l. i. et pluri
 bus. c. i. plenius dixi in l. Aurelio. c. Larius. s. de lib. leg.

LEX VIII.

1 **A**ccceptilatio peccans in forma non h3 vim taciti pacti. sed
h3 peccat in materia.
Peccatum in forma est maius q̄ in materia.
2 **A**ccceptilatio facta p purgato rem non h3 vim speciale mandati
h3 vim pacti. nisi peccans sciret non valere.

Accipit inuictis. ^{quicquid duplex letitia. Una}
^{negativa. alia affirmativa.}
 bz vtranz; b.d. Si acceptatio peccat in forma. non
 bz vim patris; scus ipse peccat in materia. Scdm vltra
 lect. bz vim patris vim aliam non. ¶ Quero. que est verio lectu.
 1. Si. hic est ppat. finaliter & bene. fm ois determinat. atz accept
 tilatio peccat in sui forma. q sub conditione. vel in diem. vel
 inter absentes. a non bz in se tacitum pactum vt hic. ut peccat
 in materia. & tunc bz in se tacitum pactum. vt hic. ca. l. 6. acceptio
 fieri. l. l. acceptio latum. i. co. 120. ergo q maius est peccatum
 2. in forma. quam in materia. ¶ Quero. quid? si est peccatum in
 causa efficiens. quia facta est per procuratorem non habentem
 speciale mandatum. vt. s. cod. l. iij. Certe puto q vim patris ha
 beat. pzo hoc induco. s. de pro. l. i. quoniam ratione. Et pcedi
 etia intelligi. nisi facies acceptilationis fuerit p iudis. scdm